

107. Tiistaina 1 päivänä marraskuuta 1994

kello 15.55

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi Valtion viljavaraston liiketoiminnoista muodostettavasta osakeyhtiöstä 3550

Hallituksen esitys n:o 239

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30

Pöydällepanoa varten esitellään:

2) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 135)..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä ed. Lehtinen.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Gustafsson ja Zyskiewicz.

Ed. Kalliksen ym. välikysymys tasavallan presidentin asettaman työllisyystyöryhmän ehdotusten toteuttamisesta

Ensimmäinen varapuhemies:
Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed.

Kalliksen ym. allekirjoittama välikysymys n:o 7 tasavallan presidentin asettaman työllisyystyöryhmän ehdotusten toteuttamisesta.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Tasavallan presidentti asetti 20 päivänä kesäkuuta 1994 työryhmän, jonka tehtäväksi tuli analysoida työttömyyden pysyvän alentamisen tiellä olevia esteitä, koota asiantuntijoiden tästä asiasta laatimat selvitykset ja ehdotukset sekä tehdä selkeät suositukset toimenpiteiksi ja toimintalinjoiksi, jotka tehokkaasti vähentävät työttömyyttä. Työnsä aikana työryhmä kuuli runsaasti asiantuntijoita.

Työryhmä luovutti raporttinsa 30 päivänä syyskuuta 1994. Raportissa ehdotetaan, että työttömyyden vähentäminen 200 000:een, voimakas taloudellinen kasvu, ylijäämäinen vaihtotase ja valtion velanoton tuntuva supistaminen omaksutaan kansallisiksi tavoitteiksi, joiden saavuttamiseen hallitus, puolueet ja keskeiset työmarkkina-, etu- ja kansalaisjärjestöt sitoutuvat.

Julkisuudessa käydyssä keskustelussa työryhmän raportti on saanut vaihtelevan vastaanoton ja myös kritiikkiä on esitetty, mutta pääsääntöisesti raportissa esitetty kokonaisuus on nähty välttämättömäksi. Yleisesti tunnutaan ymmärrettyn, että työryhmän esitys on kokonaisuus, johon on sitouduttava kokonaisuudessaan tai se on hyljättävä. Valitettavaa on, että maan hallitus tai kaikki poliittiset puolueet eivät ole riittävällä tavalla sitoutuneet esitettyihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseksi tarvittaviin ratkaisuihin.

Kansalaisten työvoima on yhä ”valtakunnan erikoisessa suojeluksessa”, ja YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa maamme on sitoutunut jopa suojelemaan kansalaisiamme työttömyydeltä. Valtioneuvostolla on keskeinen asema esitysten

tekijänä poliittisessa järjestelmässämme. Siten hallituksella on erityinen vastuu suurtyöttömyyden tapaisesta kansallisesta onnettomuudesta, vaikka se ei yksin syyllinen työttömyyteen olekaan.

Hallitus ei lupauksestaan huolimatta ole järjestänyt eduskuntaryhmien kanssa keskusteluja, joissa olisi selvitetty puolue ryhmien sitoutuminen työllisyystyöryhmän esityksiin. Vaarana onkin pääministerinkin pelkäämä raportin "happaneminen" sen sijaan, että esitys olisi tasavallan presidentin toivomalla tavalla voinut "hautua". Vitkastelu on jo nyt antanut tilaa epäasialliselle keskustelulle, joka vain heikentää esitysten läpimenomahdollisuuksia. Tämän vaaran välttämiseksi työryhmän raportin mukaiset toimenpiteet on käynnistettävä mahdollisimman pikaisesti.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Aikooko hallitus antaa pikaisesti tasavallan presidentin työllisyystyöryhmän esitysten eteenpäin viemiseksi tarvittavat esitykset?

Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 1994

Bjarne Kallis	Pekka Rätty
Leea Hiltunen	Ismo Seivästö
Pirkko Laakkonen	Raimo Vistbacka
Jouko Jääskeläinen	Heikki Riihijärvi
Eeva-Liisa Moilanen	Lea Mäkipää
Tina Mäkelä	Toimi Kankaanniemi
Hannu Suhonen	Erkki Pulliainen
Paavo Nikula	Ulla Anttila
Heidi Hautala	Satu Hassi
Pekka Haavisto	Tuija Maaret Pykäläinen

Marita Jurva"

Ensimmäinen varapuhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi torstaina pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi torstaina pidettävään täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Valtion viljavaraston liiketoiminoista muodostettavasta osakeyhtiöstä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 239

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—7 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan tänään kello 22.

Täysistunto keskeytetään kello 16.03.

Täysistuntoa jatketaan

kello 22.06

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

2) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 135)

Pöydällepano

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia laitettaisiin pöydälle eduskunnan

ensi tiistain täysistuntoon. Perustelen lyhyesti, miksi näin.

Tätä asiaa on kutsuttu Suomen itsenäisen historian tärkeimmäksi asiaksi. Muun muassa herra pääministeri on lukuisissa eri yhteyksissä julkituonut tämän perustelun. Silloin on varsin kohtuullista, että asiassa noudatetaan normaaleja menettelytapoja eikä ryhdytä mihinkään erityis-kiirehtelyihin. Mitään lainsäädännöllistä erityis-kiirehtimistarvetta asialla ei ole.

Mehän kaikki tiedämme, että Ruotsissa kansanäänestys on 13.11. ja Norjassa 28.11. Kumpikin näistä valtioista pyrkii täsmälleen samaan eurojunaan, kuin mihin Suomen hallitus on Suomea viemässä.

Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaan ensimmäisessä käsittelyssä annetaan edustajille tilaisuus lausua käsityksensä valiokunnan mietinnöstä. Tässä mielessä on tietysti varsin merkityksellistä se, koska ja millainen mietintö asiasta on valmistunut. Meillä on tarkasteltavana juuri pöydille jaettuna 85-sivuinen varsinainen mietintö. Siihen liittyy yli 100 sivua vastalauseita ja erikoisvaliokuntien lausuntoja. Asiaan on syytä siis perusteellisesti perehtyä ja kyetä myös valmistelemaan puheenvuoronsa sen mukaisesti.

Mikä on sitten se projisointitaso, mihin tuo työ tehdään? Se on tietysti tässä erinomaisen tärkeässä asiassa UaV:n aiemmat lausunnot ja mietinnöt asiasta. Asiaahan on käsitelty varsin monessa yhteydessä, mm. selonteon yhteydessä. Sitten tietysti nuo mainitut erikoisvaliokuntien lausunnot, erityisesti hallituksen esitys perusteluineen, edelleen sopimusasiakirjat ja vielä tietysti Euroopan unionin koko lainsäädäntö. Niille, joille se on tuttua, se on helppoa, koska se on vain 60 000 sivua, mutta niillä, joilta on vielä jotakin jäänyt lukematta, täytyy olla jonkin verran aikaa vielä katsoa, kuinkahan asiat oikein ovat.

Tähän mennessä käydyssä keskustelussa on käytetty mm. sellaista perustelua pikaiselle asian käsittelylle, sitä on esitelty eri yhteyksissä, että me sekaantuisimme Ruotsin sisäisiin asioihin, jos me ratkaisisimme asian kolmanneksi käsittelyssä Ruotsin kansanäänestyksen jälkeen. Tässä suhteessa on syytä huomauttaa, että Suomi on tässä mielessä jo hallituksen johdolla sekaantunut Ruotsin sisäisiin asioihin, jos edellä mainittu on todella todeksi tarkoitettu, sillä meidän jätimme jäsenysshakemuksen Ruotsin jäsenysshakemuksen jälkeen tilanteessa, jossa Ruotsi ei ollut ilmoittanut Suomen valtiolle mitään aikomuksistaan pienimmässäkään määrin. Toisin sanoen

me menimme sotkemaan Ruotsin EU-pasmoja paremman kerran.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla katson, että on erittäin perusteltua, että asia on pöydällä ensi tiistain täysistuntoon.

Edustajat Gustafsson ja Zyskowicz merkitään läsnä oleviksi.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Puhemiesneuvosto esittää, että kyseinen ulkoasiainvaliokunnan mietintö pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon. Mikäli itse tiedän oikein, tarkoitetaan huomenna kello 10 alkavaa täysistuntoa.

Kyseinen mietintö on jaettu äskettäin, voi sanoa lähes uunilämpöisenä, ja sivumäärä näyttää olevan sangen laaja. Kuten ed. Pulliainen totesi, liiteaineistoa on aivan riittämiin. Lisäksi ulkoasiainvaliokunta on todennut, että kyse on itsenäisen Suomen tärkeimmästä ja kauaskantoisimmasta valinnasta. Kun ottaa huomioon tämän ajankohdan, kun edustajat ovat saaneet kyseisen mietinnön, ja sen, mihin istuntoon puhemiesneuvosto esittää asiaa, tuntuu varsin kohtuuttomalta, että ainakin ne edustajat, jotka eivät ole ulkoasiainvaliokunnan jäseniä, joutuisivat yön aikana perehtymään sangen perusteellisesti kyseiseen mietintöön ja laatimaan sen perusteella omat puheenvuoronsa.

Lisäksi kuuleman mukaan tänään puhemiesneuvosto on päätenyt siihen, että asian johdosta ei sallita niin sanottuja ryhmäpuheenvuoroja, vaan kaikki puheenvuorot ovat normaaleja edustajien puheenvuoroja. Mikäli ryhmäpuheenvuorot olisi sallittu, silloin ymmärtäisin tilanteen hiekan paremmin, eli ryhmäpuheenvuoroja olisi pystytty paremmin virkamiestasollakin valmistelemaan. Nyt joutuvat edustajat tekemään sen suurelta osin itse. Tältä osin pidän esitettyä ajankohtaa aivan liian lyhyenä asioihin perusteellista tutustumista varten.

Itse en tiedä varsinaisesti, mikä voi olla syynä tällaiseen kiirehtimiseen. Ehkäpä joku paikalla olevista puhemiesneuvoston jäsenistä, jotka ovat olleet tekemässä kyseistä päätöstä, voisi selvittää, mikä on tämä hirvittävä kiire, millä asiaa nyt viedään eteenpäin. (Ed. Jaakonsaari: Siksi, että te jarrutitte!) — Ed. Jaakonsaari, mitä ed. Vistbacka on jarruttanut? Ed. Jaakonsaari, mitä?

Lisäksi äänestyspäivä on määrätty etukäteen. Näyttää siltä, että koko eduskunnan työskentely

on ajoitettu nimenomaan sen mukaisesti ottamatta huomioon, minkälaisia valmistelutoimenpiteitä tai muuta asia vaatisi. Näin kävi myös ulkoasiainvaliokunnassa, ja siihen tulen varsinaisessa ensimmäisen käsittelyn puheenvuorossani tarkemmin puuttumaan.

Olen tottunut näiden seitsemän vuoden aikana varsin monenlaisiin kiireisiin tässä talossa. Usein olen ymmärtänyt ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kehotan keskittämään puheenvuoron pöydällepanoon. Tuo kiireensä on jo moneen kertaan vilahtanut esiin.

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Nimenomaan pöydällepanoajasta. Asian laajuuden takia ja on etukäteen määritelty äänestyspäivä, kysyn johdusto tämä kiirehtiminen siitä, että ulkoasiainvaliokunnassa asia saatiin päätökseen vasta eilen. Tämän johdosta minä kannatan ed. Pulliainen tekemää ehdotusta.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että tällaista takarivin taavia tämä aivan imartelee, että näin paljon on väkeä, kun tunnetusti olen täällä yömyöhään puhunut ja silloin kuulijakunta on ollut aika vähäistä. (Hälinää — Puhemies koputtaa) — Arvoisa puhemies! Minun kurkkuni on hieman käheä, enkä toivo joutuvani korottamaan ääntäni sen takia, että edustajatoverit eivät kunnioita kuuntelemalla sitä, joka puhuu. Minun puheenvuoroni on nyt. (Välihuutoja) — Anteeksi, kuinka? (Puhemies koputtaa) — Arvoisa puhemies! Tämä on kiusallista, on yömyöhä ja olen jo väsynyt, haluaisin voida puhua rauhallisesti. (Naurua)

Arvoisa puhemies! Täällä on esillä kysymys, joka voi näyttää muodollisesti hyvin samantekevältä, milloin tätä asiaa aletaan varsinaisesti käsitellä. Mutta asiaan liittyy myös suurempi kysymys, ja kun valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n ... (Välihuutoja) — Tämä on merkillistä, arvoisa puhemies, en kerta kaikkiaan ymmärrä, että kansanedustajat häiritsevät minua, kun minä yritän puhua. Pitäisikö täällä huutaa kilpaa vai saako täällä puhua normaalilla äänellä ja odottaa, että kuunnellaan? (Ed. Dromberg: Täällä on harvinaisen hiljaista!)

P u h e m i e s : Kehotan edustajia rauhoittumaan!

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Olin jo hukaamassa ajatukseni, kun minua häirittiin. Siis

valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n 3 momentissa sanotaan, että ”jokaisella edustajalla” — tämä siis tarkoittaa myös minua — ”on oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mielensä kaikista silloin keskusteltavina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu”. Me olemme nyt, arvoisa puhemies, valtiopäivillä, ja minä keskustelen siitä, mitä täällä tapahtuu. Olisi nimittäin äärettömän naiivia ajatella, että täällä tapahtuu vain jotakin täysin muodollista. Muodollista sen suhteen, että huomenna kello 10 alkaa täysistunto, ja silloin aletaan käsitellä erästä mietintöä, joka on valmistunut valiokunnasta. Täällä on kysymys jostakin paljon enemmänstä, ja haluan nyt puuttua siihen, mitä täällä valtiopäivillä todella tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Tämä on tämä valtiopäiväjärjestyksen asia. Jonkun täytyy valvoa herkeämättä sitä, ettei suurimmasta oikeudesta tule suurinta vääryyttä. Nimittäin tämä laki sallii, että asia käsitellään seuraavassa istunnossa. Mutta meidän täytyy ottaa huomioon, että tämän materiaalin laajuus on suunnattoman suuri. Ulkoasiainvaliokunnan mietintö on noin 85 sivua. Siihen liittyy lausuntoja, joita en ole vielä kerennyt edes vilkaistakaan, arvoisa puhemies. Siihen liittyy lausuntoja, joita on yli 100 sivua. Tämä tarkoittaa, että on luettavissa 200 sivua tekstiä.

Kun ensimmäisen käsittelyn — joka on siis tarkoitus aloittaa jo vajaan 12 tunnin kuluttua — tarkoituksena on, että edustaja lausuu käsityksensä asiasta, niin, arvoisa puhemies, on täysin mahdotonta ja täysin valtiopäiväjärjestyksen vastaista, jos täällä yritetään täysin väkisin viedä asian käsittely alkavaksi huomenna kello 10.

Arvoisa rouva puhemies! Tällaista menettelyä ei voida tehdä, vaan tässä täysistunnossa kansanedustajien täysin vapaana ryhmäkurista täytyy äänestyksessä sanoa rehellinen mielipiteensä siitä, tulisiko tälle asialle varata niin paljon aikaa, että kansanedustajat, jotka tekevät historian tärkeimmän ratkaisun, ovat saaneet aikaa lukea kaiken sen, mistä tämä asia johtuu.

Ed. Pulliainen luetteli, kuinka valtava säädösaineisto on, ja hän unohti mainita jopa Rooman sopimuksen. Kaiken lisäksi meidän täytyy ymmärtää, että ei ainoastaan Rooman-sopimus, vaan myös sopimus hiili- ja teräsyhteisöstä ja atomienergiasopimus kuuluvat tähän kokonaisuuteen. (Välihuutoja) — Arvoisa puhemies! Tämä on äärettömän häiritsevää. (Eduskunnasta: Asiaan!) — Arvoisa puhemies! Täällä huudetaan, että asiaan. Minä perustelen asiaa nyt niin,

että minä olen sitä mieltä, että pitää yksinkertaisesti varata niin paljon aikaa, että on mahdollisuus huolellisesti perehtyä tähän asiaan. Se siis edellyttää, että asiaa käsiteltäisiin tiistaina.

Huomaatan myös siitä, että kun olen yhden henkilön eduskuntaryhmä, niin eduskunnan työjärjestyksen mukaan minulla on mahdollisuus ja oikeus eduskunnan työjärjestyksen 20 c §:n nojalla saada käyttööni myös kaikkien valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden lausunnot. Tämä on aivan välttämätöntä ensimmäisen käsittelyn kannalta. Jos ensimmäinen käsittely keinoitekoisesti määrätään äärettömän lyhyeksi, se estää sen, minkä eduskunnan työjärjestys takaa myöskin yhden henkilön eduskuntaryhmälle. (Ed. Törnqvist: Eihän Vesa Laukkanen edes äänestä!) — Arvoisa puhemies, nyt täällä joku huomauttaa, että minä en äänestä, mutta uskoisin, ettei minun tarvitse sitä kommentoida, koska sehän ei liity tähän asiaan.

P u h e m i e s : Kehotan keskittymään pöydällepanon ajankohtaan!

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Meidän täytyy nähdä, että on asioita, jotka näyttäivät muodollisesti aivan korrekteilta, mutta kun valtiopäiväjärjestys sanoo, että ”kaikesta, mitä täällä tapahtuu”, niin täällä tapahtuu jotakin merkillistä, koska ensinnäkin kello 22 periaatteessa kaikkien kunniallisten ihmisten pitäisi olla nukkumassa. (Naurua) Täytyisi olla äärettömän painavia perusteluita sille, että eduskunta kokoontuu. Ymmärtäisin, että jos olisi kysymyksessä joku kriisi-ajan istunto tai jotakin muuta vastaavaa, eduskunta voisi kokoontua kello 22, mutta me näemme tästä poikkeuksesta jo, arvoisa puhemies, että täällä valtiopäivillä tapahtuu jotakin erityistä.

Olen miettinyt sitä, mitä täällä tapahtuu, ja sain vastauksen epäsuorasti ed. Sasilta, kun olin tänä päivänä saunassa. (Naurua)

P u h e m i e s (koputtaa): Asiaan!

P u h u j a : Arvoisa puhemies, puhun juuri tästä asiasta, mitä täällä valtiopäivillä tapahtuu, se on minun tehtäväni, ja puhun siitä rehellisesti ja omantuntoni mukaan.

Joka tapauksessa, kun kysyin sitä, miksi täällä ei voida käsitellä rauhallisesti tätä asiaa varaten riittävästi aikaa kansanedustajille, ed. Sasi ilmoitti, että kysymys on siitä, että Ruotsi varmasti äänestää ”kyllä”, mutta jotta se olisi aivan varmaa, Suomen täytyy tukea Ruotsia.

Ed. Sasi, täällä yritetään siis vaikuttaa vieraan vallan päätöksiin tavalla, joka sortaa suomalaisen kansanedustajien mahdollisuutta paneutua tähän kysymykseen. Tämä siis tarkoittaa sitä, että tämä hanke, josta täällä naureskellen ivailaan ja pilkataan niitä, jotka yrittävät vastustaa tätä hanketta, tämä hanke, siis se, mitä täällä valtiopäivillä tänään tapahtuu, minä todistan henkilökohtaisesti, että tapahtuu jotakin sellaista, joka täysin meidän Suomen perustuslakien vastaista. Jokainen kansanedustaja, joka väittää, että huomenna kello 10 tätä asiaa pitäisi alkaa käsitellä, on väärässä siinä mielessä, että valtiopäiväjärjestyksen ... (Puhuja poistuu puhujakorokkeelta — Naurua)

P u h e m i e s : Ed. Väyrynen!

P u h u j a : En minä lopettanut vielä. — Arvoisa puhemies! Minulle nauretaan siksi, että vahingossa tiputin erään paperin. Saanen hakea sen takaisin.

P u h e m i e s : Pyydän anteeksi! Ed. Laukkanen!

P u h u j a : Ketähän täällä nyt pitäisi komentaa, minua vai ...

P u h e m i e s : Minä olen kehottanut edustajia rauhoittumaan ja ed. Laukkasta menemään asiaan!

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Minä pysyn kurinalaisesti asiassa. Tämä yhteiskunta on kouluttanut minua kymmenen vuotta lakimieheksi pysyäkseen asiassa, ja minä pysyn siinä. Mutta tämä on minusta kuin joku sirkus. Arvoisa puhemies, vastaanko minä siitä, jos täällä nauretaan systemaattisesti, jokaisen minuutin aikana viisikymmentä kansanedustajaa nauraa minulle?

Olin siis menossa siihen, että jo vuonna 194 ...

P u h e m i e s : Kehotan keskustelemaan ja puhumaan tässä yhteydessä pöydällepanon ajankohdasta!

P u h u j a : Aivan niin, arvoisa puhemies! Minä olen eduskunnan pääsihteeriltä etukäteen varmistanut tämän asian. Pöydällepanon ajankohdasta on tehty esitys, ja minä kannatan sitä, mutta en arvosta sellaista työskentelyä, jossa kannatetaan jotakin mutta ei kyetä esittämään perusteluita sille, miksi kannatetaan. Arvoisa pu-

hemies, silloinhan on samantekevää, vaikka joku kannattaisi ensi joulukuuta, jollei sitä perustele. Minun tehtäväni on perustella ja kysyin etukäteen, onko minulla oikeus myös perustella. Tosin oletinkin ottaen huomioon nämä perustuslain säännökset, että se on minun oikeuteni. Jos arvoisa puhemies suvaitsee, niin jatkan nyt tätä perustelua. Mutta voin myös sanoa, että tämä on raskasta jatkuvan häirinnän takia.

Arvoisa puhemies! Siis tässä on jo vuonna 19 ... (Hälinää) — Arvoisa puhemies, olisiko mahdollista, että kansanedustajat lähtisivät kahville ja minä saisin rauhassa puhua asiani, koska en voi puhua tässä metelissä. (Puhemies koputtaa)

Niin, tämä pöydällepanon ajankohta. On siis ehdotettu, että se olisi tiistaina, ja minä kannatan sitä ja ed. Vistbacka on kannattanut sitä. Mutta nyt pitäisi ratkaista, etteivät kansanedustajat käyttäytyisi ryhmäkurin takia lammasmaisesti tietyllä tavalla, ja nyt pitäisi esittää reaalisia argumentteja siitä, miksi se pitäisi laittaa ensi tiistaiksi. Ja toivoisin, että kansanedustajat keskittyisivät siihen aineellis-oikeudelliseen kysymykseen ikään kuin, onko voimassa olevan oikeuden mukaan oikeus ja kohtuus, että tätä asiaa käsitellään vasta ensi tiistaina vai käsitelläänkö sitä kohta yhdeksän tunnin kuluttua. Tämä on kysymys, joka ansaitsee asiallisen kohtelun. Mutta täällä on, arvoisa puhemies niin häiritsevä meteli, että tämä kerta kaikkiaan häiritsee tätä minun mielestäni hyvin asiallista puheenvuoroa.

Menen siis tähän Tammin esitykseen jo vuodelta 1948. Hän toteaa, että esitellessään asiaa puhemies esittää, mihin istuntoon puhemiesneuvosto ehdottaa asian pantavaksi pöydälle. Tiedämme, että tämä esitys on nyt tullut ed. Pulliaisen taholta. Sitten täällä todetaan, että tavallisesti tämä on seuraava täysistunto, ellei pöydälle pantavia asioita jaotella eri istuntoihin tai jotakin asiaa esimerkiksi laajuutensa vuoksi muuten ehdoteta otettavaksi käsiteltäväksi vasta myöhemmässä istunnossa. Tässä siis sanotaan vuonna 1948 aivan kiihkottomalla tavalla ilman minikäänlaista poliittista värityneisyyttä, että mikäli asian laajuus edellyttää, se voidaan käsitellä ja se ilmiselvästi tulisi käsitellä myöhemmin kuin vain yhdeksän tuntia tästä käsittelystä alkavassa täysistunnossa. Pidän itsestään selvänä, että totta kai tähän erityisen paljon täytyy vaikuttaa sen, että tulossa on yöaika, jolloin, kuten totesin, kaikkien kunniallisten kansalaisten pitäisi nukkua ja koota voimia tulevan päivän työtä varten.

Arvoisa puhemies! Olen siis tässä esityksessäni katsonut, että ei tämä ole mikään sivuseikka-

asia, vaan täällä on kysymys siitä, voidaanko yksinomaan ikään kuin demokratian keinoin tehdä vääryyttä itse asialle. Voiko vain sillä perusteella, että enemmistö sanoo jotakin, ohittaa kaikki se, mikä perustuslailla on pyritty takaamaan päättäjille: asiallinen ja kohtuullinen aika perehtyä, kuten täällä on jo todettu, ulkoasiainvaliokunnan mietintöön, niihin lausuntoihin, jotka siihen liittyvät?

Luonnollisesti tätä ei voida sellaisenaan tutkia ikään kuin umpiossa, vaan meidän on samanlaisesti otettava, pitäisin nyt hieman liioiteltuna ed. Pulliaisen 60 000 painosivua, mutta meidän on kuitenkin otettava Maastrichtin sopimus, Rooman sopimus ja myös liittymissopimus ja sitten tietysti tärkeimmät direktiivit. Vasta kun me tämän seikkaperäisesti käymme läpi, niin ensimmäiseen käsittelyyn mennessä pitäisi olla kristallinkirkas, selkeä käsitys asiasta. Jos istunto alkaa kello 10, ne kansanedustajat, jotka yrittäisivätkin tätä, tekisivät itsensä naurunalaiseksi, koska he eivät ilmeisesti edes ymmärrä, että se on sula mahdottomuus. Tämä vaatii kerta kaikkiaan pitemmän ajan, ja siksi, arvoisa rouva puhemies, olen tämän puheeni pitänyt.

Ed. Väyrynen: Arvoisa puhemies! Koska en ole juristin koulutusta saanut, olen kirjoittanut tämän ensimmäisen puheenvuoroni, että varmasti pysyisin sillä kaidalla tiellä, jota arvoisa puhemies vartioi.

Minä pitäydyn tässä puheenvuorossani siis tiukasti siihen, mitä valtiopäiväjärjestys meiltä kansanedustajilta edellyttää. Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan ”jokaisella edustajalla on oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mielensä kaikista silloin keskusteltavina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu”.

Nyt keskustelemme siitä, mihin istuntoon ulkoasiainvaliokunnan mietintö Suomen liittymisestä Euroopan unioniin olisi pantava pöydälle. Edustajat voivat siis lausua mielensä pöydällepanojasta ja perustella oman näkemyksensä. Tähän pöydällepanopäätökseen liittyy myös laillisuusnäkökohtia. Edustajien tulee voida ottaa kantaa siihen, kuinka valtiopäiväjärjestystä on tässä asiassa tulkittava. Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaan ”ensimmäisessä käsittelyssä esitellään erikoisvaliokunnan mietintö ja annetaan eduskunnan jäsenille tilaisuus lausua käsityksensä asiasta” eli siis tästä mietinnöstä. Näissä raameissa aion omalta osaltani tiukasti pysyä.

Ulkoasiainvaliokunta luonnehtii juuri pöydille jaetussa mietinnössään sopimusta Suomen jäsenyydestä Euroopan unionissa itsenäisen Suomen tärkeimmäksi ja kauaskantoisimmaksi valinnaksi, siis valiokunta omassa mietinnössään. Pääministeri Esko Aho on ilmoittanut ulkoasiainvaliokunnalle, ettei sopimuksen käsittelemisellä ole mitään kiirettä, vaan ulkoasiainvaliokunta ja eduskunta voivat käyttää sen ajan, jonka tämän asian perusteellinen käsitteleminen vaatii.

Valtiopäiväjärjestyksen 66 § osoittaa ensimmäisen käsittelyn luonteen. Kansanedustajien tulee siinä lausua käsityksensä valiokunnan mietinnöstä. Tästä käsin on pöydällepanoaikaa arvioitava.

Kuten ulkoasiainvaliokunta mietinnössään itse arvioi, käsiteltävä asia on poikkeuksellisen tärkeä. Kysymyksessä on itsenäisen Suomen merkittävin valinta. Valiokunnan mietinnössään on 85 sivua, vastalauseissa runsaat sata. Olisi mielenkiintoista kuulla, miksi puhemiesneuvosto ehdottaa yömyöhään pidettävässä istunnossa, että asia pantaisiin pöydälle huomisaamuna pidettävään istuntoon. Tiedän, että puhemiehet eivät voi ottaa osaa keskusteluun, joten kysyn asiaa muilta puhemiesneuvoston jäseniltä, vaikkapa perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalta, kansanedustaja Sauli Niinistöltä. Hän voisi myös samalla kommentoida, miten hän tulkitsee valtiopäiväjärjestyksestä ja sen tarkoitusta, kun pöydällepanoaikaa harkitaan.

Siis kysyn ed. Niinistöltä, eikö olisi ollut tavanmukaista, että asia olisi ensinnäkin pantu pöydälle vasta huomenna järjestettävässä täysistunnossa, ja eikö olisi ollut oikein ehdottaa asian panemista pöydälle esimerkiksi ensi tiistaina pidettävään normaaliin täysistuntoon. Eivätkö asian tärkeys ja mietinnön laajuus puhu sen puolesta, että kansanedustajilla tulisi olla runsaasti aikaa tutustua valiokunnassa syntyneisiin asiakirjoihin ja valmistella huolellisesti omat puheenvuoronsa? Miksi tällainen kiire, kun pääministeri on ilmoittanut, että aikaa on runsaasti käytettävissä? Voisiko ed. Niinistö tai joku muu puhemiesneuvoston jäsen vastata näihin kysymyksiin, kuka tahansa? Mielestäni puhemiesneuvosto on eduskunnalle selityksen velkaa, miksi tällaista aikataulua esitetään. Jonkun pitäisi se meille perustella.

Arvaan jo, mitä ehkä sanotaan. Asia on kaikille tuttu. Siitä voi puhua perehtymättä valiokunnan mietintöön. Tällaisen väitteen olen tänä päivänä jo moneen kertaan kuullut hyvinkin keskei-

sessä asemassa olevilta eduskunnan virkamiehiltä ja eduskunnan luottamushenkilöiltä, siis kansanedustajilta. Tällainen väite saattaa koko valiokuntatyön outoon valoon. Eduskunnan tekemät päätökset valmistellaan valiokunnissa, joiden laatimat mietinnöt ovat käsittelyn pohjana. Jos sanotaan, ettei mietinnöillä ole merkitystä, asetetaan kyseenalaiseksi koko valiokuntatyön arvo.

Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan meillä kansanedustajilla on oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mieleemme myös kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu. Tämän asian yhteydessä tunnen siihen erityistä tarvetta. On mielestäni ollut vakava virhe, että kysymystä Suomen liittymisestä Euroopan unioniin on käsitelty eduskunnassa alusta pitäen liian tiukan aikataulun puitteissa sen vuoksi, että eduskunnan päätös pyritään saamaan väkisin aikaan ennen Ruotsin kansanäänestystä. Pyrkimys tämän kysymyksen asialliseen käsittelemiseen on leimattu jarrutukseksi.

Olen huolissani EU-kysymyksen täysistuntokäsittelyn aikataulusta ennen muuta niiden kokemusten vuoksi, jotka sain valiokuntakäsittelystä. Kun puhemies oli asettanut ulkoasiainvaliokunnalle sen vaatimuksen, että pöydällepanoistunto on voitava pitää tänään, turvautui valiokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Pertti Paasio, valiokunnan enemmistön tukemana menettelytapoihin, jotka eivät päivänvaloa kestä. En ryhdy puheenvuorossani näitä tapahtumia tarkemmin käsittelemään, totean vain, että sekä asian ensimmäinen käsittely että toisen käsittelyn yleiskeskustelu lopetettiin valiokuntatyöstä annettujen yleisohjeiden vastaisesti. Mitään jarrutusta valiokunnassa ei esiintynyt. On kysymys samasta, josta jo edellä puhuin. On pantu mahdoton aikataulu, ja syytetään jarrutuksesta niitä, jotka pyrkivät asian kunnolliseen käsittelemiseen. Tähän asiaan palaan siis myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Näiden kokemusten perusteella pidän erittäin valitettavana sitä, että puhemiesneuvosto ehdottaa jäsenyyssopimuksen ensimmäisen käsittelyn aloittamista jo huomisaamuna. Pidän hyvin tärkeänä sitä, että tästä periaatteellisestikin tärkeästä pöydällepanopäätöksestä keskustellaan ja että eduskunta päättää panna asian pöydälle niin pitkäksi aikaa, että kansanedustajilla on tilaisuus perehtyä mietintöön ja siihen liitettyihin vastalauseisiin ja että jokaisella kansanedustajalla on myös mahdollisuus huolellisesti valmistella oma puheenvuoronsa.

Ed. Pulliainen ed. Vistbackan kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon. Se olisi mielestäni normaali menettely, kun kysymys on näin laajakantoisesta asiasta, mittavasta mietinnöstä ja asian laatu mielestäni aivan erityisesti tällaista tavanomaista aikataulua puolustaisi.

Minä yhdyin ed. V. Laukkasen puheenvuoroon. Se oli minusta monin tavoin hyvin painava ja vahva puheenvuoro siinä, että tämä ei ole mikään tekninen kysymys, mihin istuntoon me panemme asian pöydälle, vaan kysymys on isosta periaatteesta, tehdäänkö perusteettoman kiireen vuoksi valtiopäiväjärjestyksen vastainen päätös pöydällepanon ajankohdasta. Valtiopäiväjärjestys tarkoittaa sitä, että kansanedustajalla pitää olla todellinen mahdollisuus perehtyä mietintöön, jotta siitä voisi käsityksensä lausua. Tämä aikataulu ei kerta kaikkiaan riitä.

Nyt on kerrottu, että puhemiesneuvoston piirissä — tai tarkoittaako tämä nyt pelkästään puhemiehen kannanottoa — on huomattu, että tämä on kerta kaikkiaan mahdoton aikataulu. Nyt puhutaan, että ed. Paasio vain esittelisi mietinnön kello 10 ja sitten armeliaasti annettaisiin kansanedustajille aikaa peräti kello 16:een lukea 200 sivua mietintöä ja vastalauseita ja sitten kirjoittaa oma puheensa sen pohjalta. Eihän tämä tietenkään miksikään aikataulua muuta. On tarve saada käyttää asiaan useampi päivä.

Olen ollut ulkoasiainvaliokunnassa mukana asiaa käsittelemässä. Tiedän tarkkaan, kuinka laajakantoinen ja monimutkainen asia on. Valitettavasti ulkoasiainvaliokunnan mietintö on täysin yksipuolinen. Enemmistöllä äänestettiin nurin esitykset, jotka olisivat merkinneet sitä, että olisi tasapainotettu mietintöä, että olisi kerrottu sekä hyödyistä että haitoista tasapuolisesti. Kun luette minun vastalauseeni, kunhan siihen tilaisuuden saatte, huomaatte, kuinka valtava määrä esityksiä on hylätty, esityksiä, jotka asiallisessa käsittelyssä olisi pitänyt hyväksyä. Näihinkin asioihin kansanedustajilla pitää olla mahdollisuus perehtyä, jotta voidaan ottaa mietintöön ja siihen liitettyihin vastalauseisiin kantaa.

Ulkoasiainvaliokunnassa asian käsittelemiseen käytettiin valtava aika. Nuo 85 sivua ovat täynnä raskasta tekstiä. Jokainen virke on tärkeä. Vastalauseetkin on kaiken kiireen keskellä, niin olen havainnut, varsin painavasti kirjoitettu. Ei tällaista materiaalia voi käydä läpi muutamassa tunnissa, vaan siihen tarvitaan koko viikonloppu.

Arvoisa puhemies! Minä myös omalta osaltani tuen ed. Pulliaisen ehdotusta, jota ed. Vistbacka ja ed. V. Laukkanen ovat jo kannattaneet. Toivon, että eduskunnassa nyt keskusteltaisiin tästä asiasta eikä tehtäisi sillä tavalla kuin ulkoasiainvaliokunnassa enemmistö teki, että vain äänestää jopa valiokuntasääntöjä rikkoen. Nyt olemme onneksi televisiokameroiden edessä, lehtimiesten valvottavina, täällä nähdään, millä tavalla asioita käsitellään. Täällä ei voida tehdä sentään aivan laittomia päätöksiä. Mutta hyvin lähellä sitä ollaan, jos päätetään, että pöydällepano aika on vain huomiseen päivään, olkoonkin, että se olisi kello 16:een saakka, kuten nyt aivan äskettäin on kerrottu.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla pidän ed. Pulliaisen ehdotusta erittäin kannatettavana ja toivon, että eduskunta siihen yhtyi.

Ed. M a t t i l a : Rouva puhemies! Olen edellä käytettyjen puheenvuorojen käyttäjien kanssa samaa mieltä siitä, että kyseessä on todella merkittävä, suuri asia, johon jokaisen kansanedustajan täytyy pystyä perehtymään voidakseen ottaa kantaa ratkaisevassa äänestyksessä. Tämä on toki ollut esillä useissa eri yhteyksissä niin tiedonannon, selontekojen kuin välikysymystenkin muodossa, se todettakoon. Haluan myös todeta ihan lyhyesti sen, palaan siihen varsinaisessa puheenvuorossani ensimmäisessä käsittelyssä, että ulkoasiainvaliokunnassa käyty käsittely oli mielestäni täysin lain mukaista. Siinä suhteessa en ole havainnut mitään poikkeavuutta.

Eduskuntaryhmämme käsitteli tänä päivänä aikataulua ja toivoi yksimielisesti, että voisimme järjestää asianan tutustumiseksi edustajille jonkinlaisen ajan. Siksi haluaisin alleviivata eräänlaisena välimuotona sitä, mitä on esitetty, että huomenna aloitetaan täysistunto kello 10, käytetään esittelypuheenvuoro, joka on äärimmäisen tärkeä, jotta jokainen edustaja pääsee sisälle näin merkittävään asiaan. Lisäksi päivän aikana, kun kello 10 alkavan täysistunnon ja esittelypuheenvuoron jälkeen tulisi tauko kello 16:een saakka. Päivän aikana jäisi edustajille mahdollisuus kerätä tietopankista sellaista tarkentavaa tietoa, jota he haluavat omaan puheenvuoroonsa saada. Minulla on sellainen käsitys, rouva puhemies, että tältä pohjalta löytyisi sellainen välittävä muoto, josta me kaikki voisimme olla yksimielisiä.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Puhun asian pöydällepanosta ja sitä koskevasta puhemies-

neuvoston ehdotuksesta. Mielestäni puhemiesneuvoston ehdotus on täysin kohtuuton. Se asettaa kansanedustajat kohtuuttoman tilanteen eteen. 300 sivua mietintöä, vastalauseet, erikoisvaliokuntien lausunnot ja niissä olevat vastalauseet. Asiaan pitäisi voida perehtyä.

Aamulla kello 9 alkavat ainakin eräät valiokunnat työskentelynsä, saattaa jokin valiokunta aloittaa jo aikaisemminkin. Yö pitäisi käyttää lepoon. Milloin, arvoisa puhemies, kansanedustajat voivat tutustua tähän aineistoon, joka nyt on pöydille jaettu? Milloin? Tämä on kohtuuton.

Väitän, että sinä aikana, kun olen tässä talossa työskennellyt, lähes 27 vuotta, milloinkaan ei ole ollut vastaavaa tilannetta, ei kertaakaan ainkaan sivumäärältään näin suurimittaisen mietinnön ollessa kyseessä. Sitä paitsi nyt, niin kuin tiedetään, on Suomen historian tärkein asia. Näin on väitetty, ja uskon, että tuo väite pitää paikkansa. Minä en siis voi yhtyä puhemiesneuvoston ehdotukseen. Olen tosin ehtinyt yhdeksän sivua lukea tuota aineistoa, mutta 290 sivua on vielä lukematta.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Ed. K a n k a a n n i e m i: Arvoisa puhemies! EU-sopimuksien käsittelyaikataulu on tärkeä kysymys siksi, että itse asia on niin äärettömän tärkeä. Hyvät edustajatoverit, te ette ehkä kaikki edes tiedä, miten Suomen kansa vakavana seuraa eduskunnan päätöksentekoa ja nimenomaan myös menettelyä, miten asia hoidetaan tällä kertaa tässä vakavassa asiassa: runnootaanko se läpi sellaisella aikataululla, josta nyt näytetään olevan jokin sopimus. Tämä on käsittämättömyys ja täysin sopimatonta käytöstä eduskunnalle näin vakavassa kysymyksessä, kuin mistä nyt on puhe. Todellakin olen hyvin tietoinen siitä, että syvissä riveissä Salpausselän pohjoispuolella erityisesti suomalaiset seuraavat myös asian käsittelytapaa. Tästä ei ole tällä hetkellä hyviä merkkejä.

Arvoisa puhemies! Oma näkemykseni on, että asian käsittelyssä tulee noudattaa sellaista aikataulua, joka on kunniaksi eduskunnalle, eduksi Suomen kansalle ja joka takaa jokaiselle kansanedustajalle mahdollisuuden perehtyä näihin asioihin asiakirjojen pohjalta, jotka meille on noin tunti sitten jaettu.

Haluan korostaa sitä, että on eduskuntaryhmiä, oma eduskuntaryhmänikin, seitsenjäseninen ryhmä, jolla ei ole edustajaa, varsinaista jä-

sentä ulkoasiainvaliokunnassa. Meidän ryhmälämme ei ole ollut mahdollisuutta seurata ulkoasiainvaliokunnan työskentelyä sillä tarkkuudella, sillä huolellisuudella, jota asian käsittely on edellyttänyt, sen tähden, että meillä ei, rouva puhemies, ole varsinaista jäsentä ulkoasiainvaliokunnassa. (Ed. Ukkola: Ei ole minullakaan!) — Tiedän, että ed. Ukkola on samassa asemassa ja useat muut pienet ryhmät, meitä pienemmät ryhmät, ovat samassa asemassa.

On täysin kohtuutonta näitä ryhmiä ja meitä edustajia kohtaan ajaa meidät tähän tilanteeseen aikataulullisesti, mihin nyt ollaan puhemiesneuvoston esityksellä menossa. Tämä aikataulu, jos sitä noudatetaan, merkitsee sitä, että eduskunta pakottaa meidät monet kansanedustajat siihen, että me emme voi kuunnella kansanedustajien puheenvuoroja tästä Suomen historian yhdestä tärkeimmästä kysymyksestä, kun meidän on tutustuttava itse asiaan, mietintöön, sen vastalauseisiin ja liitteisiin. Ne on sitä varten meille jaettu, että me niihin tutustumme. Tutustuminen vaatii kuitenkin myös aikaa riittävästi. Sitä ei tällä menettelyllä kerta kaikkiaan ole meille annettavissa tarpeeksi. Se johtaa siihen, että jälleen osa eduskunnan kansanedustajista joutuu istumaan pois salista, tekemään työtä työhuoneessaan, lukemaan mietintöä, vastalauseita, valmistelemaan omaa puhettaan, kun toiset käyvät kesken keskustelua Suomen kansan tulevista kohtaloista.

On käsittämättömyys, että tällaiseen aikatauluun meitä ollaan väkisin ajamassa, kun ei mitään — korostan: ei mitään — käytännön tarvetta tähän ole. Aikaa meillä on tämä asia äärettömän huolellisesti käsitellä salissa. Ruotsissa tehdään päätökset myöhemmin ja Norjassa vielä myöhemmin. Heille itse pääkysymyksen eli liittymisasian on sama aikataulu kuin Suomessa.

Pöydällepanoajikataulun ja yleensä käsittelyn aikataulun tulisi olla suorassa suhteessa käsiteltävänä olevan asian ja mietinnön laatuun ja laajuuteen. Jos tämä suhde mietitään, tämä asia on niin valtavan suuri ja monipuolinen, että se vaatii aivan toisenlaisen aikataulun kuin mihin nyt ollaan päätyvässä, jos puhemiesneuvoston aikataulu menee läpi. Siis pöydällepanoajan tässä vaiheessa, ennen kuin keskusteluruletti varsinaisesti alkaa, pitäisi olla huomattavasti pitempi omasta näkökulmastani katsoen, ja uskon, että meidän eduskuntaryhmämme näkökulmasta myös. Toistan sen, että meillä ei ole varsinaista jäsentä ulkoasiainvaliokunnassa. Siihen liittyen tulisi panna pöydälle tämä asia ensi tiistaihin ed. Pulliaisen hyvin perustellun kannan ja ehdotuk-

sen mukaisesti. Jos näin ei menetellä, ehkä on vähän rajua sanoa, mutta ehkä me silloin voimme todeta, että tässä talossa eletään enemmistödiktatuurin aikaa, ja se on häpeäksi suomalaiselle päätöksenteolle, parlamentarismitte nimenomaan siksi, että mikään kiire ei ole tällaista aikataulua noudattaa tässä erittäin tärkeässä asiassa. (Ed. Jaakonsaari: Entä vähemmistödiktatuuri?)

Haluan itse kuunnella kansanedustajien puheenvuorot asiassa laidasta laitaan, tarkastaa ne, miettiä, mitä niistä löytyy tästä asiasta. Sen lisäksi näen, että minulle niin kuin meille kaikille on hyvin tärkeää ja välttämätöntä riittävä lepo asian käsittelyn eri vaiheissa ja väleillä, että tämänkaltaista yömyöhäisistuntoa ei tarvitsisi pitää ja näin asiaa käsitellä.

Arvoisa puhemies! Vielä korostan kerran, että tämä asia on erittäin vakava. Jo kansanäänestyksen tulos osoitti sitä, että tämä on vakava kysymys. Siksi vetoan, että eduskunta kunnioittaa jokaisen kansanedustajan peruuttamatonta perustuslain hengen ja ehkä kirjaimenkin mukaista oikeutta tutustua asianmukaisesti, tarkoin ja huolellisesti ja myös eduskuntaryhmissä keskustellen asiaan. Lisäksi tiedän, että tähän liittyy valtava määrä asiantuntijoiden aineistoa, josta ed. V. Laukkanen mainitsi. Meillä on oikeus ja velvollisuus tutustua myös siihen ja tällöin myös ehkä ottaa yhteyttä ja kysellä asiantuntijoiden kantoja selvityksiä niihin. Silloin tämä aikataulu ei siihen anna mitään mahdollisuutta.

Arvoisa puhemies! Kun ei mitään kiirettä asialla ole, haluan ja vetoan, että käytetään kunnialla eduskunnan toimintatapoja niin, että asian käsittelyssä ei noudateta sellaista kiirettä ja touhua kuin on syntymässä. Kiireellä ei saada muuta aikaan kuin huono lopputulos. Valitettavasti tästä sellainen nyt näyttää tulevan.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Mietin aika pitkään, tulenko käyttämään asiassa puheenvuoroa ollenkaan. Mutta kuunneltuani herähenkilöiden puheenvuoroja ajattelin, että kai naistenkin täytyy osallistua keskusteluun. (Ed. Jaakonsaari: Ei olisi tarvinnut!)— Ei olisi tarvinnut, sanoo ed. Jaakonsaari, mutta mielestäni täytyy, koska nyt puhutaan puuroista ja vellistä sekaisin. No, miehet olisivat voineet hoitaa tämän. Ed. Jaakonsaari olisi halunnut nopeasti äänestää ja saada asian pois päiväjärjestyksestä, mutta minusta täytyy tästäkin asiasta keskustella.

Oma mielipide lienee kaikille paikalla oleville kansanedustajille selvä. Nyt on kyse siitä, miten Ruotsin kansanäänestyksen osalta suhtaudutaan, halutaanko nyt ikään kuin viestittää...

P u h e m i e s (koputtaa): Kehotan keskittymään pöydällepanoajankohtaan!

P u h u j a: Arvoisa puhemies! Minä puhun pöydällepanon ajankohdasta ja sen perusteista, koska tähän on keskeinen peruste sille, miksi halutaan esimerkiksi siirtää ensimmäinen käsittely ensi viikon tiistaihin. Ruotsin kansanäänestyksen ajankohdalla on keskeinen merkitys sille. (Välihuuto) — Onhan se. Oletusarvona on se, halutaanko vaikuttaa sinne ja viestittää Suomesta jotakin tai halutaanko Ruotsin kansanäänestyksestä saada jotakin tukea omille päätöksille. Näin se on. Turha sitä on kiistää. Miksi me yritäisimme väittää muuta kuin mitä on?

Kolmas asia on se, että hyvin monet ovat puheenvuoroissaan sanoneet, että ulkoasiainvaliokunnan mietintöön tutustumista varten pitää saada riittävä aika. Se on aivan totta. Se on eduskunnan velvollisuus. Minusta se on se ainoa velvollisuus. Oma mielipide on muodostettu. Suomi muodostaa oman mielipiteensä EU-ratkaisusta, ja siihen ei vaikuta sen paremmin Ruotsin kansanäänestyksen tulos kuin mikään muukaan. Se on Suomen ratkaisu. UaV:n mietintöön tutustuminen on ainoa argumentti, jolla kansanedustajat voivat perustella asian lykkäämistä ja pöydällepanoa. Minusta, arvoisa puhemies, asia on näin.

Siinä mielessä olen aivan samaa mieltä kuin ed. Mattila oli, että on hieman kohtuutonta, kuten ovat muutkin sanoneet, että pitäisi kello 10 olla kaikkien valmiina aamulla puhumaan UaV:n mietinnöstä, jonka olemme saaneet juuri nyt kaikkine vastalauseineen ja muineen. UaV:n jäsenille se on varmasti mahdollista. He tuntevat tämän asian kaikki väittelyt ja äänestykset kuin omat taskunsa, mutta ainakin itse haluan lukea sen. Siinä mielessä ed. Mattilan kompromissiesitys, joka ilmeisesti puhemiesneuvostossa aamulla on ja jonka puhemiesneuvosto toivottavasti hyväksyy, on mielestäni se lähtökohta, joka eduskunnalla pitää olla. Pitää olla aikaa edes lukea kunnolla.

Mutta siinä, että asia pantaisiin ensi viikon tiistaihin pöydälle ja että pitäisi nyt ruveta opiskelemaan Maastrichtin sopimusta tai Rooman sopimusta, arvoisat kollegat, minusta nyt ollaan epärehellisiä. Niihin on ollut aikaa tutustua.

Aika myöhään ne saatiin, se on totta, suomennettuina aika myöhään. Mutta että ne olisivat nyt ensisijaisia opiskelukohteita, se on mielestäni falskia.

Kolmas asia on se, kuinka paljon eduskunnassa puhutaan tästä asiasta. Se ei liity pöydällepanoon, mutta se on taas ihan eri asia. Mutta kun pöydällepanosta nyt äänestetään, niin jos sanotaan, että ensi tiistaihin pitää saada pöydälle, arvoisa puhemies, minusta se on myös kohtuuton aika lukea arvoisan ulkoasiainvaliokunnan ansiokasta mietintöä, vastalauseita ja kaikkea vastaavaa. Siihen riittää lyhyempikin aika. Uskon ihan varmasti, että huomeniltana löytyvät ja ensi yönä tai sen jälkeisenä iltana ja yönä löytyvät ensimmäiset puhujat, jotka kykenevät puhumaan asiasta, oli sitten ulkoasiainvaliokunnan mietintöä tai ei. On havaittu, että asiasta voidaan puhua, on tutustuttu tai ei. Puherumba lähtee varmasti liikkeelle. Ne, jotka haluavat lukea, lukevat. Toivon, että eduskunnasta löytyy puhujia niin, että kaikki voivat sanoa sanansa. Mutta en voi millään ymmärtää, että asia pitäisi nyt laittaa ensi tiistaihin pöydälle. Mielestäni ed. Mattilan ehdotus asian ensimmäisen käsittelyn alkamisesta huomisen osalta on oikea. Toivon, että puhemiesneuvosto siihen yhtyy.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni ei ole eduskunnan arvovallan mukaista, että aikataulusta on tehty arvovaltakysymys. En katso, että Suomen ja Ruotsin kansanäänestys tulisi kytkeä toisiinsa. Suomen tulee tehdä päätöksensä itsenäisesti. Mutta toisaalta on kovin outoa, että eduskunnalle ei haluta antaa riittävästi aikaa perehtyä mietintöön ja käydä sitä kunnolla läpi, ennen kuin aletaan keskustella. Käsittelyn aikataulukysymyksessä on todellakin runnomisen maku ja sellainen arvovaltakysymys, että ihmetyttää, ketä tämä keskustelu lopulta palvelee.

Arvoisa puhemies! Näillä lyhyillä perusteluilla kannatan ed. Mattilan esitystä, joka ei poikkea puhemiehen esityksestä muulla kuin sillä, että tulisi tauko mietinnön lukemiseen huomenna.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Täytyy ensin sanoa, että huh huh, kyllä on aikoihin eletty kieltolain jälkeen. Tuollilla istuessani ajattelin, että Luoja sen verran armahtaisi, että eduskunnan valot edes sammuisivat, että tämä eduskunnan pimeä touhu edes pikkuisesti aikaa keskeytyisi. Kerta kaikkiaan tuntuu, että mikä on eduskunnan moraali, mikä on meidän yksittäisten

kansanedustajien moraali, mikä on ollut puhemiesneuvoston moraali, kun keskustelua pitäisi lähteä käymään huomenna kello 10.

Asiantuntijoita on ollut 99 kappaletta, on satasivuinen mietintö, on perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, hallintovaliokunnan, liikennevaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, puolustusvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan, talousvaliokunnan, työasiainvaliokunnan, ympäristövaliokunnan lausunnot. On eri valiokuntien vastalauseet. Kysyisin, onko oikeudenmukaista vaatia meiltä tavallisilta rivijäseniltä tietoa, että me pystyisimme huomenna kello 10 miettimään, mitä ulkoasiainvaliokunta näiden kuukausien aikana on käsitellyt.

Minä en halua olla missään jarruteluksessutuksessa, mutta kun tätä keskustelua ja puhemiesneuvoston esitystä on kuunnellut, niin minä ainakin teen kaiken voitavani, että keskusteluja käydään nyt huomenna kello 10:een saakka. Tämä on kansanedustajan oikeus ja velvollisuus. En näe minkäänlaista järkeä siinä, että puhemiesneuvosto on lähtenyt tälle tielle, enkä voi kunoittaa heidän mielipidettään.

Mielestäni ed. Pulliainen tekemä esitys pöydällepanosta oli hyvä. Kuten on sanottu, meillä ei ole mitään kiirettä asian käsittelyyn. Me emme tiemmä ole vielä niin Brysselin päättäjävallan alaisia, etteikö Suomen kansan eduskunta voi rauhallisesti paneutua maamme itsenäisyyden kannalta tärkeimpään esitykseen. Kaikki, niin kuin tämäkin esitys, yritetään viedä yön pimeinä hetkinä läpi. Kerta kaikkiaan kauhistuttaa, ja ei ole ihme, että pöydälle jättämisestäkin ihmiset varmaan ajattelevat, että täällä nämä 200 ihmistä ovat täydellisiä hölmöläisiä. Niin täytyy sanoa, kun tätä asiaa on seurannut.

P u h e m i e s (koputtaa): Kehotan kiinnittämään huomiota ja käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajankohdasta!

P u h u j a : Minä uskon, että minulla on jonkinlainen oikeus esittää, miksi niin voimakkaasti kritisoin puhemiesneuvoston esitystä, että keskustelu aloitettaisiin huomennaamuna.

Ed. Mattila sanoi, että kun huomenna alamme käsitellä asiaa, me saamme tietopankista tietoa. Minä en ainakaan usko mihinkään tietopankin tietoon, vaan kyllä meidän ryhmässäkin pitäisi tätä asiaa perin juurin käsitellä. Vaikka meidän ryhmästämme onkin ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä ed. Vistbacka ollut, hän nämä viimeiset

päivät ja viikot ollut jatkuvasti ulkoasiainvaliokunnassa, eli hän ei ole voinut meille muille ryhmän jäsenille antaa niin sanottua väliaikatieta.

Tämä ensimmäinen puheenvuoro tässä asiassa riittääköön tältä osin, mutta toivon, että eduskunta tulisi edes tässä asiassa jollakin lailla järjestyksessä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Täällä on puhemiesneuvoston jäseniltä pyydetty perusteluja sille, miksi äänestysmenettely on nyt käsillä oleva äänestysmenettely. Minä en voi vastata puhemiesneuvoston puolesta, mutta joku käsitys puhemiesneuvostossa minulle on syntynyt tässä asiassa. Minusta kysymyksessä on arvovaltaakiista. Vastakkain ei ole puhemiesneuvosto vaan puhemies, tässä tapauksessa puhemies. Kaiken takana on nainen.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Seppänen, kehoitan siirtymään pöydällepanon ajankohtaan!

Puhuja: Täällä on esitetty kysymys puhemiesneuvoston jäsenille. Jos täällä saa esittää kysymyksiä, niin kai täällä saa esittää vastauksiakin.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Seppänen, siitä huolimatta pöydällepanon ajankohtaan!

Puhuja: Toisaalta vastassa on ed. Väyrynen, eli kaiken takana on myös Väyrynen. Mutta kaikissa asioissa ed. Väyrynen ei ole väärässä.

Vastakkain eivät ole nyt jarrutus ja kiihdytys, vaan vastakkain ovat normaalivauhti ja kiihdytys, tai mitä tämä nyt on, jarrutuksen vastakohta: kiihdyttäminen, kaasuttaminen, nopeuttaminen, hätävarjeluku?

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Seppänen, kehoitan puhumaan pöydällepanon ajankohdasta!

Puhuja: Vastakkain ovat normaali vauhti ja kiihdytys. Nyt täällä esitetty ehdotus siitä, että asia pannaan pöydälle tänä iltana kello 22 huomenna kello 10 tapahtuvaa käsittelyä varten,

tämä vaihtoehto on kiihdytys. Se ei ole siis mikään normaali menettely. Ette kai te, arvoisat kiihdyttäjät, esitä, että tämä on eduskunnan toimintatapa Suomen itsenäisyyden ajan tärkeimmässä kysymyksessä. Tämä, että kokoonnutaan ensinnä yöksi puhumaan näistä asioista, ja sen jälkeen, kun olemme saaneet yöllä nämä paperit käsiimme, me rupeamme aamulla käsittelemään näitä asioita, jotka me näemme ensimmäistä kertaa täällä tänä yönä.

Tämä ei voi olla eduskunnan normaali tapa. Sen verran olen ollut eduskunnan jäsenenä, että tiedän, että tämä ei ole eduskunnan normaali tapa, ei varsinkaan itsenäisyyden ajan tärkeimmässä kysymyksessä. Tämän takia minä haluan esittää moraalisen närkästykseni siitä poliittisesta väkivallasta eli asioiden epänormaalista kiihdytyksestä ja poliittisen eliitin jo menetetyn arvovallan hätävarjelusta.

Sivistyneitä käyttäytymistapoja tässä asiassa jää kovin vähän jäljelle, jos kysymyksestä tehdään arvovaltaakiista siitä, miten Suomen eduskunnan pitää päättää Euroopan unionin jäsenyydestä. Tällainen toiminta, mitä tässä nyt on kansanäänestyksen jälkeen nähty, se, että on viikko kinasteltu komissaarista ja sen jälkeen ratkaisevaksi tekijäksi eduskunnan päätöksenteossa muodostuu tällainen eduskunnan toimintatyyteistä poikkeava epänormaali toiminta, polari-soi käyttäytymistä siinä vaiheessa, kun jäljellä on enää kaksi vaihtoehtoa: kyllä tai ei.

Ed. V. Laakkonen: Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että tälle keskustelulle käy kuin viinille, että kun se vähän vanhenee ja vetryy, argumentointi varmasti kehittyy, ja me pääsemme tässä asiassa ytimelle ja voimme myös sitten esittää vasta-argumentteja muun muassa ed. Mattilalle. Kun arvoisa puhemies katsoo hieman tuimasti minua, haluaisin korostaa, arvoisa puhemies, että kun minä puhun täällä, niin sen vuoksi, että täällä on nyt kannanotto siihen, milloin tätä asiaa haluttaisiin käsitellä, ei kerta kaikkiaan riitä, että esitetään kannanotto, vaan täytyy esittää perustelut kannanotolle, koska on olemassa vastakkainen kanta, joka edustaa tätä suuren vallan kantaa, että sitä pitää käsitellä huomenna kello 10 ja piste.

Jos nyt tällainen takarivin taavi sitten alkaa puhua tällaisesta asiasta, niin sehän olisi niin kuin vitsi sanoa vain, että se pitää käsitellä tiistaina. Pitää esittää painavat perustelut, miksi sitä pitäisi käsitellä tiistaina, ja sitten pitää vielä toivoa, että arvoisat kansanedustajat vakavoituvat

tähän kysymykseen ja ainakin tässä äänestyskes-
sä rehellisesti äänestävät sen puolesta, onko tot-
ta, onko Suomen kansan etu, että tiistai on pa-
rempi päivä kuin huomenna kello 10.

Mitä sitten tulee tähän ajatukseen, jota täällä
on jo ed. Mattila väläyttänyt, että kello 16 käsi-
teltäisiin tätä asiaa. Ensinnäkin, arvoisa puhe-
mies, tämä oikeastaan jo paljastaa, että puhe-
miesneuvosto on pahoin erehtynyt tässä asiassa,
koska jos kerran kello 16 aloitetaan varsinainen
keskustelu, miksi ed. Paasio ei voisi aloittaa tätä
varsinaista keskustelua kello 16. Miksi tämä
täysistunto ei voisi alkaa edes kello 16? Eikö nyt
puhemiesneuvosto voisi antaa periksi tässä asias-
sa, koska on jollakin tavalla raivostuttavaa aina-
kin sellaisen kansanedustajan mielestä, joka ei
käytä lainkaan poliittista valtaa, että yksinker-
taisesti ”pakottamalla” enemmistö äänestämään
kello 10:n puolesta saadaan eduskunnan päätös,
että tämä käsittely pitää aloittaa kello 10? Mutta
se ei ole mikään reaalin argumentti sen puoles-
ta, että se on viisasta ja valtiopäiväjärjestyksen
mukaista.

Ensinnäkin ed. Mattila sanoi, että kello 16
jollakin tavalla riittäisi. Arvoisa puhemies, me
kaikki tiedämme, että kansanedustajat eivät elä
missään umpiossa. Emme me voi ajatella niin,
että kello 10 kuuntelemme ed. Paasiota ja se
kestää ehkä tunnin — toivoisin, että se kestäisi
kaksi, kolme tuntia, koska tämä aihehan on laa-
ja, ed. Paasio pystyy varmasti seikkaperäisesti
puhumaan tästä kolme tuntia. Sen jälkeen kello
olisi 13, ja oletan, että kaikki kansanedustajat
haluavat kuunnella, mitä ed. Paasio sanoo. Tä-
män jälkeen on aivan luonnollista ajatella, että
kansanedustajat myös käyvät syömässä. He syö-
vät tunnin, ja kello 14 olisi sitten aikaa paneutua
tähän valtavaan 200 sivuun.

Arvoisa puhemies! Puhemiesneuvosto ajaa
tällaista aikataulua suuren vallan avulla, koska
oletetaan, että täältä löytyy aina sata kansan-
edustajaa, jotka sokeasti äänestävät juuri sen
mukaan kuin edellytetään. Siksi täällä pidetään
ehkä tarpeettomana argumentointia, koska ole-
tetaan, että tämä ankara ryhmäkuri takaa sen,
että vaikka täällä puhuttaisiin mitä, niin käy juu-
ri niin kuin jossakin pienessä huoneessa on pää-
tetty.

Minä siis väitän, että kello 14 ei ole riittävä
aika, jolloin tähän asiaan paneudutaan, jotta voi-
taisiin ensimmäisessä käsittelyssä valtiopäiväjär-
jestyksen mukaisesti esittää kanta. Tässä 66 §:ssä
siis sanotaan, että ”ensimmäisessä käsittelyssä
esitellään erikoisvaliokunnan mietintö ja anne-

taan eduskunnan jäsenille tilaisuus lausua käsi-
tyksensä asiasta”. Arvoisa puhemies! Mikäli on
tarkoitus, että edustajat vakavahenkisesti esittäi-
sivät käsityksensä asiasta, se edellyttää, että he
vakavahenkisesti varsin pitkään paneutuvat
asiaan. Jotta tämä olisi mahdollista, ei riitä, että
kello 14—16 käsitellään tätä asiaa.

Edelleen ed. Mattila viittasi siihen, että on
olemassa tällainen tietopankki, että edustajat
voisivat päivän aikana ottaa selvää tästä tietop-
ankista. Sikäli kun ymmärsin ed. Mattilaa oi-
kein, niin hän ehkä tarkoitti eduskunnan tietop-
alvelua ja sieltä saatavaa informaatiota mm.
direktiiveistä.

Arvoisa puhemies! Voisimme hyvin ajatella
tilannetta, jossa 200 kansanedustajaa kello 14
kuunneltuaan ed. Paasion puheen ryntäävät
kaikki tietopalvelutoimistoon ja kukin vuorol-
laan esittävät sen direktiivin, jonka he haluaisivat
saada. Sitten odottaisimme kello 16:een ja sitten
voisimme aloittaa käsittelyn.

Arvoisa puhemies! Minä toivon, että kaikki
ymmärtävät sen, että ehkä tämä on järjettömi-
tä, mitä me olemme kuulleet vuosikausiin. Kun
se tapahtuu täällä eduskunnassa, niin, arvoisa
puhemies, minusta sen pitäisi viitata siihen, että
mitä täällä valtiopäivillä tapahtuu, on perin omi-
tuista.

Arvoisa puhemies! Minä en puhu mistään
muusta kuin kaikella vakavuudella siitä, miten
asioita pitäisi käsitellä. Uskoakseni minulla on
oikeus arvioida tätä myös siitä näkökulmasta,
kun ajattelen vain, että jossakin hovioikeudessa,
jossa olen vuosia työskennellyt, ratkaistaan yksi
kysymys. Sen yhden pienen rikosoikeudellisen
kysymyksen käsittelemiseen voidaan käyttää
kuukausi, jopa kaksi kuukautta aikaa. Miksi tar-
vitaan niin paljon aikaa? (Välihuutoja) — Tulok-
set sen mukaisia! — Arvoisa puhemies! Tarkoi-
tan vain sitä, että tämä hovioikeuskäytäntökin
osoittaa, että kiire on pahasta. Ei ole mitään
mieltä yrittääkään pakottaa.

Arvoisa puhemies, kun otetaan vielä huo-
mioon, että suurin osa kansanedustajista on
maallikkoja lukemaan tällaisia vaikeita lakitek-
stejä, pitäisikö heidän pakottaa lukemaan kello
14:n ja 16:n välillä Maastrichtin sopimus, Roo-
man sopimus ja sitten sen pohjalta ... (Hälinää —
Puhemies koputtaa) — Arvoisa puhemies! Täällä
väitetään, että Maastrichtin sopimus on luettu.
Toivoisin, että minun ei tarvitsisi mennä nyt yksi-
tyiskohtaisiin esimerkkeihin, mutta voin vakuut-
taa, että aina erilaisista kannanotoista päätellen
hyvinkin arvovaltaisella taholla näyttää siltä,

että ei ole aavistustakaan siitä, mitä Maastrichtin sopimus pitää sisällään. (Kokoomuksen ryhmästä: Onko Laukkasella?) — Kyllä!

Arvoisa puhemies! Puhun nyt täällä vakavasti, koska olen paneutunut asiaan huolellisesti.

Joka tapauksessa siis ed. Mattilan kannanotto siitä, että kello 16 olisi jonkinlaisia valmiuksia tämän asian asialliseen käsittelyyn, joka edellyttää siis valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti sitä, että edustajat lausuvat käsityksensä asiasta, on täydellinen mahdottomuus.

Mitä sitten tulee siihen, mihin ed. Laineikin jo viittasi, että 27 vuoteen eduskunnassa ei ole koskaan menetelty näin. Voisi todella kysyä, miksi täällä tapahtuu jotakin tällaista. Me ymmärrämme, että on olemassa valtava kiire. Tämä kiire yritetään pukea vain laillisuuden muotoon, mutta tämän kiireen takana on kalvava pelko siitä, että Suomen Euroopan unionin jäsenyys ei toteutuisi, mikäli Suomi äänestäisi vasta Ruotsin neuvonantavan kansanäänestyksen jälkeen. Nyt tämän kiireen varjolla yritetään pakottaa eduskunta omituiseen muottiin, jossa päätöksentekijät tehdään kuminukeiksi, sätkynukeiksi, joilta edellytetään tiettyä kannanottoa, ja oikeastaan taa-taan se, että he eivät voi paneutua perusteellisesti tähän asiaan. Myös ed. Kankaanniemi viittasi siihen, että täällä runnotaan asiaa läpi, ja siltä todella vaikuttaa.

Arvoisa puhemies! Olen puhunut ikäänkuin tämän asian laillisesta puolesta, mutta meidän täytyy ymmärtää, että lakia ei voi koskaan lukea ajattelematta myös sen moraalista puolta. Tämän asian moraalinen puoli varmuudella on se, ja mielestäni tämä on tärkeä näkökulma, että kansanedustajille on varattava riittävästi aikaa.

Myönnän sen, ollaksemme aivan täsmällisiä, että valtiopäiväjärjestyksen mukaan myös ensimmäisessä käsittelyssä voidaan vielä asia jättää pöydälle. Ei tämä ole tietenkään viimeinen kerta, kun se voidaan jättää pöydälle. Mutta kuten olen jo todennut, Tammion ansiokkaassa kirjassa vuodelta 1948 nimenomaan todetaan, että asian laajuuden vuoksi asia tulisi käsitellä myöhemmässä istunnossa kuin heti seuraavassa. Tämä on siis yksinkertainen ajatus, johon ei sisälly minkäänlaista puoluepoliittista taktikointia, ei tähän sisälly minkäänlaista ajatusta, vaikuttaako tämä jotenkin Ruotsin asioihin tai mihinkään muuhun asiaan, vaan on lähdetty asian ytimestä. Riittävä harkinta-aika täytyy varata.

Arvoisa puhemies! Voisi sitten kysyä, eikö tämä keskustelu voitaisi lopettaa ja jättää asia välittömästi kansanedustajien päätettäväksi.

(Ed. Tiurin välihuuto) — Ed. Tiuri pitää ilahduttavalla tavalla tätä kysymystä aiheellisena. Käsittelen siis tätä aiheellista kysymystä.

Mielestäni tilanne on se, että jos me voisimme luottaa täällä, että automaattisesti kaikki kansanedustajat miettivät pelkästään substanssikysymystä, ja olettaisimme, että puhemiesneuvostokin on näin ajatellut, niin totta kai olisi selvää, että asia voitaisiin ilman painavampia perusteluja jättää, koska periaatteessa pidän oikeutettuna, että kaikki olettavat, että kansanedustajat varmuudella ymmärtävät asian vakavuuden.

Mutta tosiasiaa meidän täytyy suhtautua nöyrästi siihen, että päätöksenteko eduskunnassa hyvin usein poikkeaa siitä, miten me perinteisesti ajattelemme sen tapahtuvan. Meidän täytyy ymmärtää sitä, että on olemassa ankara ryhmäkuri, joka käytännössä pakottaa kansanedustajat toimimaan vastoin vakaumustaan. En usko, että tänä myöhäisenä yöajankohtana on tarpeellista mennä yksityiskohtiin, mutta minulla on voimakkaita ja painavia todisteita, että näin tapahtuu, ja myös hallinto-oikeudellisessa tutkimuksessa tähän ongelmaan on törmätty, kun kansanedustajat ovat niistä vapaaehtoisesti kertoneet. Tämä siis johtaa siihen, että tässä ollaan vaikeassa tilanteessa, jossa on olemassa vaara, että huolellisetkaan perustelut eivät vielä riitä siihen, että kansanedustajat toimisivat niin kuin asiassa pitäisi tehdä.

Sitten vielä, arvoisa puhemies, kun täällä on nyt lueteltu eri valiokuntien lausunnot, itse mietintö ja vastalauseet, täytyy muistaa, että mietinnöstä käyvät ilmi asiantuntijat, joita nyt, arvoisa puhemies, en katso tarpeelliseksi lukea. Näiden kaikkien asiantuntijoiden lausuntojen saaminen on todellakin vielä kesken. On itsestäänselvää, että on äärettömän tärkeää tällaiselle yhden henkilön eduskuntaryhmälle saada jokainen asiantuntijalausunto, lukea ne, perehtyä niihin, tutkia niitä voimassa olevan oikeuden valossa, koska niihin täytyy luonnollisesti suhtautua kriittisesti. Olisi väärin ajatella, että ne voi lukea sellaisenaan, koska ne ovat usein hieman ristiriitaisia toisiinsa nähden. Tämäkin työ on äärettömän vaativaa, ja siinä mielessä, kun nyt katson, arvoisa puhemies, kelloa ja toteen, että aikaa seuraavan täysistunnon alkamiseen on enää 10 tuntia 45 minuuttia, niin uskoisin, että se tänä synkkänä yön hetkenäkin alkaa valjeta ihmisille, että tämä yritys on täysin kelvoton ja mahdoton. Se itse asiassa jollakin tavalla tekee suorastaan pilkkaa sille sille, että nyt ollaan käsittelemässä päätös-

tä, joka tulee olemaan myönteisessä tapauksessa täysin peruuttamaton, ei voida sitten enää koskaan katua, että tällainen päätös tehtiin. Tässäkin valossa on aivan säälimätön ajatus, että tämä aikataulu lyödään purkkiin ikään kuin kiireen vuoksi.

Me kaikki ymmärrämme, että kiireellä pako-tettiin aikanaan jäsenyyshakemus jättämään, vaikka arvoisat kansanedustajat eivät olleet edes nähneet Maastrichtin sopimusta. Se liikkui täällä englanninkielisenä, mutta tuskin kansanedustajat olivat sitä edes nähneet saatikka lukeeneet, mutta kun oli kiire ja juna oli jo lähdössä, oli pakko tehdä päätös.

Nyt jälleen kerran näyttää siltä, että kun on kiire, kukaan ei nyt ääneen sano, ei ainakaan puhemiesneuvosto ole sanonut, miksi on kiire, niin tässä samassa kiireessä jälleen kerran meinaa käydä niin, että kansanedustajilla ei ole aikaa paneutua asiaan.

Tietysti ymmärrän, että moni haluaisi väittääkin, että eipä tätä tarvitse täällä käsitelläkään, kun neuvoo-antava kansanäänestyskin on suoritettu. Mutta näinhän ei tietenkään asia ole, vaan lopullisen vastuun ja lopullisen päätöksen tästä asiasta tekee eduskunta, eikä se voi vetäytyä kansan selän taakse, koska ymmärrämme hyvin, että kansa vastaa niin kuin sille informaatiota annetaan, olipa se oikeaa tai väärää.

Ed. Väyrynen: Arvoisa puhemies! Kun arvoisa puhemies on puuttunut edustajien puheenvuoroihin, niin haluan vielä uudelleen muistuttaa siitä, mitä valtiopäiväjärjestyksen 57 § sanoo. Siinä on kaikkiaan neljä momenttia. Ensimmäisessä otetaan kantaa siihen, missä järjestyksessä puheenvuorot myönnetään. Toisessa momentissa on esitetty eräitä yksityiskohtia. Kolmannessa sitten todetaan tämä tärkeä periaate, jonka mukaan nyt toimitaan: "Jokaisella edustajalla on oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mielensä kaikista silloin keskusteltavina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu."

Ei minusta voida tätä keskustelua sillä tavalla rajata, että voidaan puhua vain päivämääristä, kun kysymys on isosta periaatteesta, mitä valtiopäiväjärjestys tarkoittaa, kun on säädetty asian pöydällepanosta. Kun on kysymys ensimmäiseen käsittelyyn menevästä asiasta, silloin on voitava valiokunnan mietintöön perehtyä. Jokainen näkee, että tällä aikataululla, ei edes kello 16:een venytetyllä aikataululla, tähän ei kerta kaikkiaan ole mahdollisuutta.

Arvoisa puhemies! Minä olen ollut talossa vajaan 25 vuotta, enkä myöskään muista tänä aikana mitään vastaavaa tapahtuneen. Ei tietenkään ole voinutkaan tapahtua, koska asia on itsenäisen Suomen historian tärkein ratkaisu, yhtä isoa asiaa ei ole käsillä ollutkaan. Mutta vähemmänkin tärkeissä asioissa tällainen menettely on tavattoman harvinainen, ja yleensä on jokin pakottava syy kiirehtiä asian käsittelyä. Tällä kertaa sellaista ei ole.

Eduskuntatyötä johtaa pääministerin vetämä valtioneuvosto, erityisesti silloin kun maassa on enemmistöhallitus. Pääministeri sanoo, että aikaa on vaikka kuinka paljon; kun marraskuun aikana saadaan valmiiksi, niin hyvä on. Minkä takia prässätään tällainen epätavallinen aikataulu, joka ei anna kansanedustajille mahdollisuutta perehtyä valiokunnan mietintöön, vastalauseisiin ja muuhun aineistoon, jota valiokuntatyöstä on kertynyt.

Ed. Mattila puheenvuorossaan antoi todistuksen siitä, mitä ulkoasiainvaliokunnassa on tapahtunut. Me emme tänään siitä keskustele, vaan myöhemmin. Totean vain, että hän on jäävillinen todistaja tässä asiassa, koska hän ja ed. Kuuskoski olivat mukana siinä enemmistössä, joka teki nämä kaksi äänestyspäätöstä, jotka olivat vastoin valiokuntatyön ohjeita. Mutta pala-taan siihen ensimmäisessä käsittelyssä, se ei kuulu tähän keskusteluun. Minä yritän hyvin tarkkaan, arvoisa puhemies, pysyä niissä raameissa, mitä tämä käsittely tarkoittaa.

Sitten on ed. Mattilan puheenvuoron toinen kohta, jossa hän viittasi keskustan eduskuntaryhmän kannanottoon. Me todellakin keskustelimme ja teimme päätöksenkin aikataulukysymyksestä. Meillä oli kaksiosainen ehdotus, jolta pohjalta olisi voitu tämä keskustelu välttää. Ehdotus, että olisi aloitettu ensimmäinen käsittely huomenna kello 18 ja että olisi tehty selvä päätös, että kirkkopyhiä kunnioitetaan, että me emme rupea täällä pyhäinpäivän aikana istuntoja pitämään. Jos nämä kaksi asiaa olisi ratkaistu, niin näitä puheita ei nyt tarvittaisi. Mutta kun tällaista ilmoitusta ei ole saatu, niin ikävä kyllä me joudumme tämän keskustelun perusteellisesti käymään. Siihen menee jonkin verran aikaa, mutta sitähan meillä on, kun tiedämme, ettei tässä asiassa mitään kiirettä ole.

Arvoisa puhemies! Sitten tähän, sanoisin, meidän käsittelymme perustuslailliseen puoleen. Minä olen miettinyt, että ilmeisesti menettely, että me voimme täysistunnosta lähettää puhemiesmenettelyn perustuslakivaliokunnan tut-

kittavaksi, ei koske tällaista asiaa. Kysymyksessä on puhemiesneuvoston ehdotus, ja sitä ei voida laittaa perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, ellei puhemies estä kansanedustajia puhumasta, jolloin voidaan se menettely ehkä lähettää perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi. Mutta itse ehdotusta pöydällepanoajasta ei voida lähettää. Tai ehkä voidaan, jos tehdään siitä ehdotus ja eduskunta niin päättää, mutta tällaista ehdotusta ei ole pakko kai ottaa käsittelyyn. Minusta olisi mielenkiintoista, että ed. Niinistö, joka istuu paikalla, ottaisi perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi menettelyn, miten valtiopäiväjärjestystä pitää tulkita, onko oikein, että tällaisessa asiassa sovelletaan tällaista aikataulua. Ehkä hän ottaa jo tässä istunnon aikana tähän kantaa, niin pääsemme asiasta lähemmin keskustelemaan.

Minä keskustelin perustuslakivaliokunnan sihteerin kanssa päivällä, ja hän lähetti papereita, joita jotkut edustajat ovat täällä referoineetkin, siitä, miten valtiopäiväjärjestyksen asianomaista kohtaa olisi luettava ja ymmärrettävä. Täällä on usein viitattu Tammion teokseen. Hän lähetti minulle myös Hakkilan teoksesta valokopion. Se on Perustuslakikommentaari vuodelta 39. Siinä Hakkila — tämä on hyvin lyhyt kohta — kertaa asianomaisen säännöksen historiallista taustaa. Teoksen sivulla 557 Hakkila kirjoittaa — tässä on kysymys muun kuin suuren valiokunnan mietinnön käsittelystä täysistunnossa. Asianomainen kohta kuuluu näin: ”Kun tällainen mietintö ensi kerran esitellään, on se valtiopäiväjärjestyksen 65 §:n 1 momentin mukaan, joka on saman sisältöinen kuin vuoden 1869 valtiopäiväjärjestyksen 56 §:n 1 momentti ja vuoden 1906 valtiopäiväjärjestyksen 56 §, pantava pöydälle, jotta muutkin kuin valiokuntaan kuuluvat eduskunnan jäsenet saisivat tilaisuuden mietintöön tutustua.” Tässä se on selvemmin sanottuna kuin itse valtiopäiväjärjestyksen nykyisessä tekstissä. Koko pöydällepanomenettelyn tarkoitus on se, että muutkin kuin valiokuntaan kuuluvat eduskunnan jäsenet saisivat tilaisuuden mietintöön tutustua. Tähän, nimenomaan tähän, nyt puhemiesneuvoston esitys ei antaisi mahdollisuutta.

Tammion mainittu teos on nimeltään Lain säätäminen itsenäisessä Suomessa. Se on vuodelta 1948. Molemmat ovat siis aika vanhoja dokumentteja, mutta näissä lakiasioissahan niin on, että kovin paljon uutta ei keksitä, jos asiat ovat ennallansa. Siinä todellakin on tämä kohta: ”Tavallisesti tämä on seuraava istunto, ellei pöydällepanavia asioita jaotella eri istuntoihin tai jotakin asiaa esimerkiksi laajuutensa vuoksi muuten

ehdoteta otettavaksi käsiteltäväksi vasta myöhemmässä istunnossa. Jos pöydällepanosta tehdään täysistunnossa muita ehdotuksia, voi keskustelu koskea vain tällaisen ehdotuksen perustelemista, mutta ei keskustelua itse lainsäädäntöasiasta.”

Nyt, arvoisa puhemies, kukaan täällä ei ole yrittänytkaan käynnistää keskustelua itse lainsäädäntöasiasta. Koko keskustelu on käynyt tästä aikataulusta, ja se on mielestäni ollut hyvin korrektaa keskustelua.

Mitä tulee tähän ensimmäiseen virkkeeseen, tässä nimenomaan sanotaan, että jos on kysymys laajakantoisesta asiasta, sellainen täytyy panna pöydälle pitemmäksi aikaa. Näinhän tämä on ymmärrettävä, vaikka en juristi olekaan. Ed. Sasi, joka on pyytänyt puheenvuoron, voi ehkä ottaa tähän sitten aikansa kantaa, kun puheenvuoron saa.

Siis minusta paitsi valtiopäiväjärjestyksen teksti myös nämä lainoppineiden kirjoitukset tukevat sitä käsitystä, jota me olemme esittäneessä, että tämä pöydällepano aika on kerta kaikkiaan liian lyhyt.

Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaari, joka näkyy jo poistuneen täältä salista, esitti välihuodon, joka oli tämän asian kannalta mielestäni hyvin relevantti ja tärkeä. Hän sanoi, että mitäs merkitystä tällä käsittelyllä on, kun kansanäänestyksessä asia on jo ratkaistu. Tämähän on täysin vastoin perustuslakivaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden käsitystä. Ei yksikään perustuslakivaliokunnan kuulema asiantuntija hyväksy tällaista tulkintaa. Professori Hidén, joka sinänsä hyväksyy tämän supistetun menettelyn, lähtee siitä, että sen tekee legitiimiksi kansanäänestys. Ellei sitä olisi ollut, olisi pitänyt olla tavanomainen perustuslain säätämisjärjestys. Nyt yritetään vääntää ja kääntää lakia vastoin tuomarinvalaa, että kansanedustajien pitää totella kansanäänestyksen enemmistöä. Yksikään perustuslakivaliokunnan kuulema asiantuntija ei ole tätä mieltä, eikä se ole mikään perustelu, että meidän pitäisi nyt täällä laiminlyödä tehtäviämme, että täällä voitaisiin mennä mihin tahansa aikatauluihin, kun kansanäänestyksessä asia on päätetty. Asia päätetään tässä talossa 2/3:n enemmistöllä, ja se käsittely on määrää nyt aloittaa, ja se pitää tehdä sillä vakavuudella, mitä tämä asia edellyttää.

Arvoisa puhemies! Kun olen kysynyt, mikä on tämän puhemiesneuvoston esityksen perustelu, niin täällä on monta puhemiesneuvoston jäsentä, mutta yksikään ei ole vaivautunut sitä perustelemaan. Miksi? (Ed. Seppänen: On yritetty!) —

No, jonkunlaista yritystä, mutta ei mennyt perille. — Minä toivon, että tämän keskustelun lyhentämiseksi puhemiesneuvoston jäsenet kertoisivat ne perustelut. Jos teillä on hyvät, järkeenkäyvät perustelut, niin ehkä me hyväksymme tämän esityksen, mutta kun kukaan ei kerro mitään. Ollaan hiljaa ja kuunnellaan vain ja odotetaan, että me lakkaisimme kyselemästä. Mutta me emme lakkaa. Tuloon joku kertomaan tänne puhujakorokkeelle, mikä on perustelu, miten se perustuu valtiopäiväjärjestykseen, miksi asia on kiireellinen, miksi ei voida käyttää normaalia asian käsittelyjärjestystä.

Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala arveli, että huomeniltana kello 18 olisi edustajia täällä keskustelemassa ja että keskustelu pääsisi käyntiin. Sen edellytyksenä tietysti on se, että tämä pöydällepanoa koskeva keskustelu on siihen mennessä saatu päätökseen, niin että se on vähän epävarmaa, käydäänkö siihen aikaan sellaista keskustelua. Mutta katsotaan nyt sitten, alammeko me saada vastauksia puhemiesneuvostolta vai ei ja saadaanko tämä keskustelu joskus päätökseen vai ei.

Minä, arvoisa puhemies, olisin sitä mieltä, kun tässä nyt on vielä valvottu öitä ulkoasiainvaliokunnan työnkin vuoksi, että keskeytettäisiin nyt istunto ja jatkettaisiin tätä pöydällepanokeskustelua huomenaamulla kello 10. Se olisi meille kaikille parempi, kuin että me väsyttäisimme täällä toisiamme puhumalla pitkiä puheita. Voisimme aamulla sitten paneutua tähän asiaan virkein mielin ja hankkia myös ehkä lisääineistoa tähän keskusteluun. Mutta jos keskustelua jatketaan, niin sitä jatketaan. Puhemies tietysti määrää sen, jatketaanko käsittelyä vai mennäänkö välillä nukkumaan.

Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Pulliaisen ja ed. Vistbackan ehdotus on erittäin hyvin perusteltu. En ole kuullut ainuttakaan perustelua puhemiesneuvoston esityksen puolesta, pari hajanaisista puheenvuorosta, mutta ei mitään substantiivisia perusteluja. Minä toivon, että ne esitetään tai sitten vedetään pois puhemiesneuvoston esitys, jos ei sille kerran ole mitään perustelua. Tätä minä kaipaisin tästä keskustelusta. Pöydällepanojasta pitäisi keskustella ja perustella esitykset. Sitä me olemme yrittäneet tehdä, mutta toisen ehdotuksen tekijät eivät ole puhuneet mitään. Minä jään odottamaan, ja jos ei perusteluja ala kuulua, sitten kysytään uudelleen.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron siitä syystä, että niin

monessa puheenvuorossa on tiedusteltu puhemiesneuvoston jäseniltä menettelyä. Haluaisin nyt lukea valtiopäiväjärjestyksen 55 §:ää, jossa todetaan, että puhemiehen tulee antaa kutsumukset täysistuntoihin, niissä esitellä asiat, johtaa keskustelua jne. Tätä pykälää on puhemiesneuvostossa tulkittu niin, että puhemiesneuvostoa kuultuaan puhemies tekee päätökset. Päätös siitä, että käsittelyaikataulu on tämä, on eduskunnan puhemiehen tekemä päätös. Sitä ovat keskustan edustajat mm. puhemiesneuvostossa asiaa käsiteltäessä kritisoineet juuri siitä syystä, että kun otetaan huomioon asian laajakantoisuus, asian käsittely vaatisi asianmukaisen ja arvokkaan käsittelyn. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että myös kansanedustajilla tulee olla riittävä aika perehtyä asiakirjoihin.

Haluaisin vain muistuttaa siitä, että Itävallan parlamentti aikoo nyt käsitteäkseni tulevalla viikolla käsitellä omaa sopimustaan. Kansanäänestys on pidetty 12.6., eli sielläkin on ollut aikaa yli neljä kuukautta asiaa huolellisesti käsitellä.

Olen itse erittäin surullinen eduskunnan arvovallan kannalta siitä näytelmästä, joka salissa ja tässä talossa on kehitetty, eikä ulkoasiainvaliokunnankaan käsittely historian kirjoitusta kailta osin kestä.

Ed. K e m p p a i n e n : Arvoisa puhemies! Julkisuudessa on usein syytetty ja erityisesti ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja on syyttänyt, että EU-vastustajat jarruttavat asian käsittelyä. Itse kiistan tämän jo sillä perusteella, että olen tähän asti kannattanut esitystä. Mutta olen kuullut useinkin kansanedustajan sanoneen, että kun tästä tällainen aikataulupainostus tehtiin, mielipiteet ovat muuttumassa. En yhtään ihmettele.

Keskustelu ja mielestäni ulkoasiainvaliokunnan käsittely tähän mennessä osoittavat, että eduskunnan puhemies on pahasti epäonnistunut aikataulukysymyksessä. Kun hän ilmoittamalla silloin aikoinaan, vaikka sitä aikataulua ohjeellisenä on käsitelty, sitoi sen Ruotsin kansanäänestykseen, siinä hän sanoi aikataulun ja asiasällön. Tavallaan, niin kuin sanoin, mielipiteeseeni vaikuttaa asiasältö. Paitsi tämän tyylistä keskustelua, joka nyt käydään, mielestäni olisi täysi oikeus puhua myös asiasällöstä, koska asian käsittelyaikataulu ja -tapa vaikuttavat mielipiteisiimme. En kuitenkaan itse siihen mene, mutta ei varmasti sitä voitaisi estää, jos mentäisiin myös itse substanssiin, koska nimenomaan aikataulu on jo sidottu poliittiseen ratkaisuun.

Korostan, että pöydällepanoesitys on nimenomaan aikataulukysymys, ja se sisältyy siihen kokonaisuuteen, johon liittyy myös esimerkiksi tähän mennessä ollut aikatauludebatti, aikataulupainostus. Siitä on ensisijaisesti joutunut kärsimään ulkoasiainvaliokunta. Mielestäni sitä on syytä kerrata, koska tämä on sama asia, se aikataulu, josta nyt päätetään ja jossa tähdätään siihen, että tämä olisi nimenomaan ennen Ruotsia. Puhemiehen päätöksellä aikataulusta tehtiin isompi asia kuin asiasisällöstä.

Niin kuin on jo monessa puheenvuorossa todettu, kun kyseessä on itsenäisen Suomen historian tärkein asia, mielestäni on oikein, niin kuin on todettu, että tälle pitäisi varata asiallinen, normaali, konsensushenkinen käsittelyaikataulu. Käsitykseni mukaan tätä on tarjottu monta kertaa. Tänäkin päivänä on tehty yksi yritys. Ulkoasiainvaliokunnassa tehtiin monta esitystä. Keskustan ryhmältä on tehty myös esityksiä. En tiedä, mihin ne esitykset ovat katkenneet ja kadonneet, koska kuitenkin aina on ollut vastaus perustelematta, että näin menetellään.

Minusta on ollut erittäin hankalaa ja minun mielestäni vaikeasti hyväksyttävää, että aikataulukysymyksestä on tehty äänestyspäätöksiä varsinkin siinä vaiheessa, kun mielestäni mitään jarrutukseen viittaavaa tai muuta ei ole tapahtunut. Nimenomaan korostan sitä, että tämä on aikataulukysymys, ja tässä on koko ajan tehty aikataulusta tärkeämpi asia.

On kysytty, oliko ulkoasiainvaliokunnan käsittely lain mukaista, tai ehkä enemmän pitäisi katsoa, oliko se valiokuntaohjeiden mukaista tai valtiopäiväjärjestyksen mukaista. Minä en ole juristi, mutta sen voin sanoa henkilökohtaisesta kokemuksesta, ja olen iloinen, että näin kokeneet parlamentaarikot kuin ed. Ensio Laine ovat todenneet, että tämä on ennen kuulumatonta ja aivan poikkeavaa, kun päinvastoin nyt olisi pitänyt tehdä toisella tavalla mahdolliseksi käsittely. Hyvä vastakkainasettelu aikataulukysymyksestä minusta tuli ulkoasiainvaliokunnan keskustelussa, kun ruvettiin kantamaan huolta siitä, miten hän mahtaa ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kehotan siirtymään pöydällepanon ajankohtaan tässä istunnossa!

Puhuja: Tämä on nimenomaan aikataulukysymystä, nimenomaan samaa asiaa; siellä tuli esiin asian käsittely, ja tässä on sama asia. Minusta tämä on ihan sama asia. Kun minä perustelen

tätä sillä, että kansanedustajalle on taattava asialliset ja kunnolliset edellytykset toteuttaa tehtäväänsä, ulkoasiainvaliokunnassa suurta huolta kannettiin siitä, miten kähän eduskunnan tekniikka, kääntäminen, konekirjoitus ja muu ehtii, ja siitä tehtiin tärkeä asia.

Minä en tiedä, onko lopullinen päätös aikataulusta ilmeisesti tehty, kun siihen tähdätään, eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa joskus elokuussa. Kun meille tänne tullessamme näytettiin se työjärjestyksenä silloin, kun eduskunta syksyllä alkoi, meille sanottiin, että tämä aikataulu on ohjeellinen, mutta ei se vain ole osoittautunut ohjeelliseksi.

Ulkoasiainvaliokunnassa aikataulussa on ollut huomattava jousto.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Kemppainen, pöydällepanoon nyt tässä istunnossa!

Puhuja: Nimenomaan se vaikuttaa siihen. (Eduskunnasta: Ei vaikuta!) — Kyllä vaikuttaa, koska asiaa käsitellään suljettujen seinien sisällä ulkoasiainvaliokunnassa, josta annetaan yhdenlaista tietoa, että jotkut jarruttavat. Tämä on sitä samaa keskustelua, jarrutetaanko vai ei, vai yrittämmekö me, ed. Dromberg, tällä puheenvuorolla taata sitä mahdollisuutta, joka mielestäni tämän keskustelun tärkein aihe on, että tässä vaiheessa kansanedustajilla on mahdollisuus tutustua eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan mietintöön ja missä aikataulussa. Ei ole mahdollisuutta, jos pöydällepanoaika on näin lyhyt. Se on oleellisin kysymys, ja käsittelyaika on tehty koko ajan näin lyhyeksi.

Aikataulukysymyksessä on ollut täysi jousto esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnassa käsiteltäessä. (Vasemmalta: Onko edustajilla kantaa pöydällepanoajankohtaan?) — Pöydällepanoajankohta minusta olisi jokin kohtuullinen aika, saattaisi olla torstaipäivä. Tiistakin on minusta ihan perusteltu ajankohta, mutta eihän tämän tyypisellä aikataululla, että se olisi tunti tai kaksi, ehditä edes nukkumaan. (Välihuutoja) — Keskustelu on kuitenkin siitä, onko meillä mahdollisuutta tutustumiseen tässä aikataulussa.

Itse olen ollut ulkoasiainvaliokunnan jäsen, mutta käsittelyaikataulu oli sellainen, että minulla on vielä suuri osa niistä asiantuntijalausunnoista lukematta, joita ulkoasiainvaliokunnassa tuotettiin. Minkä takia? Tämä on juuri sitä aikataulukysymystä ...

Ensimmäinen varapuhemies
(koputtaa): Ed. Kemppainen!

Puhuja: ... johon olin tulemassa. Ulkoasiainvaliokunnan kokoukset pidettiin aamupäivävaliokuntien päällä. Näissä me kuitenkin koko ajan joustimme, koska luulimme, että käsittelyaikataulu on sillä tavalla joustava, että meille tataan mahdollisuus esimerkiksi myöhemmin niihin tutustua. Mutta sitten tästä tuli tämä näytelmä.

Aikatauluasia oli vielä täysin joustava esimerkiksi kaksi viikkoa sitten, kun painostaen edelleen silloin vielä yksimielisesti me joustimme, että ulkoasiainvaliokunnan kokoukset sovitettiin alkavaksi kello 11, mutta joka ikinen aamupäivä valiokunta kuitenkin työskenteli kello 12:een. Silloinkaan meillä ei ollut mahdollisuutta tutustua asiantuntijalausuntoihin. Minusta nimenomaan jo silloin estettiin kansanedustajan mahdollisuutta edustaa kansan taholta hyvin.

Minusta tällainen jos mikä sapettaa tällainen aikataulupainostus, joka nyt pöydällepanossa on, kun se on koko ajan jatkunut, kun sitä koko ajan käytetään. Protestoin sitä, ettei saisi tuoda esille aikataulupainostusta, jota tähän mennessä on käytetty, koska se luultavasti jatkuu tästä eteenpäin. Tämä on ensimmäinen kerta, kun tästä julkisesti saa keskustella. Sitä paitsi siitä on annettu yksipuolista tietoa.

Minä toivon, että korjattaisiin puhemiehen virhe, jonka hän teki luultavasti syyskuussa keskustelematta ilmeisesti hallituksen kanssa, koska meillä ryhmässä usein todettiin ja pääministerin suullakin, että aikaa on. Mikä on eduskuntakäsittelyn takaraja meillä? Minkä takia se on Ruotsin kansanäänestys? Eihän tämä ole EU-aikataulua. Takarajahan on jossakin vähintään Norjan kansanäänestyksessä, jos he ehtivät käsitellä sen samassa aikataulussa, kun me olemme yhtä aikaa olleet hakemassa jäsenyyttä. Ruotsi ehtii käsitellä hyvin. Miksei sitä meille taata? Meillä on ruhtinaallisesti aikaa etsiä yksimielisyyttä asiassa ja hioa asiaa, mutta koko ajan vain kärjistetään asiaa. (Välihuutoja) — Aivan niin, se löytyisi sillä, jos kuunneltaisiin ja otettaisiin huomioon ja sovitettaisiin näkökulmia, mutta aikataulukysymyksessä ei ole minkäänlaista kompromissia haettu. Juuri se tapa, että vain nuijalla paukaistaan pöytään, samoin se, joka alkoi, niin kuin totesin, ulkoasiainvaliokunnassa, ei rakenna hyviä mahdollisuuksia käsitellä asiaa oikealla arvovallalla ja arvokkuudella.

Mielestäni silloin, kun on tällainen poikkeava menettely, asia tulisi perustella. Olen hyvin avoimin korvin yrittänyt kuunnella, mitä on käytetty perusteena silloin, kun aikataulussa on otettu äänestysmenettely käyttöön. Olen oikeastaan kuullut pari asiaa. Ed. Paasio sanoi julkisuudessa, että on arvotonta se, tai mikähän se sana olisikin, että me kuuntelemme tässä asiassa Ruotsia. Olen yrittänyt perustella, ettei asia Ruotsin kansanäänestyksestä ole muulla tavalla kiinni, kuin että se voi tietysti jonkun mielipiteeseen vaikuttaa. Toisaalta kun on sanottu, että asian takana on jo sellainen enemmistö, miksi ei asiallista käsittelyä sitten taata. Mikä tällä sitten vaarantuu?

Toinen perustelu on ollut se, että täältä lähtee vääriä signaaleja. Se oli ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan perustelu, jonka tarkalla korvala kuuntelin. Tämä oli toinen perustelu, että lähettämme signaaleja Brysseliin, ja ne ovat vääriä. (Oikealta: Onko se aikataulukysymys?) — Minusta se on juuri aikataulukysymys, koska hän hän reagoi niin, että aikatauluriidalla me lähettämme vääriä signaaleja Brysseliin.

Miten tällainen perustelu voidaan hyväksyä? Eikö tämä ole sitä Brysselin-kortin hyväksikäyttöä, josta joskus syytettiin, että Moskovon-korttia käytetään? Ylipappi Paasio on käynyt kahvinporoista lukemassa tai missä tahansa tutkinut, että aha, tällainen on, ja sitten hän tulee meille julistamaan, että täältä lähteekin väärä signaali. Minusta se on täysin väärä perustelu.

Ensimmäinen varapuhemies
(koputtaa): Ed. Kemppainen, pöydällepanon ajankohtaan!

Puhuja: Minkälainen signaali pöydällepanokeskustelusta lähtee Suomen kansalaisille, äänestäjille? Minkälainen signaali tästä lähtee? Korostan sitä, että tämä ei ollut vastustajien nostama aikataulukiihdi. Tämä kiista aloitettiin aikaisemmin.

Yksi asia, jonka vielä halusin käsitellä ja johon olen jo osittain viitannut, on se, joka on jo sanottu, ei ehkä julkisesti mutta perusteluissa, miksi aikataulu on tällainen. Tällä halutaan vaikuttaa Ruotsiin. Näin on ainakin sanottu minulle. Ed. Sasi on sanonut, ja näin sanoi joku muukin. Onko tämä näytelmä, joka tästä heräsi? Ei minunkaan puheeni tyhjistä ole syntynyt. Minä en yleensä ole kovin pitkiä puheenvuoroja käyttänyt. Joka tapauksessa tämä synnytettiin. Miten tämä sitten vaikuttaa Ruotsiin?

Ed. Riihiärvä: Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön käsittelystä päättäminen on ikään kuin arvalla vain katsottu, että sinä ja sinä päivänä siitä täytyy päätös olla valmiina. "Jacta alea est", arpa on heitetty.

Onko Euroopan unioniin liittyminen itsenäisyytemme ajan merkittävin asia vai ei? Jos se on merkittävin asia, sen käsittelyyn eduskunnassa täytyy välttämättä olla aikaa. Minä en tiedä, minkälaisissa aivoissa on syntynyt ajatus, että yön aikana pystyy kansanedustaja perehtymään moneen sataan sivuun sellaista kapulakieltä, jonka saisi, kun ei ole itse ollut valiokunnan työskentelyssä mukana, ymmärretyksi itselleen.

On täysin kohtuutonta, että asia pitäisi käsitellä siinä aikataulussa, joka puhemiesneuvostosta on annettu. Tämän asian arvo ja luonne vaativat ehdottomasti sitä, että kansanedustajilla on mahdollisuus perehtyä siihen. Se perehtyminen ei ole pelkästään, että minä luen nämä sivut läpi, vaan se perehtyminen on vielä tässä vaiheessa sitä, että minä voin keskustella myös asiantuntijojen kanssa. Meillä kaikilla on asiantuntijoita, taustaryhmiä, ja siksi on välttämätöntä, että asian käsittely aloitetaan ensi viikon tiistain täysistunnossa. Silloin meillä on riittävästi aikaa perehtyä. Ei kukaan voi sanoa enää, että ei ollut aikaa. Minusta tätä on aivan turha tällaisella kiirehtimisellä pilata.

Ed. Mattila esitti laihaa kompromissia, muutamaa tuntia huomenna lukuajaksi. Se osoittaa vain sen, että kaikilla kansanedustajilla on todellisuudessa suuri epävarmuus siitä, onko edes lain hengen mukaista käsitellä näin suurta asiaa näin kireässä aikataulussa.

Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen ed. Vistbackan ym. kansanedustajien kannattamana on tehnyt ehdotuksen, että ulkoasiainvaliokunnan mietinnön käsittely aloitetaan ensi viikon tiistaina. Suomalaisen rintaman ainoana kansanedustajana kannatan tätä ehdotusta. Näen, että se on meidän kansallisen etumme mukaista, että me teemme todella itsenäisen päätöksen. Äänestäkööt sitten Ruotsissa asiasta silloin, kun parhaaksi näkevät, mutta tämän asian luonne vaatii joka tapauksessa aikaa perehtymiseen. Sitä ei puhemiesneuvoston ja puhemiehen päätös nyt meille anna.

Minä vielä kerran haluan kysyä, kuinka eteviksi puhemies ja puhemiesneuvosto luulevat meidät kansanedustajat. Me edustamme kansaa, eikä meiltä edellytetä, että me pystymme satoja sivuja lukemaan ja myös omaksumaan ja tekemään päätökset. Meidän täytyy neuvotella

omien neuvonantajiemme ja taustaryhmiemme kanssa. Sitä varten tarvitaan aikaa, ja asian käsittely on ehdottomasti siirrettävä ensi viikon tiistain täysistuntoon.

Ed. Luukkainen: Rouva puhemies! Kuluneen parin tunnin aikana tusinan verran arvoisia edustajakollegoita on käynyt puhujakorokkeelta valittelemassa vuoron perään, että heillä ei ole aikaa lukea ulkoasiainvaliokunnan mietintöä. Sillä aikaa olen sen tässä istunnossa lukenut läpi, ja kun siinä ei ole mitään yllätyksiä, kannatan puhemiehen ehdotusta pöydällepanon ajankohdasta.

Ihmettelen myös sitä, että täällä on valiteltu, että ei ole ollut aikaa lukea Rooman eikä Maastrichtin sopimusta. Rooman sopimus on vuodelta 1957 eli liki 40 vuotta olisi ollut aikaa lukea sitä, ja Maastrichtin sopimuskin ollut noin puolitoista vuotta käytettävissä, joten olisi siihenkin ollut varmasti ollut aikaa perehtyä, jos olisi halunnut.

Mutta itse asiassa eniten ihmettelen sitä, mihin ed. Värysen lukutaito nyt on kadonnut ja hidasunut, koska eihän siitä ole kuin puolisen vuotta, kun hän kehui sitä, että hän luki Dostojevskin koko tuotannon parissa viikossa, ja nyt hän ei ole saanut luettua tätä UaV:n mietintöä, vaikka hän on itse valiokunnassa mukana.

Kannatan siis puhemiehen ehdotusta pöydällepanon ajankohdasta.

Ed. Sasi: Rouva puhemies! Täällä väitettiin, että puhemies olisi määrännyt eduskunnan aikataulun. Näin ei ole, vaan ulkoasiainvaliokunta itse päätti omasta aikataulustaan, ja puhemies vahvisti ulkoasiainvaliokunnan ehdottaman aikataulun eduskunnan aikatauluksi. Puhemiesneuvoston vahva enemmistö oli sitä mieltä, että ulkoasiainvaliokunnan ehdottaman aikataulun mukaisesti tässä asiassa edetään. Tältä osin on mielestäni luonnollista, että toimitaan valiokunnan ehdottaman aikataulun mukaisesti.

Täällä viitattiin myös Itävallan käsittelyaikatauluun. Tilanne on se, että Itävallassa oli vaalit välissä, siitä syystä se on lykkääntynyt siellä. Tässä suhteessa Itävalta ei ole vertailuesimerkki.

Haluan korostaa sitä, että ulkoasiainvaliokunnan päätösesitys on ponsi, jossa todetaan, että eduskunta hyväksyisi Korfulla allekirjoitetun sopimuksen. Kyllä tämän sopimuksen käsittelyyn ja siihen perehtymiseen on ollut riittävästi aikaa. Sopimus hyväksyttiin maaliskuussa. Se allekirjoitettiin 24. kesäkuuta, ja kun eduskun-

nassa on kyse kyllä- tai ei-vaihtoehtoista, niin kyllä tässä on ollut täysin riittävästi aikaa perehtyä siihen, mistä tässä asiassa on kyse.

Mitä tulee ulkoasiainvaliokunnan mietintöön, ed. Väyrynen on ollut ahkerasti käsittelemässä sitä, ja varmasti ed. Väyrynen tuntee erittäin tarkkaan erikoisvaliokuntien antamat lausunnot ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ja myös varmasti oman vastalauseensa. Sanon, että kyllä on ollut enemmän kuin aikaa hänellä näihin, ja sanon, että eduskunnan jäsenilläkin on ollut aikaa perehtyä tähän mietintöön enemmän kuin yleensä mietintöihin tässä salissa. Kuten ed. Luukkainen olen tämän keskustelun aikana ehtinyt lukea kaikki vastalauseet ja valiokunnan mietinnön tunnen ennestään. Ei tässä suhteessa ole mitään ongelmia.

Mitä tulee maatalouden kotimaiseen tukipakettiin, kyllä kepu siinä prässäsi päälle. Oli kauhea kiire käsitellä, huolimattomasti käsiteltiin ja rahaa mätettiin menemään. Minkä takia siinä oli kiire, mutta itse sopimuksen osalta sitten jarrutetaan tosiasiaa? Minusta ed. Mattilan esitys on suhteellisen kohtuullinen siltä osin. Jos halutaan lisää aikaa, on kohtuullista, että muutama tunti perehtymiseen annetaan, ja sikäli siinä suhteessa voidaan mielestäni ed. Mattilan ehdotusta kannattaa.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Tämä öinen sirkus antaa pientä aavistusta siitä, mitä ulkoasiainvaliokunta kenties on saanut kokea. Kun vastustajat nyt näköjään haluavat jarruttaa asian käsittelyä, niin ihmettelen, miksi tuhlaatte ruutia tänä yönä. Jos rauhassa antaisitte eduskunnan jatkaa käsittelyä huomenaamulla kello 10, kenties sitten varsinaisessa keskustelussa jaksaisitte jarruttaa yhden yön enemmän.

Niille edustajille, jotka tarvitsevat viikon lukeakseen 200 sivua, kerron vihjeeksi, että varsinaiset uutiset ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä ovat ponsiesitykset, jotka löytää helposti, koska ne on painettu sisäänvedetyllä tekstillä. Niitä on kuusi kappaletta, ja ne käsittelevät menettelyä mahdollisesti liityttäessä Weu:n tarkkailijajäseneksi ja Rahaliiton kolmanteen vaiheeseen, ydinjätteiden loppusijoitusta, valtiosääntömuutoksia, asiakirjojen salaisuutta ja

Puhemies: Ed. Hassi, pöydällepanon ajankohtaan!

Puhuja: Kannatan puhemiehen ehdotusta. Tässä vain suoritin pikareferaatin ulkoasiain-

valiokunnan mietinnöstä niitä edustajia varten, jotka eivät itse pysty sitä lukemaan huomisaamuun mennessä.

Ed. Helles: Arvoisa puhemies! Keskustelu on vähän sellaista, että hämäläinenkin saattaa pikapuoliin ärtyä. Pidän arvottomana ja kohtuuttomana sitä, että lähinnä keskustapuolueen sisäisistä paineista johtuen täällä käydään tällaista näytelmää. Minusta asia on sen arvoinen, että pitäisi päästä varsinaiseen asiakäsittelyyn, eikä puhua vain siitä, koska asia käsitellään. Luotan edustajien lukutaitoon ja omaksumiskykyyn.

Teen ehdotuksen, että asia pannaan pöydälle eduskunnan torstain istuntoon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. Wahlström: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Helteen ehdotusta, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan torstaina pidettävään istuntoon.

Aikataulusta puhuttaessa on syytä korjata yksi väärinkäsitys. Ed. Sasi sanoi, että tämä on tapahtunut ulkoasiainvaliokunnan käsittelyn mukaan. Tosiasiaa eduskunnan ulkoasiainvaliokunta kokoontuessaan elokuussa sai tiedon, että pääsihteerin ja puhemiehistön ajatus on sellainen, että jossakin marraskuun alkupuolella asia käsiteltäisiin, ja ulkoasiainvaliokunta sovitti siihen aikataulunsa. Ulkoasiainvaliokunnassa asiaa on käsitelty pääosin aivan asiallisesti ja ehdottomasti eduskunnan työjärjestyksen ja valiokuntaohjeiden mukaisesti.

Minusta ei ole tavatonta se, että eduskunta suunnittelee työtään, ja sen perusteellahan me nyt keskustelemme tästä pöydällepanosta. On tehty työsuunnitelma, jota on pyritty noudattamaan. Minusta meillä on täällä kaksi kohtuutonta esitystä. Puhemiehen esitys, että huomenna kello 10 pitäisi aloittaa käsittely, on kohtuuton, aivan samoin kuin sekin, että käsittely aloitettaisiin vasta ensi tiistaina, koska sille ei ole minikäänlaisia perusteluja täällä pystytty esittämään. Nämä tekstit pystytään kyllä lukemaan. Aivan niin kuin täällä on moneen kertaan todettu, asia on erittäin tuttu kaikille kansanedustajille.

Toisaalta ensimmäisen ja toisen käsittelyn jälkeen on runsaasti aikaa vielä tutustua teksteihin, koska itse sopimusta ei voida pilkunkaan koh-

dalta muuttaa. Lakiesityksen muuttamat pykälät voidaan tietysti toisessa käsittelyssä muuttaa, niiden perustelut löytyvät nopeasti, jos halutaan, ja lopullinen vastaus on sopimukselle vain kyllä tai ei. En ymmärrä, mitä perusteluita löytyisi sille, että täytyisi lukea sopimukset, jos niitä ei ole vielä tähän mennessä lukenut.

Sen vuoksi katson, että jos todellakaan ei olisi jarrutuksesta kysymys, niin jokainen joka haluaa asiaan perehtyä voisi kannattaa sellaista esitystä, että torstain istuntoon asia pantaisiin pöydälle. Tästä on tehty arvovaltaksi. Sen vuoksi toivon, että tämän tyyppinen kompromissiratkaisu voisi päästää meidät tästä ulos.

Jos kerran pitää paikkansa, että täällä halutaan kunnioittaa pyhäpäiviä, niin meillä olisi runsaasti aikaa, torstai ja perjantai, ensimmäiseen ja toiseen käsittelyyn ja hyvin runsaasti aikaa sen jälkeen vielä tutustua asiaan, paneutua siihen sitten kolmannessa käsittelyssä vielä, koska sehän on tämän asian luonteen huomioon ottaen ainoa todellinen käsittely, jossa mielipide kyllä tai ei tulee perustella, kuten totesin. Sopimusta ei tässä käsittelyssä voida muuttaa.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Kannatan puhemiehen alkuperäistä ehdotusta: käsittelyn aloittamista huomenna kello 10. Perustelen sitä lyhyesti. Olin mukana ulkoasiainvaliokunnan työssä, ja oman arvioni mukaan työ olisi valmistunut huomattavasti aikaisemmin, ellei siinä olisi käytetty samanlaista taktikointia, josta tänään olemme tässä istunnossa saaneet näytteitä. Minä lähdän siitä, että juuri asian asiallisen käsittelyn eduskunnassa täytyy kuitenkin olla mahdollinen. Edustajilla täytyy olla riittävästi aikaa substanssipuheenvuorojen pitämiseen, ei pelkkään väittelyyn työjärjestyksestä.

Nähdäkseni ulkoasiainvaliokunta käsitteli, kuten ed. Wahlström sanoi, täysin asianmukaisesti ja laillisesti asian. Olisi hyvä, että täällä käytäisiin korkealaatuista Eurooppa-keskustelua vielä tulevien päivien aikana, mutta näyttää siltä, että se kannattaisi aloittaa huomenna kello 10, jotta aikaa olisi varmasti riittävästi kaikenlaisille puheenvuoroille.

Ed. Piha: Arvoisa puhemies! Koko keskustelu asian pöydälle panosta kaikkine toistoinen ja epäolennaisuuksineen voisi ehkä naurattaa, mutta arvatkaapa, nauravatko suomalaiset äänestäjät tätä parlamentarismia irvikuvaa. Eduskunnan moraalialia ei myöskään, ed. Mäkipää, osoita tyhjän puhuminen vain lämpimik-

seen, vaan jos asiaa on, se esitettäköön. Vaikka kertaus onkin opintojen äiti, niin eiköhän sitäkin läksyä ole saatu jo tarpeeksi tälle illalle.

Mietinnön laittaminen pöydälle huomenna alkavaan täysistuntoon on aivan asiallinen ehdotus. Minusta tuo lukutauko voisi vielä olla paikallaan, jos tarve vaatii. Keskivertolukijakin, hyvät edustajat, lukee noin 25 sivua tunnissa tämän kaltaista tekstiä. Jos 85 sivun mietinnön ja vastalauseiden lukeminen ei onnistu huomiseen kello 16 mennessä, olette varmasti valinneet väärän ammatin. Jos mitä olen lyhyenä aikana eduskunnassa oppinut, se on se, että kansanedustajan perusedellytyksiin kuuluu kohtuullinen sisälukutaito ja sen perusteella päätösten tekeminen. Maastrichtin ja Rooman sopimukset on jokainen kansanedustaja, joka todella on halunnut asiaan perehtyä, jo lukenut. Suomen kansa, ei Ruotsin kansa, on neuvon meille antanut.

Toisin kuin ed. Väyrynen täällä pelkäsi, että kansanedustajat eivät pidä mietintöä tärkeänä, minusta ulkoasiainvaliokunnan mietintö on hyvin tärkeä. Pahoittelenkin sen tähden vain sitä, että tämä epäolennaisuuksiin keskittyvä kilpapurhelu on vienyt meiltä jo yli kaksi tuntia hyvää lukuaikaa, jolloin olisimme jo mietinnön lähes tulkoon ehtineet lukea.

Arvoisa puhemies, hyvät edustajat! Tämä keskustelu on parlamentarismia irvikuva, jolla itse asian kanssa ei ole mitään tekemistä. Olen sitä mieltä, että puhemiehen ehdotus lukutaukoineen on aivan oikea ehdotus.

Ed. Rätty: Arvoisa puhemies! Tämä parlamentin ainoana ammattinäyttelijänä voin todeta, että tästähän on tullut farssi. Tästähän on tullut hyvää teatteria. Ehdottomasti kannatan sitä, että tulevat puheenvuorot ovat lyhyitä, että pääsemme nukkumaan ja lukemaan. Aktiiviset edustajat täällä jo lukevat mietintöä. Kyseessä olevaan asiaan täällä ovat edustajat tutustuneet vuosien ajan, joten siihen ei varmasti enää kannata palata sillä ajatuksella, että nyt tämän yön aikana pitäisi ikään kuin lukea kaikki mahdolliset sopimukset. Niitä en minä ainakaan tule lukemaan, koska se on aivan silkkaa hulluutta edes esittää sellaista.

Mitä tulee käsittelyajankohtaan ja siihen toimintaan, miten edustajat toimivat käsittelyn aikana. Olen todennut näiden kolmen vuoden aikana sen, että asiaa esiteltäessä ja sitä käsiteltäessä edustajat pakenevat työhuoneisiinsa, ottavat mietinnön, lukevat, tekevät puheenvuoronsa ja tulevat esittämään sen, kuten ovat aina ennenkin

tehneet ja tulevat tekemään tämänkin asian yhteydessä.

Älkää nyt ruvetko leikkimään ikään kuin tässä oltaisiin jotenkin poikkeavalla tavalla toimittu tai toimitaan tässä talossa. Sen johdostahan tämä sali on aina ollut tyhjä, kun te olette olleet tekemässä puheita tai olemme tekemässä puheita silloin, kun mietintöä käsitellään. Tämähän on ollut tämän talon työmekanismi, jolla on toimittu. Kannatan ehdottomasti: Huomenna kello 10 töihin ja tiukasti.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Suomen kieli on saanut uuden sijamuodon: aggressiivi. Sitä tämä keskustelu on tänä iltana osoittanut. Olen ihan samaa mieltä kuin muutamat aikaisemmatkin puhujat, että tässä ajassa minä olisin suurin piirtein lukenut mietinnön vastalauseineen ja ilmeisesti olisin jo kirjoittanut puheenkin.

Toinen varapuhemies: Ed. Kaupisella on seuraava puheenvuoro.

Ed. V. Laukkanen: Hetkinen, arvoisa puhemies! Minulla oli kyllä puheenvuoro. Kuka sen otti pois?

Toinen varapuhemies: Täällä on merkitty ed. Kauppinen. Hän on poissa. Ed. Väyrynen!

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa puhemies! Pyydän saada todeta, että minulta poistettiin puheenvuoro, joka laillisesti minulle kuului. Suostuuko puhemies tähän menettelyyn?

Toinen varapuhemies: Täällä on edustajalle merkitty puheenvuoro ...

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa puhemies! Minun puheenvuoroni poistettiin ...

Toinen varapuhemies: Ed. V. Laukkanen, pyydän teitä keskeyttämään puheenvuoronne. Voitte tehdä muistutuksenne erikseen. Nyt puhuu ed. Väyrynen.

Ed. Väyrynen: Puhemies! Minä kävin tässä välillä kahvilla, ja tapasin tuossa käytävillä peräti kolme puhemiesneuvoston jäsentä. Siinä syntyi mielenkiintoinen keskustelu tästä aikataulusta. Puhemiesneuvoston jäsenet sanoivat, että ei tämä ole puhemiesneuvoston päätös, vaan tämä on puhemiehen päätös. Puhemies-

neuvostossa on vain keskusteltu, mutta muoto on se, että asia esitellään täällä puhemiesneuvoston nimissä. Minä olen kysellyt vähän vääriltä ihmisiltä. Eivät puhemiesneuvoston jäsenet oikein voikaan tätä ehkä kertoa — tai onhan joukossa joitakin, jotka varmaankin ovat kannattaneet puhemiehen päätöstä. Joku heistä voisi tämän asian nyt kertoa.

Ed. Niinistö kävi kertomassa, että hän ei ollut paikalla tätä asiaa käsiteltäessä, mutta olihan siellä muita. Jos tämä on niin hyvä ja perusteltu esitys, eikö nyt joku voisi tulla puhujakorokkeelle ja kertoa, miksi meidän pitäisi aloittaa tämä keskustelu huomenna kello 10?

Mitä tulee ed. Wahlströmin puheenvuoroon, jossa hän esitti ikään kuin kompromissiaikaa torstaihin, ei se nyt kyllä kovin paljon auttaisi, jos ajatellaan koko pöydällepanomenettelyä. Minulle ed. V. Laukkanen kävi ystävällisesti osoittamassa Tammion tekstistä jatkon, jota en äskentässä luenut. Tässä sanotaan näin sen jälkeen, kun oli mietinnön pöydällepanopäätöstä koskeva kohta. "Paitsi tätä pakollista pöydällepanoa, voidaan erityisvaliokunnan mietintö vielä kerran saada vähintään kahden eduskunnan jäsenen pyynnöstä pöydälle. Tällainen ensimmäisen käsittelyn siirtäminen, jonka yleisenä perusteena on pitemmän perehtymisajan varaaminen tai henkilökohtaisena perusteena esimerkiksi puheen valmistaminen, ei pöydällepanoa käyttämällä kuitenkaan ole sallittu kuin kerran, mutta jos erityisiä syitä ilmaantuu käsittelyn lykkäämiselle esimerkiksi hallituksen tai ryhmän kannanottoa varten, voidaan asia puhemiehen toimesta täysistunnossa poistaa päiväjärjestyksestä ja siten siirtää asian esilletulua."

Siis tässä samassa Tammion tekstissä nähdään myös tämä ensimmäisessä käsittelyssä tapahtuva pöydällepano nimenomaan siinä valossa, että tavallisessakin asiassa voi olla tarvetta puheen valmistamisen vuoksi saada lisää aikaa.

Kyllä minusta tämä ajatus, että tässä on yksinkertainen laki ja se vain käsitellään eikä tarvitse keskustella, on outo, sillä nythän ensimmäisessä käsittelyssä kansanedustajien pitäisi voida lausua kokonaisnäkemys tästä asiasta. Kun on valiokunnan mietintö ja kun on vastalauseet, niin siltä pohjalta me ryhdymme asiaa käsittelemään. Ensin kokonaisnäkemys kommentteina, käsityksinä valiokunnan mietinnöstä. Toisessa käsittelyssä valmistaudutaan asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn, ja sitten on vielä kolmas käsittely. Eli kyllä minun mielestäni nimenomaan tässä vaiheessa aikaa tarvittaisiin, jotta tällainen kypsyä

keskustelu asiasta saataisiin ensimmäisessä käsittelyssä aikaan.

Täällä on lavennettu tätä keskustelua, arvoisa puhemies, kysymykseen, joka koskee Ruotsin ja Suomen keskinäistä suhdetta. Minusta tämä kuuluu kyllä tähän aikatauluasiaan hyvin selvästi, sillä kansanedustaja Paasio ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajana on nimenomaan vedonnut Ruotsin aikatauluun, kun hän on kiirehtinyt asian käsittelyä valiokunnassa tavalla, johon palaan sitten ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Se ei nyt tähän kuulu. Mutta tänään kuulin korkealta hallitustasolta esittävän, että loppujen lopuksi tässä on kysymys siitä, että Ruotsin sosialidemokraatit ja kokoomuslaiset ovat vedonneet veljespuolueisiin Suomessa, että täällä pitää saada asia käsiteltyä ennen Ruotsin kansanäänestystä. Tämä ilmeisesti on villakoiran ydin. Ei ole mitään puhemiesneuvoston asiaperusteluja, vaan kiire auttaa ruotsalaisia veljespuolueita ajamaan Ruotsissa tätä samaa asiaa eteenpäin.

Kertokaa nyt avoimesti, mistä on kysymys? Onko tämä korkealta hallitustasolta tullut tieto väärä vai oikea? Tästäkö tässä kiireessä on kysymys? Tämä olisi minusta tärkeää tietää. Jos kerran kansanedustajia ollaan ajamassa johonkin tiettyyn aikatauluun, pitäisi nyt edes kertoa rehdisti, mitkä perustelut ovat.

Minä odotan, että tulee jotain substantiivisia perusteluita, valtiopäiväjärjestykseen tai tämän asian käsittelyyn liittyviä. Ellei sellaisia ole, jää elämään epäily, että tämä on raakaa valtapoliittikkaa ja tässä yritetään Suomen eduskunta panna tekemään likaisia töitä ruotsalaisten poliitikojen puolesta.

Sitten ed. Sasin puheenvuoro oli kyllä kerta kaikkiaan hämmästyttävää tästä aikatauluasiasta. Nimittäin elokuulla, aivan kuten ed. Wahlström kertoi, ulkoasiainvaliokuntaan tuotiin aikataulusuunnitelma ja vedottiin siihen, että eduskunnan puhemies ja pääsihteeri ovat edellyttäneet, että 4 päivä marraskuuta pitää olla täysistunnossa kolmas käsittely ja että ulkoasiainvaliokunnan pitää oma aikataulunsa laatia tämän mukaisesti. Minä protestoin, ed. Korkeaoja yhtyi minuun, mutta muu valiokunta nieli tämän esityksen.

Myöhemmin syksyllä tuli uusi tilanne, kun puhemiesneuvostossa taas käsiteltiin aikataulua. Siellä oli erimielisyyksiä, mikä aikataulun pitäisi olla. Lopulta puhemies — ja on minusta hämmästyttävää, että puhemiehellä voi olla tällainen valta meidän parlamentaarisessa järjestel-

mässämme — ratkaisi asian ilmoittamalla, että pidetään voimassa ulkoasiainvaliokunnan aikataulu. Ei se ollut mikään ulkoasiainvaliokunnan aikataulu, vaan se oli puhemiehen diktaatti, että pitää saada 4 päivä marraskuuta asia kolmanteen käsittelyyn. Tällä tavalla se aikataulu on syntynyt.

Nyt kokemukset ulkoasiainvaliokunnan työstä osoittavat, että aikataulu on ollut aivan liian tiukka. Aivan samaa osoittaa se, että meillä on tällainen pöydällepanoehdotus tällaisessa asiassa, niin että ei ed. Sasin esittämä väite pitänyt alkuunkaan paikkaansa.

Loppuvaiheessa vielä, mikä minusta kuvaa myöskin näitä menettelytapoja, ed. Paasio viime viikon lopulla, oliko se nyt torstai- vai perjantai-aamuna, vetosi siihen, että puhemies Uosukainen on soittanut Puolasta — hän oli siellä vierailulla — ja vaatinut, että pitää olla tänä päivänä asia pöydällepanoa varten täällä esillä. Sitten ruhjottiin siellä yön pimeydessä valiokuntahuoneen seinien sisällä enemmistöpäätöksellä valiokuntatyön aikataulu. Minusta se oli pöyristyttävä menettely. Tämä on tausta.

Sitten kysymys, että ed. Väyrysellä on ollut aikaa perehtyä tähän asiaan. Minä muuten tunnen tämän asian, näin uskoisin, aika hyvin, enkä minä tarvitse perehtymisaikaa. Minä puolustan tässä toisten kansanedustajien oikeuksia. Teillä täytyy olla tilaisuus perehtyä mietintöön. Meillä täytyy olla mahdollisuus saada aikaan korkeatasoinen keskustelu tästä asiasta. Ei tämä voi olla läpihuutojuttu eduskunnassa myöskään siinä mielessä, että kun me teemme Suomen historian suurinta päätöstä, täytyyhän se myöskin dokumentoida. Täytyyhän meillä olla kunnollinen keskustelu, äänestykset, joista näkyy, mikä on ollut kansanedustajien kanta, eri ryhmien kanta näistä asioista. Sitä varten me tarvitsemme myöskin kunnan keskustelun.

Meillä oli ulkoasiainvaliokunnassa valtava määrä äänestyksiä mietinnön yksityiskohdista. Voin teille vain sanoa, kun te vertaatte valiokunnan mietintöä ja vastalauseita, kuinka vino valiokunnan mietintö on. Jos eduskunta siihen yhtyy silmät ummessa, jälkipolvet sanovat, että olivatpa ne sinisilmäisiä, miten ne kuvittelivat, että tämä on näin hyvä hanke, ja kaikki epäkohdat tulevat sitten yllättäen esille. Tähän tarvitaan aikaa. Ei tällaista vertailua voi tehdä yhdessä yössä, kun pitäisi vielä oma puheenvuoro kirjoittaa. Minä kirjoitan neljä liuskaa tekstiä tunnissa, kun hyvin menee. Ehkä joku nuorempi edustaja kirjoittaa vielä vähän enemmän, mutta jos laa-

jemman puheenvuoron haluaa kirjoittaa, jo kirjoitustyöhön menee tuntikausia aikaa. Kun sitä ennen lukee asiakirjoja, ei tämä aikataulu kerta kaikkiaan riitä.

Tämä ei ole mikään kyllä- tai ei-asia. Kysymys on myöskin, miten se perustellaan, mitkä ovat ne asiatiedot ja perustelut, joilla eduskunta tällaisen päätöksen tekee, ja tähän tarvitaan enemmän aikaa, kuin mitä puhemiehen päättämä aikataulu edellyttäisi.

Ed. Hassi käytti ainakin minua loukkaavan puheenvuoron. Se ei sitä paitsi minusta kuulunut tähän asiaan ollenkaan, tulkinta, mitä ulkoasiainvaliokunnassa on tapahtunut. Minä palaan tähän asiaan, herra puhemies, ensimmäisessä käsittelyssä, koska tämä keskustelu ei ole tarkoitettu muuhun kuin aikataulun ja laillisuuspuolen käsittelemiseen. Mutta sanon teille vain, että se, mitä minä olen tehnyt ulkoasiainvaliokunnassa, on ollut täysin asiallista, ei mitään jarruttamista. Sen sijaan siellä prässättiin aivan mahdoton aikataulu ja tehtiin nämä kaksi äänestyspäättöstä ensimmäisen käsittelyn lopettamiseksi ja toisen käsittelyn yleiskeskustelun lopettamiseksi enemmistödiktatuurilla vastoin valiokuntasääntöjä. Nyt onneksi olemme täällä päivänvalossa. Täällä ei voi tällaista väkivaltaa tehdä, vaan puhemiehen on pakko myöntää puheenvuoroja niin kauan kuin pyydetään ja niin kauan kuin asiassa pysytään. Ja asiassa pysytään.

Sitten kysymys, että tässä olisi kysymys jarruttamisesta. Me keskustelemme nyt pöydällepanon ajankohdasta. Me haluamme, että meillä on asiallinen aika käsitellä tätä asiaa. Ei tällainen aikataulu riitä, joka nyt on käytettävissä.

Ed. Ukkola ja muut, jos te haluatte, nythän teillä on aikaa lukea papereita joko täällä salissa tai työhuoneissa. Tällä keskustelulla me varaamme koko ajan aikaa kansanedustajille perehtyä asiaan. Kun ei puhemiestä sitä anna, tämän keskustelun kauttaann sitä saadaan.

Täällä joku sanoi, että olisi päästävä kiireesti asiakeskusteluun. Kyllä me siihen ehdimme paneutua sitten, kun olemme siihen kunnollisesti valmistautuneet. Omalta puoleltani olen varautunut kyllä käyttämään laajoja puheenvuoroja, sillä täytyy myös huomata se, että vaikka me panemme pöydälle tiistaksi tämän asian, ei sekään aika mikään ruhtinaallinen ole. Sen takia meidän valiokunnan jäsenten täytyy kyllä kertoa edustajille sellaisia asioita, jotka eivät näy mietinnöstä. Siellä on keskusteltu, kuultu asiantuntijoita. Eivät dokumentit kerro kaikkea. Me joudum-

me vielä suullisessa käsittelyssä teille monia asioita selostamaan. Varsinkin jos puheenvuorot osoittavat, että edustajat eivät ole perillä asioista, me joudumme ottamaan vastauspuheenvuoroja ja varsinaisia puheenvuoroja ja kertomaan, mikä puheenvuoroissa ei pidä paikkaansa.

Tässä vielä, herra puhemies, lopuksi minä haluaisin toistaa sen ehdotuksen, jonka aikaisemmin tein. Mehän emme voi tätä keskustelua tietenkään millään mahtikäskyllä keskeyttää, mutta kyllä minusta nyt olisi kaikin puolin järkevää, että puhemiesneuvosto kokoontuisi, tai jos puhemiehellä on valta se yksin päättää, todettaisiin, että mennään nukkumaan ja jatketaan aamulla kello 10.

Tämä kello 10 iltatuntohan pantiin siinä kuvitelmassa, että täällä vaan nöyrästi hyväksytään puhemiehen ehdotus, että huomenna aloitetaan tämä käsittely. Mutta kun sitä ei hyväksytty, kun on syntynyt pitkä keskustelu, niin ei tätä ole järkevää yöllä jatkaa, vaan voisimme aamulla palata asiaan ja sitten siihen tarkemmin syventyä.

Arvoisa puhemies! Toistan vielä kannatukseni tälle ed. Pulliaisen hyvälle ehdotukselle. Odotan edelleen, että tämän puhemiehen tai puhemiesneuvoston esityksen takana olevat perustelisivat sen aikataulun, kertoisivat, pitääkö tämä väite Ruotsin sekaantumisesta Suomen sisäisiin asioihin paikkansa vai ei, vai mistä tässä on kysymys. Mikä on se erityinen syy, että meidän pitää rikkoa valtiopäiväjärjestystä ja aloittaa asian käsittely näin pian kuin mitä on esitetty? Ellei tällaisia perusteluja tule, niin kysymyksiä esitetään yhä vain lisää. Jos joku tulisi tänne kertomaan, niin ehkä me sitten voisimme lyhentää keskustelua ja sitten pääsisimme kotiin nukkumaan, valiokuntamietintöjä lukemaan ja puheenvuoroja kirjoittamaan.

Herra puhemies! Toivon, että tämän asian käsittelyn keskeyttämisestä koskeva esitys otettaisiin vakavaan harkintaan siellä puhemieskorokkeella.

Ed. R i i h i j ä r v i : Arvoisa puhemies! Täällä muutamit nuoret kansanedustajat ovat kertoneet, kuinka hyvä sisälukutaito heillä on ja kuinka he pystyvät nopeasti omaksumaan ja puheensa valmistamaan. En minä epäilekään heidän lukutaitoaan, mutta kuitenkin heidän ajatuksensa kansan edustamisesta on varsin ohuella kestä-mättömällä perustalla. Ei voi edellyttää, että tänä iltana aloitetaan istunto kello 22, meille silloin jaetaan ulkoasiainvaliokunnan mietintö, ja

siihen pitäisi sitten vielä perehtyä niin, että aamulla 10:ltä pystyttäisiin jo tästä puhumaan. Tämä on täysin kohtuutonta, ajateltakoon sitä miltä kannalta tahansa.

Täällä on tehty monta välittävää esitystä. Ed. Mattila on esittänyt, että aloitettaisiin iltapäivällä ja ed. Wahlström, että vasta torstain täysistunnossa. Se osoittaa vain sen, että mielipiteet horjuvat. Toisaalta tekee mieli varmasti kaikkien kansanedustajien siirtää tämä ensi viikon tiistaihin, mutta kun ryhmäkuri pakottaa ja ehkä on tullut sanotuksi, niin vaikeahan sitä on perua.

Kiuruvetinen saarnaaja Aku Rätty sanoi, että se on onneton ihminen, jolla ei ole peruutusvaihdetta. Herra puhemies! Se on onneton kansanedustaja, jolla ei ole peruutusvaihdetta. Se on onneton puhemies, jolla ei ole peruutusvaihdetta. Silloin, kun nähdään, että nyt menee seinään, tämä asia ajautuu umpikujaan, silloin olisi parempi, että istunto keskeytetään ja harkitaan uusi ratkaisu.

Jos sinne Euroopan unioniin on niin tavaton kiire, minä uskon, että sinne varmasti ensi vuoden alusta päästään. Ei se esty sillä, että me pitäisimme tämän asian ensimmäisen käsittelyn vasta ensi viikon täysistunnossa.

Herra puhemies! Minä toivon, että järki voitaisi, ja eduskunta samalla palauttaisi sen arvovallan, jonka kansa on meille antanut. Ei tämä ole mitään farssia, vaan tässä on kysymys kansanedustajan oikeudesta perehtyä niihin asioihin, joista joutuu päätöksen tekemään.

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Pyydin puheenvuoroni oikaistakseni ed. Sasin täällä esittämät väitteet, jotta eduskunnan pöytäkirjoihin ei tule niin väärää väitettä. Nimittäin eduskunnan puhemiesneuvoston ensimmäisessä kokouksessa syyskuun 6 päivänä meille jaettiin ehdotus, jossa oli prantattynä, että EU-aikataulu olisi sellainen, että ulkoasiainvaliokunnan käsittelyn jälkeen 4 päivä marraskuuta eduskunta kykenisi asiasta äänestämään. Tämä herätti puhemiesneuvostossa aikamoista hämmennystä ja silloin sovittiin, että ulkoasiainvaliokunta jatkaa työtänsä, mutta eduskunnan puhemiesneuvosto ja puhemies päättivät silloin ainoastaan kahden viikon aikataulusta siitä eteenpäin.

Itseäni on koko ajan hämmäntänyt se, että kyllä tässä talossa tämän tyyppisistä aikataulukysymyksistä yleensä hallitusryhmät yhdessä puhemiehen kanssa keskustellen sopivat. Käsittääkseni nyt ei ole menetelty näin, ja siitä tämä

hämmennys johtuu. Korostan, että viime kädessä vastuu tämän aikataulun ja tämän päivän aikataulun osalta on eduskunnan puhemiehellä valtiopäiväjärjestyksen tulkinnan mukaan. Puhemiesneuvostoa on kuultu, siellä on erilaisia käsityksiä ja siellä tänäänkin käyty keskustelu siitä, että ensimmäisessä käsittelyssä pyritäisiin ministerien toimesta pyytämään asia pöydälle, oli minusta hyvin ala-arvoinen.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että mitä pitemmälle aamu koittaa, niin sen mutkikkaammaksi asiat menevät. On hyvä, että käydään tätä pöydällepanon ajankohtakeskustelua. Nyt täällä keskustellaan siitä, kuka sen päivämäärän on sanonut: Onko se puhemiesneuvosto vai rouva puhemies. Olisi sekin mukava tietää, kuka tämän määräyksen on antanut, että tänä päivänä keskustellaan pöydällepanosta ja huomenna aamulla aletaan kymmenen aikaan.

Samoin pöydällepanon ajankohdan keskustelussa täytyy myös huomauttaa ed. Pihalle — puhumme me sitten pöydällepanosta tai yleensä mistä asioista täällä eduskunnassa — kun hän mainitsi, että olemme tainneet valita väärän ammatin. Ainakaan minä en ole itse tullut tänne eduskuntaan, vaan Suomen kansa on valinnut minut eduskuntaan. Ei ole minun eikä ed. Pihankaan päätettävissä, olemmeko me seuraavan kerran täällä eduskunnassa.

Sitten kun hän mainitsi edelleen, että nämä pöydällepanokeskustelut ...

Toinen varapuhemies: Ed. Mäkipää, nyt puhutaan ajankohdasta eikä siitä, kuka on kunkin valinnut. Kansahan tänne on valinnut.

Puhuja: Niin pöydällepanosta. Nämä pöydällepanon asiat ovat muka tyhjän puhumista. Kuitenkin täällä on tullut esille sellaisia asioita, että pöydällepanokeskustelua pitäisi käydä kyllä erittäin laajasti.

Valiokunnassa on ollut esimerkiksi ministerit Salolainen, Haavisto, Pekkarinen, Jäätteenmäki ja Pesälä, en näe nyt yhtäkkiä, onko ollut myös puolustusministeri Rehn. Mielestäni ainakin minulle, tavalliselle kansanedustajalle, nämä miehennot ovat vielä hyvin epämääräisiä. Sen vuoksi on erittäin kohtuullista, että voitaisiin ajatella keskustelun aloittamista torstaipäivänä, koska esimerkiksi muistamme, mitä puolustusvaliokunta keskusteli mahdollisesta Natoon liittymi-

sestä. Tuntuu, että ulkoasiainvaliokunnassa on erilaiset kommentit.

En ole saanut tarpeeksi selvyyttä siitä, mikä on valiokunnan kannanotto mahdolliseen Emuun. En ole vielä tarkasti saanut itselleni selväksi niin sanottua tarkkailija-sanaa tai mahdollista tarkkailijajäsenyyttä, eli kyllä minun mielestäni nämä ovat niin suuruusuntaisia asioita, että kyllä meillä hieman pitempi aika pitäisi olla. Kun on tuossa tuolilla istuskellut, niin muutaman kappaleen aina tästä mietinnöstä on voinut lukea läpi. Mutta tuntuu kohtuuttomalta, että nyt käydään arvovaltakiistaa, kuka tämän päivämäärän on sanonut, onko se puhemiesneuvosto vai puhemies. Eli kyllä täällä minä ainakin odotan näihin asioihin jonkinlaista selvyyttä.

Toivoisin, että järki voittaisi ja että me jonkinlaisen kompromissin voisimme tehdä, jotta näistä asioista voisimme kunnolla keskustella. En tiedä, oletteko te kaikki muut niin viisaita, mutta minulle tämä monien valiokuntien mietinnöt ovat kovin epämääräisiä. Koska me teemme pitkälle menevän ratkaisun, kyllä meillä hieman enemmän pitäisi olla aikaa. Toivon, että herra puhemies miettisi tarkasti, mikä on myös edustajien näkemys tästä asiasta.

Toinen varapuhemies: Totean, että ed. V. Laukkasen edellinen puheenvuoro pyyhkiytyi listalta teknisistä syistä eli mikrofonin kytkennän vuoksi, mitä pahoittelen. Nyt ed. V. Laukkanen.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen tästä tunnustuksesta, koska professori Tiuri kävi minua melkein pämoittimassa, että minä kehtaankin ajatella, että olisi ollut joku muu syy kuin oma töppäilyni tämän asian taustalla. Kiitos tästä ystävällisestä kommentista.

Toinen varapuhemies: Ei saa häiritä puhujaa!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Täällä on nyt esitetty sekä tiistaita että torstaita, ja on selvä, että on myös tärkeä arvioida, kumpiko näistä ajankohdista olisi parempi. Mutta on selvä, että on myös joitakin näkökulmia, joita tässä keskustelussa on tullut esille eri edustajien taholta, jotka puoltavat myös tätä kello 10:tä. Itse pyrin edelleenkin mahdollisimman viileästi perustelemaan sitä kantaa, että huominen kello 10 on sula mahdollisuus. (Ed. Kasurinen: Tänään!)

Ensinnäkin ... — aivan niin, kiitoksia tästä korjauksesta, ed. Kasurinen, tänään kello 10, eli 9,5 tunnin päästä pitäisi alkaa ensimmäinen käsittely.

Meidän täytyy muistaa, että täällä, arvoisa puhemies, kuten ed. Renlund huomauttaa, on tuhlattu 2,5 tuntia. Ed. Renlund, mitä 2,5 tuntia merkitsee sen rinnalla, jos voidaan voittaa vaikkapa, montako päivää tässä nyt tulee, keskiviikko, torstai, perjantai, lauantai, sunnuntai, maanantai, tiistai. Tuhlataan 2,5 tuntia, voitetaan 7 päivää. Ed. Renlund, ei kai siinä ole mitään pahaa.

Mutta minä mieluummin en enää käyttäisi tähän aikaa, jos te myöntäisitte jo, koska näitä perusteluja on jatkettavissa melko loputtomiin. Nyt on se tilanne, että on esimerkiksi ehdotettu, että kello 10, ed. Paasio. Se kuulostaa tietysti kauniilta, mutta jos me olemme aivan rehellisiä, niin eihän meillä ole minkäänlaisia takeita, takuita siitä, että näin todella tapahtuisi. Entäpä jos huomenna kello 10 ed. Paasion puheenvuoron jälkeen, kun itekin vielä hyväuskoisesti ehkä olisin nukkumassa väsyneenä, tätä keskeytystä ei tapahtuisikaan? Täällä ei ole nyt mitään muuta ehdotusta, kuin että ensimmäinen käsittely alkaa kello 10.

Jos me palaamme valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n sanomaan, niin sen yksinkertainen sanoma on se, että jo ensimmäisessä käsittelyssä edustajilla tulee olla kyky lausua käsityksensä asiasta. Tämä tarkoittaa todellakin sitä, että tässä joudutaan paneutumaan koko tähän kysymykseen. Minusta on liian niukkaa ajatella, että kysymys olisi pelkästään UaV:n mietinnön lukemisesta, eri valiokuntien lausunnoista ja vastalauseista. Ei tässä momentissa sanota näin, että annettaisiin tilaisuus lausua tästä mietinnöstä kanta, vaan itse asiasta, ja nyt tämä asia on siis Euroopan unionin jäsenyysskysymys.

Arvoisa puhemies, havainnollistan tätä asiaa yhdellä yksinkertaisella esimerkillä, joka osoittaa, että esimerkiksi minun ja oman eduskuntaryhmäni kannalta olisi ehdottoman kohtuuton, mikäli minun pitäisi olla huomenna kello 10 valmiina esittämään käsitykseni tästä asiasta kaikkine perusteluineen. Tilasin nimittäin noin kuukausi sitten erittäin merkittävän kirjan liittyen tähän aiheeseen, joka on Langin ja Hinnestin kirjoittama kirja "The New Protectionism". Tämä kirja on tuskin ollut Suomessa yhdenkään kansanedustajan tai paljon kenenkään muunkaan nähtävillä, mutta tässä suhteessa täytyy antaa paljon parjatulle Helsingin Sanomille tun-

nustusta. Joka tapauksessa tässä on kysymys siitä, että tämä kirja on erittäin merkittävä liittyen siihen argumentointiin, mihin liittyen aiotaan aloittaa keskustelu huomenna kello 10.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Pöydällepanoajankohdasta on kysymys!

Puhuja: Aivan niin. Arvoisa puhemies, juuri siitä on kysymys. Olen luullakseni ymmärtänyt tämän asian.

Toinen varapuhemies: Tämän kirjan esittely ei kuulu siihen. Jatketaan!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Olisi kohtuutonta, että rupeaisin, enkä edes kykene siihen, yritän nyt juuri selittää, arvoisa puhemies, että keskustelun sisältönä tulee olemaan esimerkiksi tämä. Jos ensimmäinen käsittely aloitetaan kello 10, ja kuukausi sitten tilaan kirjan, jota eduskunta ei kykene toimittamaan minulle aikaisemmin, niin tämä johtaisi siihen, että, arvoisa puhemies, minä en asiallisesti kykenisi esittämään sitä argumentaatiota, joka olisi ensimmäisen käsittelyn keskeisin argumentaatio. Juuri tämä on vaarallista, jos yritetään pakottaa, kiihdyttää jotakin käsittelyä niin niukaksi, että jäävät esittämättä ne rehelliset argumentit, jotka vaativat 160 sivun lukemista, joita en todellakaan ole vielä lukenut muutamaa sivua enempää. Englanninkielisen tekstin lukeminen on sen verran hidasta ainakin minulle, että tällainen aikataulu on aivan mahdoton. Tämä ei nyt koske ainoastaan tätä kirjaa. On myös monia muita kirjoja, arvoisa puhemies, joita en nyt edes tässä mainitse ajan säästämiseksi. (Ed. Gustafsson: Kannattaa varata vielä puheenvuoro!) — Anteeksi ed. Gustafsson, oliko kysyttävää?

Toinen varapuhemies: Ei saa häiritä puhujaa, puhuja jatkaa!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Tarkoitin siis vain sitä, että jos me olemme rehellisiä, jos me todella tarkastelemme sitä massiivista kysymystä, jonka me kohtaamme huomenna kello 10, ja kysymme, kykenemmekö me esittämään kaiken sen oikeudellispitoisen argumentaation, mikä liittyy tähän kysymykseen huomenna kello 10, vastaus on, ettei missään tapauksessa. Se on täydellinen mahdottomuus.

Lähtisin aivan siitä yksinkertaisesta biologisesta tosiasiasta, että puoli yksi yöllä, kun tämä

keskustelu ehkä loppuu, ihmisen ensimmäinen perustarve on nukkua. Se täytyy myöntää, että nukkuminen on välttämätöntä. Ei ole ajateltavissa, että nyt valvotaan ja sitten aloitetaan keskustelu aivan uuvuksissa, totaalaisesti väsyneinä.

Arvoisa puhemies! Näin voitaisiin tehdä, jos siihen olisi äärettömän painavia syitä. Totta kai me voimme tehdä hätätilanteessa — tai itse asiassa tämä olisi oikeammin luonnehdittuna pakkotilanteessa — pakkotilanteessa me voimme tehdä mitä tahansa, mitä muutoin ei voida kohtuudella vaatia. Mutta en todellakaan tämän illan aikana ole kuullut, arvoisa herra puhemies, yhtäkään perustelua sille, miksi olisi pakko aloittaa kello 10. En ole myöskään kuullut perusteluja sille, miksi pitäisi aloittaa kello 16.

Valtiopäiväjärjestyksen pykälä siis puhuu siitäkin, että on otettava selville ja keskusteltava kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu. Meidän on ehkä palattava siihen peruskysymykseen, joka täällä on välähtänyt. Mitä valtiopäivillä tosiasiaa tapahtuu, on se, että eräät tahot, tämä poliittisen vallan ydin, yrittää painostaa koko tätä arvoisaa eduskuntaa menetelemään tavalla, jolla olisi välitön vaikutus Ruotsin kansanäänestykseen.

Arvoisa puhemies! Ajatellaan kahta erilaista vaihtoehtoa. Toinen vaihtoehto, jota täällä edustetaan, on se, että ei pidetä kiirettä, käsitellään asiat rauhallisesti ja huolellisesti ilman kiirettä. Toinen vaihtoehto on se, että käsitellään asiat äärettömällä nopeudella. Saadaan äänestyspäättös, jotta ja vain siksi, että Ruotsi saisi oikean signaalin.

Arvoisa puhemies! Minä todella toivoisin, että kansanedustajat heräisivät ajattelemaan tätä kysymystä. Voivatko he suostua tähän? Voivatko he todella edustaa tätä kantaa, että kun on joku, joka haluaisi antaa Ruotsille signaalin, juuri sen vuoksi runtataan tämä rauhallisen ja maltillisen käsittelyn aikataulu?

Arvoisa puhemies! Minä palaan siihen vielä. Me tiedämme, että tosiasiallinen syy on siellä, ja kissa on nyt nostettava pöydälle. Perustelen tätä sillä, että me emme voi hyväksyä tätä Ruotsi-korttia. Miksi me emme voi hyväksyä sitä? Siksi, että ed. Paasio on itse täällä vilauttanut sitä, että mikäli keskustelu jatkuisi niin pitkään, että Ruotsi antaisi ensiksi oman kantansa, se olisi vääränlaista vaikuttamista ja Ruotsin valtiovalan asioihin puuttumista.

Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, aivan ihmeelliseltä, että ed. Paasio toisaalta vastustaa ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, palataan Suomen eduskuntaan. Ruotsin käsittelyä ei tarvitse jatkaa!

Puhuja: Arvoisa herra puhemies! En aio mennä itse substanssiin Ruotsin valtiopäivien käsittelyjärjestyksestä. Tarkoitin vain sitä, että kun täällä esitetään aikatauluun perusteluita, meidän täytyy nyt suurennuslasin kanssa tarkastella sitä, mille argumentille tämä, jos poliittinen keskustelu on sivistynyttä ... (Ed. Gustafsson: Onko tämä oikea ajankohta viisastella yhtään, kyllä puhemies on oikeassa!)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa!

Puhuja: Puhemies on oikeassa, ed. Gustafsson. Mutta tarkoitan vain sitä, että jos me keskustelemme sivistyneesti asiasta, niin esitetään tietty mielipide, se on esimerkiksi tiistai. Sitten esitetään toinen mielipide, ja se on torstai. Sitten täällä on yksi mielipide, joka sanoo, että tänään kello 10. Mikäli ylipäätänsä käydään keskustelua, sen täytyy olla avointa, julkista ja sen täytyy olla rehellistä. Siinä ei saa olla taivuttelevia elementtejä, vaan argumenttien pitää olla rehellisiä. En nyt mene tähän keskustelun teoriaan sen enempää, mutta tarkoitan vain sitä, että meillä ei saa esimerkiksi olla piileviä argumentteja. (Min. Kanerva: Ketä edustaja epäilee?) — Ministeri Kanerva kysyy, ketä edustajaa epäilen. Tällä on nyt kysymys siitä, että erityisen paljon puhemies Uosukainen on edustanut tiettyä kiireellistä ajattelua. Tämän kiireellisen ajattelun argumenteiksi hän ei ole kuitenkaan paljastanut mitään sisäpoliittista syytä. Jos nyt ei ole olemassa sisäpoliittista syytä sille, miksi on kiire, se syy voi olla ulkopoliittinen.

Tässä voi olla siis kysymys siitä — tai oikeastaan, ministeri Kanerva, tämä asia hieman kiertyy. Tähän tuodaan ulkopoliittisia aineksia sillä, että jos me olemme rehellisiä, niin alun perin Suomen pakkoa tämän kysymyksen osalta perusteltiin juuri Ruotsilla ja Norjalla. Ajateltiin, että meidän on pakko tehdä jotakin, mitä Ruotsi ja Norja tekee. On hyvä, tämä kansa on ollut nyt kuuliainen tälle ajatukselle. Nyt on kysymys siitä, että on niitä, jotka pelkäävät — ed. Sasi ei pelkää, myönnän sen — mutta on siis niitä, jotka pelkäävät, että tämä argumentti täydellisesti romahtaa sinä päivänä, kun Ruotsi sanoo ei ja Norja sanoo ei. Jos nyt kansa saisikin kuulla, että hyvän aika, ensiksi meille sanottiin, että me

emme voi jäädä yksin, koska nämä muut tekevät näin, sehän on järkevä argumentti, että raja ei kulje jossakin Ruotsin, Norjan ja Suomen välillä — jos nyt siis käy näin, että nämä kansat sanovatkin ei, silloinhan tämä eduskunta olisi katastrofin partaalla. Mitä nämä kansanedustajat tekisivät siinä tilanteessa? Kaikki ovat laittaneet valttikortiksi sidonnaisuus ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, kehotan teitä jälleen palamaan varsinaiseen asiaan eli pöydällepanon ajankohtaan.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Tämä ajankohta liittyy perusteluun, koska täällä on nyt kaksi argumenttia. Toinen argumentti liittyy siihen, että noudatetaan rauhallista käsittelyjärjestyttä, ja toinen argumentti on ikään kuin piilevä argumentti. Arvoisa puhemies, te tiedätte tämän. Se toinen argumentti on se, että on olemassa painavia syitä lähettää erilaisia signaaleja ja on olemassa painavia syitä tehdä nyt päätös odottamatta mitään lisäinformaatiota. Meidän täytyy suorittaa, arvoisa herra puhemies, intressivertailu näiden kahden erilaisen argumentin välillä. Meidän täytyy rehellisesti punnita niitä, ja ymmärtääkseni me olemme kaikki siitä yksimielisiä, että me punnitsemme näiden argumenttien painoarvoa Suomen kansan ja yksin Suomen kansan edun näkökulmasta.

Nyt en siis voi hyväksyä niitä, jotka väittävät, että on pakko. Ylipäätänsä pakko on aina ongelmallista, koska se viittaisi siihen, että ei olisi mitään vaihtoehtoja. Itse kun edustan vaihtoehtoa Suomelle, se aivan selvästi sisältää sen ajatuksen, että aina on olemassa vaihtoehto. Nyt tässä tapauksessa on kysymys siis siitä, että on olemassa toinenkin vaihtoehto. Meidän ei ole pakko kiirehtiä, vaan me voimme kaikessa rauhassa edetä eduskunnan arvovalan mukaisesti.

Arvoisa herra puhemies! Ehkä täällä muurin sisäpuolella tällainen keskustelu tuntuu kummalliselta, mutta tosiasia on se, että Suomen kansan keskuudessa, ja olen ollut paljon Suomen kansan keskuudessa, siellä arveluttaa se tapa, miten tätä asiaa viedään valtavalla vauhdilla eteenpäin. Se on kerta kaikkiaan pettynyt siitä, että Suomen kansa ensinnäkään ei saanut tässä asiassa Maastrichtin sopimusta luettavakseen. Me tiedämme, miten valtava kiire oli silloin, kun kansanedustajien olisi pitänyt lukea Maastrichtin sopimus. He eivät edes nähneet sitä, ja silti oli kiire äänestää jäsenhakemuksen jättämisen puo-

lesta. Tällainen kiire on leimannut alusta loppuun tätä historiamme suurinta kysymystä. Minusta, arvoisa herra puhemies, kenenkään ei pitäisi kieltää tätä.

Toinen asia, jota kenenkään ei pitäisi kieltää, on se, että kiire on aina pahasta. Emme me voi hyväksyä sitä, että kiire olisi hyvä asia. Me tiedämme, mitä tapahtuu tässä. Arvoisa herra puhemies, tämä on minusta jotenkin aivan traagista, kun täällä joutuu yömyöhään perustelemaan sitä, että ei pitäisi pitää kiirettä. (Ed. Markkula: Tuo on kuultu moneen kertaan!)

Arvoisa herra puhemies! Täällä kuulostaa, että kokoomuspuolella oli halukkuutta jo hyväksyä, että ei kannata kiirehtiä, ja olisikin iloista, jos täällä nyt saataisiin yksimielisyys siitä, mihin tämä asia voitaisiin siirtää, jonkinlaista varmuutta. (Min. Kanerva: Joulukuuhun!) — Ministeri Kanerva ehdottaa joulukuuta, ja minä mielelläni kyllä kannatan tätä.

Mennäkseni nyt tähän siirtämiskysymykseen täsmällisemmin valtiopäiväjärjestyksen 65 §:n nojalla, arvoisa herra puhemies, Hakkilan teoksessa, jonka ed. Väyrynen minulle ystävällisesti antoi, on erittäin mielenkiintoinen kannanotto.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, nyt ei käsitellä sitä, vaan menemme eteenpäin.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Käsittelen nyt juuri sitä kysymystä, mihin ajankohtaan tämä pitäisi siirtää. Täällä sanotaan näin, että pöydällepäntö aikaa ei tässä tapauksessa ole millään tavoin rajoitettu. Eli ensinnäkin on ymmärrettävää, että voimme suvereenisti siirtää sen. Ei tässä ole mitään kello 10 tai kello 12 tai kello 16 -aikoja. Kaiken lisäksi tätä kantaa perustellaan eduskunnan omalla käytännöllä. Täällä nimittäin sanotaan, että ”niinpä on alistettu äänestettäväksi ehdotus, että asia pantaisiin pöydälle istuntokauden viimeiseen istuntoon”. Jopa tämä on ollut mahdollista. Tältä osin viitataan siis valtiopäivien vuoden 1927 pöytäkirjoihin sivulla 628.

Toisaalta täällä on tehty päätös, että asia pantaisiin pöydälle ensi syksyn istuntokaudella puhemiehen määräämään istuntoon sekä että asia pantaisiin pöydälle ensi syksynä pidettävään toiseen istuntoon. Tässä on siis huomattavan laaja pelivara. Tämän asian tekee äärettömän naurettavaksi se, että täällä kansanedustajat saavat ensinnäkin sydän kylmänä yleensä puhua, kun koko ajan joutuu pelkäämään, onko tämä itse

asiaa vai ei, vaikka luullakseni tämä on kaikkein suvereenin paikka saada puhua. Arvoisa herra puhemies! Minä erityisesti arvostan tätä puheoikeutta, kun en minkäänlaista poliittista valtaa lainkaan käytä. Mutta oikeus saada ilmaista mielipiteensä ja perustella se on minusta hyvin arvokas.

Sitten olisin mennyt vielä muutamaan kysymykseen, joita muut ovat täällä esittäneet. Ed. Hassi puhui siitä, että pitäisi säästää voimia yöaikaan. Olen täysin samaa mieltä ed. Hassin kanssa. Mutta kysymys on vain siitä, että jos nyt lopetan puhumisen ja tulee äänestys ja huomenna on aloitettava kello 10 ensimmäinen käsittely, en voi saada minkäänlaista lepoaikaa, koska olen pakotettu koko yön, en tiedä, kykenenkö siihen, mutta joutuisin paneutumaan tähän asiaan. Ei tässä ole siis mahdollisuutta säästää voimia, jos istunto alkaa kello 10, koska kysymys on siitä, että ei tässä ole tunneista puute, vaan tässä on päivistä ja päivistä puute. Sanon tämän aivan vilpittömästi. En halua millään tavalla itseäni nostaa tässä lukemisessa, mutta kun viimeisen puolentoista vuoden aikana en ole oikeastaan mitään muuta lukenut kuin Euroopan unioniin liittyvää aineistoa ja kaikkea muuta ... (Ed. Dromberg: Silloin olette perehtynyt niihin hirmu hyvin!) — Kiitoksia ed. Dromberg, tämä oli kaunis tunnustus. Toivottavasti se tuli pöytäkirjaankin.

Tässä on nyt kysymys siitä — ed. Dromberg ei ehkä seurannut — että tämä kysymys elää koko ajan ja argumentteja tulee koko ajan lisää. Kuten sanoin The Protectionism -kirja on vasta tänään tullut käteen ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, sitä kirjaa ei nyt käsitellä, vaan puhutaan ajankohdasta.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Edustajat naurattavat minua ja se aiheuttaa vaikeuksia tälle vakavalle asialle.

Arvoisa puhemies! Sitten täällä on esitetty se, että luetaan nyt vain UaV:n mietintö, ja asia on niin kuin sillä selvä. Meidän täytyy ymmärtää, että UaV:n mietinnön lukeminen ilman jatkuvaa koko tämän kokonaisuuden tarkastelua ei ole mahdollista. Ei kai täällä ole tarkoitus, että edustajat jotenkin monotonisesti lukevat, niin kuin ed. Luukkainen sanoi, että hän luki alusta loppuun kaiken. Tuliko hän hullua hurskaammaksi, sitä on vaikea sanoa. Tarkoitin vain sitä, että ei tällaisen äärettömän vaikean ja monimutkaisen

oikeudellisen instituution syvälinen ymmärtäminen voi tapahtua yön aikana muutamassa tunnissa. Ed. Luukkainen, se on minusta inhimillisten voimavarojen ja taidon ja kyvyn yliarvioimista. (Ed. Luukkainen: Silloin ei ollut vielä yö, kun minä aloitin!)

Vielä takarajasta, johon jo viittasinkin. Tosi asia on tietenkin, ja arvostan siinä suhteessa ed. Kemppaisen argumentointia, että jos puhutaan kiireestä, niin meillä ei ole voi kiire niin kauan, kun Ruotsin kansanäänestys on vasta edessä, ja senkin jälkeen vielä Norjan kansanäänestys. Kun Norjan kansanäänestys on pidetty, uskoakseni siellä sen jälkeen käydään vielä parlamentissa huolelliset keskustelut. Meillä ei siis olisi kiire. Kun silti tehdään historiallisen poikkeuksellinen ratkaisu kiireellisyydestä, se mielestäni on selvä näyttö, että on olemassa ulkopuolisia, piileviä, salaisia syitä, joita ei voida tunnustaa, mutta joiden vuoksi kansanedustajat kuitenkin yritetään pakottaa ratkaisuun tässä asiassa. Tämä loukkaa parlamentarismia, perustuslakeja ja kansanedustajien arvovaltaa.

On jotenkin ongelmallista, että voi olla jokin pienen pieni päivähoitolakikysymys, josta puhutaan vaikka kymmenen tuntia täällä, eikä kukaan puutu siihen, (Min. Kanerva: Minä tulinkin kuuntelemaan ed. Väyrystä, annetaan hänen puhua!) mutta kun tulee historian massiivisin ja syvälinen kysymys, sen kysymyksen kohdalla on valtava kiire. Tätä, arvoisa herra puhemies, en voi hyväksyä. Sen vuoksi minusta tässä pitäisi päästä todella nopeasti siihen, että tämä täysistunto keskeytettäisiin — sitä vaatisivat ihan inhimilliset nukkumissyöt — ja käsittelyä jatkettaisiin huomenna. (Ed. Markkula: Kukaan ei estä puhujaa menemästä nukkumaan!)

Arvoisa puhemies! Joudun vielä vastaamaan siihen peruskysymykseen, estääkö minua joku menemästä nukkumaan. Siitä olen aivan samaa mieltä, mutta nyt ei ole kysymys vain siitä, mikä on minun mielitekoni ja sympatiani, että mielelläni menisin nukkumaan, vaan kysymys on siitä, että minä teen täällä velvollisuuteni ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, nyt keskustelemme tästä aikataulusta emmekä nukkumaanmenosta.

Ed. Väyrynen: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on se kiusallinen piirre, että kun on käytetty vastauspuheenvuoroja, niissä on voitu poiketa aikatauluasiasta, mutta kun pitäisi yrittää niihin vastata, puhemies koputtaa ja

sanoo, että pitäisi pysyä asiassa. Pitäisi olla jokin johdonmukaisuus. Jos kerran on sallittu tietynlainen keskustelu, se pitäisi sallia kaikille edustajille.

Toinen varapuhemies: Ed. Väyrynen, ei saa arvostella puhujia!

Puhja: Kaikkia edustajia pitäisi käsitellä tasa-arvoisesti.

Puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota siihen, että ei ehditä kaikkiin asiantuntijalausuntoihin perehtyä. Minun on sanottava, että tämä äärimmäisen kiireinen aikataulu, joka siis on lähtenyt liikkeelle Ruotsin kansanäänestyksestä ja sen asettamista vaatimuksista, johti siihen, että ei ulkoasiainvaliokuntakaan ehtinyt kaikkia asiantuntijoita kuulla, joita olisi tarvittu. Meillä jäi kesken sellainen oleellinen kysymys esimerkiksi, mikä on loppujen lopuksi Weu:n tarkkailijajäsenyys, mikä on Suomen suhde EU:n puolustusolottuvuuden kehitykseen, jos olemme siinä mukana. Tämä on vain esimerkki, herra puhemies, en minä rupea itse asiasisältöön puuttumaan, vaan puhun ainoastaan aikataulusta. Eli se sama kiire, joka nyt painaa päälle täysistuntokäsittelyn yhteydessä, vaikeutti myös valiokuntatyötä ja aiheutti sen, että mietintö ei ole kaikilta osin niin hyvä kuin sen pitäisi olla.

Täällä on, arvoisa puhemies, keskusteltu, ja minusta aivan oikein, aikataulukysymyksestä liittyen Ruotsiin ja Norjaan. Se on minusta sen takia ymmärrettävää, että ainoa perustelu tälle kiireiselle aikataululle, jonka minä olen kuullut, on se, että puhemies on määrännyt, että tämän asian pitää olla kolmannessa täysistuntokäsittelyssä ennen Ruotsin kansanäänestystä. Ed. Paa-sio ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajana on valiokunnan virallisessa kokouksessa esittänyt tällaisen perustelun. Mitään muuta järkisyyttä ei ole esitetty kuin tämä. Tämä on minusta asia, joka ei kestä lähempää tarkastelua — että Suomen eduskunnan pitäisi tehdä tästä asiasta päätös sen mukaan, mitä jotkut ruotsalaiset poliitikot toivovat. Ei tämä ole oikea tapa asiaa käsitellä.

Meille pitää varata riittävä aika ja meillä on siihen kaikki mahdollisuudet, koska meidän pääministerimme on sanonut, että kun marraskuun aikana tehdään päätös, niin hyvin riittää. Pitäikö kysyä neuvoa Ruotsista, mikä on Ruotsin nykyisen tai entisen pääministerin mielestä oikea aikataulu? Eli tässä pitää eduskunnan puolustaa

myös omaa itsenäisyyttään Suomen korkeimpa-
na valtioelimenä.

Herra puhemies! Tässä on syntynyt vihdoin-
kin rakentavaa keskustelua aikataulusta. Kes-
kustan eduskuntaryhmässä tällainen yritys
syntyi. Sen mukaan olisi jo huomenna kello 18
aloitettu, jos olisi voitu sopia siitä, että pyhäin-
päivänä vietetään pyhää eikä tulla eduskuntaan
töitä tekemään. Tämä aikatauluajatus, joka kes-
kustan eduskuntaryhmässä oli, voidaan tietysti
rakentaa vähän toisellekin pohjalle.

Täällä on esitetty, että torstaina aloitetta-
isiin. Voisihan sitä niinkin ajatella. Tässä on aja-
teltavissa ehkä sellainen aikataulu, että me tors-
taina voisimme aloittaa ensimmäisen käsittelyn
ja sitten lähtisimme pyhän viettoon. Meillä on
on päätös, että perjantaina ei olisi täysistuntoa,
lauantaina ja sunnuntaina ei tietenkään, kun ne
ovat pyhäpäiviä. Pidettäisiin kolmen päivän
tauko, jolloin ne, jotka ovat kypsiä puhumaan
asiasta, voisivat puhua torstaina. Varmasti löy-
tyy sellaisia edustajia. Täällä monet ovat sano-
neet, kuinka heillä ovat puheet jo lähes valmiik-
si kirjoitettuina. He voisivat puhua torstaina, ja
muut voisivat luottaa siihen, että ensimmäinen
käsittely jatkuu tiistaina pyhien jälkeen. Kenties
jo maanantaina voitaisiin tulla töihin, jos niin
halutaan. Tällä tavalla varattaisiin niille edusta-
jille aikaa, jotka eivät ehdi tässä kiireellisessä
aikataulussa vielä asiaan kunnolla perehtyä.
Minusta tässä olisi kyllä kompromissin ainekset
ja järkevä ajatus. Voisiko ajatella, herra puhe-
mies ...

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Ed. Väyrynen, huomautan, että nyt keskustel-
laan siitä, mikä on pöydällepanon ajankohta!

Puhuja: Kyllä, herra puhemies! Minä siis
olisin valmis torstaita kyllä harkitsemaan, jos
voitaisiin sopia siitä, että ei sitten pyhinä täällä
puhuta eli että olisi varmuus siitä, että edustaja
voi vielä käyttää puheenvuoron ensimmäisessä
käsittelyssä maanantaipäivän istunnossa. Tosin
ulkoasiainvaliokunnassa kaikki tällaiset puheet
jyrättiin kiireisen aikataulun takia, eikä siellä
voitu asiallisesti menetellä. Esimerkiksi ed.
Kemppainen, jonka piti käyttää yleiskeskustelu-
puheenvuoro toisessa käsittelyssä, ei saanut sii-
hen tilaisuutta, koska se täällä ohjeitten vastaisella
päätöksellä lyötiin kiinni ennen aikojaan.

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Ed. Väyrynen, nyt ei keskustella ulkoasiain-

valiokunnasta, vaan pöydällepanon ajankoh-
dasta!

Puhuja: Herra puhemies! Tämä liittyy ai-
kataulukysymykseen ja laillisuuskysymykseen.
Valtiopäiväjärjestyksessä sanotaan, että tästä
aihepiiristä on voitava keskustella. Se sama kiire,
jolla nyt jyrätään täällä valtiopäiväjärjestyksen
vastaista aikataulua, johti ulkoasiainvaliokun-
nassa edellä kerrottuihin tuloksiin.

Siis minusta voitaisiin keskustelua nyt jatkaa
tältä pohjalta, että aloitettaisiin torstaina todel-
lakin ensimmäinen käsittely, mutta huolehdittai-
siin siitä, että se jatkuu ensi maanantaina, jolloin
edustajat voisivat perehtyä asioihin ja valmistaa
puheensa sitä keskustelua varten.

Herra puhemies! Minä en nyt tiedä, mikä on
puhemiesneuvoston ja puhetta johtavan puhe-
miehen keskinäinen suhde, kun siitä on täällä
ollut erilaisia tietoja. Jos on tarpeen, eikä puhe-
miesneuvosto voisi nyt kokoontua käsittelemään
tätä asiaa? Siellä on keskustan eduskuntaryhmän
ehdotus. Täällä on tullut muita ehdotuksia. Voi-
taisiin sopia aikataulusta niin, että voitaisiin tur-
vata asian asiallinen käsittely ja välttää tällainen
turha puhuminen.

Eli, herra puhemies, eikö voitaisi nyt kes-
keyttää asian käsittelyä. Puhemiesneuvosto ko-
koontuisi käsittelemään aikatauluehdotuksia,
ja koetettaisiin löytää sellainen aikataulu, josta
voidaan sopia ja joka turvaisi tämän tärkeän
asian asianmukaisen käsittelyn eduskunnassa?
(Ed. Dromberg: Äänestetään, niin se löytyy! —
Ed. Jaakonsaari: Äänestetään!) — Voisivatko
edustajat kuunnella, mitä puhutaan? Ei voida
äänestää niin kauan, kun keskustelu on kesken.
Kyllä minä tiedän ulkoasiainvaliokunnan ko-
kemuksen perusteella, että halutaan lopettaa
keskustelu ja nuijia päätökset enemmistöllä
kiinni.

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Ed. Väyrynen, huomautan, että nyt voi tehdä
ehdotuksen vain pöydällepanon ajankohdasta, ei
puhemiesneuvoston kokoontumisajoista!

Puhuja: Herra puhemies! Miten voidaan
näitä kokoontumisaikoja muuttaa, jos puhe-
miesneuvosto ei tee siitä päätöstä? (Ed. Skinnari:
Se on yksimielinen päätös!) Nyt täällä on tehty
ehdotus, joka ei ole saanut hyväksymistä täällä
täysistuntokäsittelyssä, vaan täällä on haluttu
toisenlaisia aikatauluja. Ei tämä tästä miksiään
muutu, ellei tehdä uusia päätöksiä.

Toinen varapuhemies: Eissä hai-ritä puhujaa!

Puhuja: Herra puhemies! Minusta olisi tärkeää, että edustajan annettaisiin puhua rauhassa, kun kerran asiassa pysytään, niin kuin tässä keskustelussa on koko ajan pysytty.

Herra puhemies! Minä pyydän, että tällaista mahdollisuutta harkittaisiin, koska nyt on täällä monia rakentavia ehdotuksia tehty siitä, miten tämä aikataulu voitaisiin järjestää, että se tyydyttäisi kaikkia kansanedustajia.

Ed. Kallis: Arvoisa puhemies! Minä pelkään, että puheenvuoroista huolimatta kansanedustajat ovat mielessään jo päättäneet, miten he tulevat äänestämään siinä lopullisessa äänestyksessä, ja pelkään myös, että ovat päättäneet, miten he tulevat äänestämään, kun pöydällepanosta aikanaan äänestetään. Siitä huolimatta haluan lausua mielipiteeni näistä argumenteista. Varmasti tästä koko käsittelystä tullaan kirjoittamaan montakin tutkielmaa, ehkä väitöskirjoja,kin kirjoitetaan, ja todennäköisesti käy ilmi, että pöydällepanon pitkänkin pöydällepanon argumentit ovat yksinkertaiset: kansanedustajat haluavat tähän paneutua.

Minä en allekirjoita sitä, että riittäisi, että ai-noastaan valiokunnan mietinnön ponsiin kansanedustaja tutustuisi. Sillä halveksitaan valiokunnan jäsenten työtä. Minä luulen, että ne ulkoasiainvaliokunnan jäsenet, jotka ovat pitkiä vastalauseita kirjoittaneet, ovat myös olettaneet ja toivoneet, että kansanedustajat niihin paneutuisivat. Vastalauseitakin on joukko, kaiken kaikkiaan yli 90 sivua. Vaikka lukisikin 25 sivua tunnissa, tämä jo veisi neljä tuntia aikaa. Minusta on täysin kohtuutonta lähteä siitä, että kansanedustajille ei varattaisi edes niin paljon aikaa, että hän voisi lukea nämä vastalauseet. Eli tämä argumentti, että täytyy huomenna tai oikeastaan tänä päivänä, tänä aamuna, aloittaa tämä keskustelu, on täysin kohtuuton.

Tietenkin herää kysymys, mitkä argumentit näin kiireelliselle aikataululle ovat. Mitkä ne ovat? Tässä on oletettu, että halutaan antaa signaali Ruotsiin. Tiedän, että puhemies ei pidä siitä, että nyt Ruotsiin viitataan. Mutta tässä on todettu, että ulkoasiainvaliokunnassa on tällainen väite esitetty. On väitetty, että saunassa on näin sanottu. Kyllä kaikenlaisia paljastuksia tulee ja kyllä minäkin voisin yhtä sun toista paljastaa. Kyllä minäkin olen ollut ulkomailta läsnä, missä on ollut suomalainen, ruotsalainen ja tans-

kalainen, ja olen kuullut ja olen ihan samassa pöydässä ollut ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Kallis, palataan siihen pöydällepanon ajan-kohtaan!

Puhuja: Niin, tämä liittyy siihen, miten on juoniteltu, minkälaisia signaaleja annettaisiin kokouksesta, jotta se palvelisi kansanäänestyksen tulosta. Ei tämä ole uutta, ja näin ollen täytyy todeta, että kyllä tällä kiireellisellä aikataululla halutaan todella vaikuttaa jonkin muun maan lopputulokseen.

Minä en halua pitkittää tätä keskustelua. Minä en tule osallistumaan mihinkään jarrutukseen. Minä haluan lausua oman mielipiteeni tästä asiasta, ja haluan myös lausua oman mielipiteeni siitä, miten Suomen tulisi suhtautua koko unioniin. Minä en ole lyönyt kantaani lukkoon. Sen minä olen julkisesti monta kertaa sanonut. Minä haluan tietää ja haluan kuulla, mitä kaikkea keskustelussa tulee esille. Ennen kaikkea haluan tietää, miten muissa maissa äänestetään.

Herra puhemies! Tässä totesin, että riippumatta nyt siitä oikeastaan, mitä tässä puhutaan, kyllä me tiedämme lopputuloksen. Minusta on erittäin valitettavaa, ettei enemmistö ota vähemmistön vaatimatonta pyyntöä huomioon, että saisi tähän asiaan edes sen verran aikaa, että pystyisi lukemaan nämä vastalauseet.

Mitä ed. Väyrynen pyysi, kyllä minä kannatan sitä, että löytyisi jonkinlainen konsensus tästä salista. Siirrettäisiin tämä keskustelu ja aloitaisimme varsinaisen keskustelun vasta torstaina eli huomenna. Silloin tulee aikaa ehkä kymmenen tuntia. Se on riittävä. Kukaan ei voi sanoa, että olisi kohtuuttomasti kiirehditty, eikä kukaan missään nimessä voi väittää, että olisi jarrutettu. Toivonkin, että eduskuntaryhmät pystyisivät tästä sopimaan niin, että äänestämällä todettaisiin, että asia pannaan pöydälle torstaipäivän istuntoon, mitä myös vasemmistoliton edustajat ovat esittäneet.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa herra puhemies! Keskustelussa on esitetty monenlaisia argumentteja pöydällepanon ajankohdasta. Ed. Kemppainen esitti arvion siitä, että on aika pahoin epäonnistuttu tämän käsittelyn aikajärjestyksen päättämässä eri vaiheissa. Useammat edustajat ovat moittineet myös ulkoasiainvaliokunnan aikataulua ja siellä mahdollista perehty-

mistä. Nyt tämä tietysti saattaa säteillä myös tähän keskusteluun.

Jos me nyt muistelemme sitä taustaa, mitä vasten Suomen käsittelyjärjestys ja myös ensimmäisen käsittelyn aika on haluttu määritellä, se hän on aivan selvästi sidoksissa Ruotsin kansanäänestyksen ajankohtaan. Itse asiassa koko prosessiin pätee, mitä eräs tunnettu ulkopoliittinen vaikuttaja, ajattelija, totesi: "Eihän koko jäsenanomuskaan ehkä olisi tullut ajankohtaiseksi ilman Ruotsin hakemusta EU:n jäseneksi."

Olen varmasti, niin kuin kaikki salissa ja muuallakin tällä hetkellä olevat, miettinyt ...

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Ed. Jääskeläinen, puhutaan pöydällepanoajasta!

Puhuja: ... mikä olisi oikea hetki aloittaa ensimmäinen käsittely, ja mielestäni on esitetty hyvin vahvoja perusteluja sille, että ensimmäinen käsittely alkaisi torstaina. Kannatan sitä esitystä yhdistettynä siihen ajatukseen, joka ed. Väyrysellä oli, että ensimmäistä käsittelyä kaikessa rauhassa jatketaan ensi viikolla. Luulen, että se on tämän asian kannalta erittäin hyvä ratkaisu.

Täällä on esitetty varsin vakavia väitteitä siitä, miten maasta toiseen on pyritty vaikuttamaan eri tavalla. Nyt olisi rehtiä, että kun ei tehty niin, että kaikki kansanäänestykset olivat yhtä aikaa, mitä olisimme edellyttäneet, nyt tyylikkästi hoidamme oman käsittelyaikataulumme, ensimmäisen käsittelyn aloittamisen ja jatkoaikataulunkin eduskunnassa.

Ed. Rätty ehdotti, että lähdetään nukkumaan ja lukemaan. Täytyy todeta, että en usko pystyväni aivan yhtä hyvin kuin hän tekemään näitä molempia asioita yhtä aikaa. Ilmeisesti ensin pitäisi nukkua ja sitten vasta lukea, lukemisen jälkeen kirjoittaa ja sitten lukea puheensa eduskunnassa.

Kannatan siis edustajien Väyrynen ja Kallis ehdotusta, joka on saman suuntainen kuin vasemmistoliiton taholta tullut esitys, että ensimmäinen käsittely alkaa torstaina. Sitä voidaan rauhassa jatkaa maanantaina, ja sitä kautta keskustelusta muotoutuu aivan miellyttävä kokonaisuus.

Ed. Korkeaoja: Arvoisa puhemies! Minun tarkoitukseni ei ollut osallistua tähän keskusteluun, mutta se, mitä keskustelun aikana on tullut esille, on tuonut tarpeen osallistua tähän pöydällepanokeskusteluun.

Keskustelu on minusta herättänyt sen kysymyksen, mikä tässä prosessissa on ollut määräävää, sekö, että asiaa käsitellään huolellisesti ja asiallisesti, vai se, että päätös tehdään johonkin tiettyyn aikamäärään mennessä. Myös sitä asiaa, mihin istuntoon pöydällepano nyt tehdään, näyttää leimaavan sama ajattelu. Minusta tässä tulee selvä linkki siihen, mikä oli ulkoasiainvaliokunnan käsittelyn aikataulu viime keskiviikosta alkaen. Viime keskiviikosta alkaen ulkoasiainvaliokunnan kokousaikatauluja nopeutettiin ensin siirtämällä yhtäkkiä kokousta aikaisempaan, sen jälkeen pitämällä kokouksia muiden valiokuntien kokousten päällä ja sen jälkeen siirtymällä sellaiseen menettelyyn, jossa pidettiin kokouksia pitkinä ilta- ja yöistuntoina ja tavalla, joka ...

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Ed. Korkeaoja!

Puhuja: Herra puhemies! Pyrin perustelemaan sitä, minkälaisen prosessin tuloksena tähän tilanteeseen on tultu.

Tämä näyttää nyt siis jatkuvan sillä tavalla, että ensimmäinen käsittely pitäisi aloittaa huomennaamulla. Tämä näyttää olevan siis johdonmukainen jatko sille, mitä viime viikolla tapahtui, kun määräävänä seikkana näyttää olleen siis se, että päätös täytyy tehdä tiettyyn ajankohtaan mennessä, eikä se, miten asiaa käsitellään.

Olen koko tämän prosessin ajan paheksunut tällaista käyttäytymistä ja sanonut, että tämän asian laajuus ja laatu huomioon ottaen asiaa pitäisi käsitellä päiväaikaan normaaleina kokousaikoina, koska tiedämme, että Suomen kansa on monessa yhteydessä ilmaissut käsityksensä siitä, että tärkeitä päätöksiä ei pitäisi tehdä yöaikaan. Pitäisi käyttää päiväaikaa ja normaaleja työaikoja. Siksi tämäkin istunto on epäasiallinen, kun me käsittelemme tätä yöllä.

Jos puhemies olisi laatinut aikataulun asiallisesti jättäen riittävän ajan pöydällepanon ja ensimmäisen käsittelyn väliin, tällaista farssia, mikä tämä käsittely on ollut, ei olisi tarvittu. Tämä johtuu siis siitä, minkälaiseksi aikataulu on laadittu, samalla tavalla kuin kaikki se outo menettely, joka syntyi ulkoasiainvaliokunnassa, johtui siitä, että aikatauluja prässättiin, eikä pidetty tärkeänä sitä, miten asiaa käsitellään.

Tämän takia tässä yhteydessä meidän pitäisi nyt lopettaa tämä keskustelu mahdollisimman nopeasti ja päättää siitä, että annetaan asian laatuun ja laajuuteen nähden kohtuullinen aika asiakirjoihin tutustumista varten ja tehdään pää-

tös siitä, että jatkokäsittely suoritetaan asiallisesti päiväaikaan eikä uhkailla, että käytetään lauantai- ja sunnuntaipäiviä sekä pyhäpäiviä tähän käsittelyyn. Jos näin voidaan menetellä, ja toivon puhemies saapuvan tänne ilmoittamaan, että asiaa käsitellään asiallisesti, minä luulen, että me saamme tämän turhan keskustelun nopeasti loppumaan.

Nyt on esimerkiksi ilmassa se, mitä puhemies tarkoittaa, miten puhe huomisesta kymmenestä ja huomisesta kello 16:sta on tulkittavissa. Täällä on ed. Mattila kertonut tämän tapaista tietoa, mutta se on vain hänen kertomaansa. Onko se myös puhemies kanta? Toivonkin, että nimenomaan eduskunnan puhemies nyt ilmoittaisi, mikä on asiallinen ja oikea menettely tämän tärkeän asian käsittelemiseksi. Toivon, että se tulee olemaan sellainen, että riittävä aika jätetään. Esimerkiksi torstai tuntuisi sopivalta ensimmäisen käsittelyn alkamisajankohdalta, ja sitten jatkettaisiin niin, että asiaa käsiteltäisiin päiväsaikana ja arkipäivinä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Osallistumatta laajemmin tähän keskusteluun olisin kuitenkin halunnut todeta, että oleellista tästä on asian asiallinen käsittely. Nyt eduskunnan puhemies tekemä aikataulu ei sitä mielestäni nyt kokonaan mahdollista. Laajemmin ottaen tässä kysymyksessä kyllä tarvittaisiin enemmän aikaa, koska monet asiat ovat EU-komission suuntaan auki. Sille emme ehkä enää voi mitään, mutta mitä tulee itse asialliseen käsittelyyn, niin tässä on nyt tulossa toisessa käsittelyssä lukuisa joukko äänestyksiä, jolloin joudutaan jo linjaamaan Suomen Eurooppa-politiikkaa. Viittaan vain näihin kahteen kolmeen ponsisitykseen koskien rahaliittoa ja myös turvallisuuspoliittisia ratkaisuja. Näihin vaaditaan kyllä tietty aika, jotta voisi perehtyä ja äänestyksissä ottaa kantaa. Nämä ovat Eurooppa-politiikkaa, josta tulee oma tiedonantonsakin.

Kiinnittäisin myös huomiota siihen, että puhemies aikataulut eivät noudata sitä keskustan eduskuntaryhmässä ollutta asiallista esitystä, joka olisi tietyissä puitteissa kuitenkin tietyn asiallisen keskustelun mahdollistanut, vaan tämä puhemies aikataulu on tiukempi. Sen takia sitä ei voi kannattaa.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Tällä on eräissä puheenvuoroissa arvosteltu myös sitä, että tämä myöhäinen ajankohta tälle keskustelulle olisi jossain määrin sopimaton. Minä olen sitä mieltä, että tälle keskustelulle ajankohta on aivan oikea. Kun katsoo yleisölehkereitä täällä, ne ovat tyhjä. Lehistö, julkinen sana, näyttää myös hiukan väsähtäneen. Minun mielestäni eduskunta on tässä keskustelussa mininut itsensä niin perusteellisesti, että jos täällä olisi kansalaisia lehtereillä ja tästä asiasta saataisiin tarkempaa tietoa, minä uskon, että kukaan ei enää luotaisi siihen, että tämä eduskunta pystyy tekemään kansalle onnellista päätöstä näin tärkeässä asiassa, josta nyt on kysymys.

Minun mielestäni tänään ainoa järkevä on ed. Helteen ehdotus siitä, että ensimmäinen käsittely aloitettaisiin torstaina, jolloin ei jäisi — hän ei sanonut näin, mutta arvostelen siltä pohjalta — mitään mustaa pilkkua tämän eduskunnan historiaan asian käsittelystä. Se on selvä asia, että jos tänään pidetään pöydällepäätöskeskustelu ja ensimmäisen käsittelyn keskustelu aloitetaan samana päivänä, se tämän asian tärkeys huomioon ottaen on ennennäkemätöntä ja kohtuutonta.

Näin ollen henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, minun näkemykseni ei nyt varmasti paljon asiasa auta, halusin sen tähän keskusteluun kuitenkin tuoda, että järkevintä olisi, että tämä eduskunta pääsisi siihen ratkaisuun, että ensimmäinen käsittely aloitettaisiin torstaina ilman sen kummempia lisäehtoja tässä asiassa. Jos katsotaan tarpeelliseksi, jarrutetaan sitten vaikka jouluun saakka tätä asiaa, jos niikseen tulee ja joka sitä haluaa tehdä. Minä en halua tähän jarrutuskeskusteluun osallistua, se on henkilökohtainen mielipiteeni.

Kun puheenvuoron aikanaan pyysin, niin sen pyysin juuri siitä syystä, että halusin tukea ed. Helteen näkemystä. Minä uskon, että nekin, jotka ajattelevat toisella tavalla eli siten, että tämä keskustelu pitää ensimmäisen käsittelyn osalta aloittaa tänään, jos ovat rehellisiä itselleen, niin varmasti ainakin jonkin verran kääntyvät itsensä tämän ed. Helteen ehdotuksen kannalle. Silloin pöydällepäätöskeskustelu ja ensimmäisen käsittelyn välinen aika olisi jonkinlaisessa sykronissa. Jos ensimmäinen käsittely aloitetaan välittömästi tänään, se ei ole synkronissa minkäänlaisen käsittelyn kanssa täällä eduskunnassa, saati sitten nyt, kun on kysymys vuosisadan tärkeimmästä asiasta, jossa pitäisi jonkinlaista kontrollia noudattaa.

Ed. V. Laukkanen: (Ed. Gustafsson: Tällä tavallako kristilliset kiusaavat Suomen kansan vapaita kansanedustajia? Tämäkö on sitä kristillistä etiikkaa?) Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin sydämeistäni vapautan kyllä ed. Gustafssonin nukkumaan, jos hän haluaa nukkua.

Toisekseen, arvoisa rouva puhemies, on ehkä ihan oikein, että puhutaan hetki siitä, voiko tällä keskustelulla olla jokin vaikutus. Ed. Gustafsson edustaa sitä kantaa, että tällä keskustelulla ei ole mitään merkitystä. Se on selvä viesti siitä, että kansanedustajat eivät tähän keskusteluun osallistu siinä mielessä aidolla tavalla, että rehellisessä keskustelussa kantoja ei lyödä lukkoon, ennen kuin on kuultu kaikki perustelut. Se on rehellisen keskustelun ensimmäinen edellytys. Täällä on mm. puhemies Uosukainenkin viitannut moraaliiin, ja uskoisin, että moraalisen keskustelun ensimmäinen edellytys on se, että ed. Gustafsson ei sano vielä, että mikään ei vaikuta hänen kantoihinsa.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Laukkanen, pöydällepanoajankohtaan!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Olen menossa juuri siihen, että tässä nyt mietitään niitä argumentteja, jotka voisivat olla merkityksellisiä tässä asiassa. Pöydällepanoajankohdasta nyt on esiintynyt vaihtoehtoja tiistaista ja torstaista. Sitteen voi miettiä, onko tällä keskustelulla jotakin vaikutusta. Viitataan vain siihen, että ehkä täällä niille, jotka eivät halua edes perustella tätä kiirettä millään tavalla, minä uskon, arvoisa puhemies, että tänä yönä erälle heistä on saattanut valjeta sellainen yksinkertainen tosiasia, että mikäli tämän kiireen ainoa tarkoitus on se, että Suomi äänestää tästä asiasta ennen Ruotsin neuvoa-antavaa kansanäänestys, tämä tavoite ei varmuudella tule onnistumaan.

Täällä on tänä päivänä rohkeita kansanedustajia, jotka polleena vetoavat valtaansa, mutta juuri he nähdäkseni saattavat sisimmässään aavistaa, että tällainen vallankäyttö ja tällainen pakottaminen tulee kohtaamaan yksinkertaista vastarintaa, koska täällä ei ole kysymys vain siitä, että rehellisesti ja vilpittömästi olisi ajateltu, että no, tässä nyt on pikku mietintö, koska tämä käsiteltäisiin, aloitetaanpa täysistunto kello 22 yöllä, aivan sopimattomaan aikaan, ja määrätään jatkettavaksi heti seuraava täysistunto aamulla kello 10. Jokainen kansanedustaja, arvoisa puhemies, ymmärtää, että tässä on jotakin aivan muuta kuin perinteinen järjestys siitä, millä tavalla

Suomen asioita hoidetaan, millä tavalla niistä keskustellaan ja millä tavalla niistä päätetään.

Se on täysin käsittämätöntä, ja tämä keskustelu ikään kuin ontuu. Mutta se ontuu vain siksi, että täällä ei ole sitä toista osapuolta, joka rehdisti sanoisi, että nämä signaalit ovat tärkeitä Ruotsiin ja on tärkeätä, että nyt tehdään päätös, koska jos tulee vääriä signaaleja taas vastaavasti Suomeen päin, koko valtava projekti Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi saattaa romahtaa. Ajatelkaa, mikä järkytys se olisi näille voitonhuumaisille ihmisille! Tästä täällä on kysymys, ja nyt sen takia laitetaan sellaiseen pakko-paitaan koko eduskunta, että jokainen kansanedustaja sisimmässään ymmärtää, että tämä on ainutkertaista: 27 vuoteen, ed. Laine todisti, tällaista ei ole tapahtunut. Miksi se tapahtuu juuri tänään? Miksi me kaikki voimme todistaa jotakin tällaista?

Arvoisa puhemies! En todellakaan omalta osaltani enää halua jatkaa, uskon, että olen esittänyt kaikki ajateltavissa olevat perustelut tähän yöaikaan. On todellakin varmasti aika siirtyä pikku hiljaa äänestykseen, mutta totean vain sen, että olennaista on rehellinen argumentaatio, se rehellisyys, jota jokainen kansanedustaja pitää varmasti äärettömän tärkeänä asiana. Minulla ei ole minkäänlaista puoluepoliittista tai etuajattelua tai uusien vaalien ajattelua. Tämän lopputuloksen kannaltakin, arvoisa rouva puhemies, jokaisen tulisi ymmärtää, että minä tyydyn siihen, mitä te, arvoisat kansanedustajat, päätätte. Minä en käytä valtaa tässä kysymyksessä enkä minä valita teidän päätöksestänne. Siis minun taustalani ei ole mitään muuta kuin rehellinen mielipide siitä, että mikäli keskustelu aloitetaan kello 10, tehdään väkivaltaa perustuslaitille, ja minusta se on vakava väite. Haluaisin kuulla, onko täällä joku, joka voi jollakin tavalla puolustaa tätä käsittelyjärjestystä.

Yleensä, jos halutaan vedota johonkin, että nyt pitää aloittaa kello 10, yksi hyvä perustelu olisi vakiintunut käytäntö. Onko täällä joku kansanedustaja, joka voisi kertoa, itse kun olen takarivin taavi, en tietenkään tiedä, onko Suomen kansanedustuslaitoksen historiassa vakiintunut käytäntö, että jos aloitetaan mammuttimaisen mietinnön käsittely, pöydällepano siirretään muutaman tunnin päähän siitä, kun tätä asiaa käsitellään? (Välihuuto) — Tarkoitin, että Suomen historian kannalta tämä kysymys on niin murskaavan suuri kysymys, että tuskin kaikki tulevat sitä koskaan edes ymmärtämään. Tämä on aivan jotain muuta kuin lapsillisista keskuste-

leminen, ja tuntuu, että kun täällä nyt ei puhuta itse substanssista, niin se jää jotenkin taka-alalle. (Ed. Jaakonsaari: Ei ole mahdollista, kun te terrorisoitte! — Välihuutoja)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan!

P u h u j a: Arvoisa puhemies! Täällä on nyt siis kysymys siitä, milloin aloitetaan varsinainen ensimmäinen käsittely. Ed. Jaakonsaari väittää, että se ei ole mahdollista, koska minä täällä puhun. Mutta arvoisa rouva puhemies, täällä ei nyt ole kysymys siitä, että se pitäisi aloittaa aamulla kello 10, koska on paljon kansanedustajia, jotka ovat kykenemättömiä siihen, ottaen huomioon ... (Välihuutoja)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Puheenvuoro on ed. Laukkasella!

P u h u j a: Arvoisa rouva puhemies! Täällä ajetaan nyt takaa, täällä on ehkä marginaalinen määrä kansanedustajia, jotka väittävät, että jos kello 22 olisi tehty nopea päätös kello 10:stä, he olisivat menneet nukkumaan, aamulla kello 8 he olisivat syöneet aamupalan, lukeneet kaksi tuntia ja tulleet keskustelemaan suvereenisti tästä aiheesta. (Välihuutoja) — Aivan niin, täällä on loistava määrä näitä. — On totta, että näiden kansanedustajien osalta on ikään kuin tosiasiasa tapahtunut sellainen vaikeus, että se ei enää onnistukaan. Voisivatko nämäkin kansanedustajat nyt myöntää, että on syytä siirtää ajankohtaa, koska se ei enää onnistu? (Ed. Jaakonsaari: Vähemmistödiktatuuri!) — Mutta kun täällä on juuri niitä, jotka väittävät, että tämä ei nyt enää onnistu, kun on puhuttu näin pitkään.

Mutta minä tarkoitan sitä, että on kuitenkin suuri määrä kansanedustajia, eikä se ole mikään salaisuus, että erityisesti niillä, jotka suhtautuvat kielteisesti tai kriittisesti tähän kysymykseen, on valtava tarve saada riittävästi aikaa, jotta puheenvuorot voisivat olla hyvin painavia ja hyvin perusteltuja. Siihen ei riitä se, että noin kahdeksan ja puolen tunnin päästä pitäisi aloittaa tämä keskustelu, varsinkin kun on yöaika ja jokaisen pitäisi itse asiassa nukkua lähes tuo sama aika. Tämä on ihan mahdotonta. (Ed. Dromberg: Tämä on paras kirjoitus aika!) — Täällä väitetään, että öisin pitäisi tehdä töitä, mutta tämä on hyvin yksilöllinen kysymys. — Toinen tekee töitä öisin, toinen nukkuu, ja siitähän ei, arvoisa puhemies, ollut tarkoitus keskustella. Me kaikki

olemme yksimielisiä siitä, että pääasiassa tämä ei ole mikään yövartijatyo, vaikka joku puhuukin yövartijavaltiosta, vaan meidän pitäisi saada nukkua yöllä.

Mutta nyt täällä on sellainen ongelma, arvoisa rouva puhemies, kansanedustajat puhuvat vain siitä, että voi kun me pääsisimme nukkumaan, niin kymmeneltä me pirteänä puhumme tästä asiasta. Mutta osalle kansanedustajista tämä kello 10 on täysin riittämätön aika. Minä nyt vain kysyn, eikö täällä ole niitä kansanedustajia, jotka ymmärtäisivät ja myöntäisivät tähän vaatimukseen, joka ei haittaa heidän oikeuksiaan millään tavalla. Jos he ovat 10:ltä valmiina, he ovat myös kello 12 valmiina ja he ovat myös ensi perjantaina valmiina. Tarkoitan sitä, että nämä ovat valmiina, mutta nämä, jotka eivät ole kello 10 valmiina, he tarvitsevat lisäaikaa. Nyt se on kaikkien yhteinen etu, vaikka puhuisimme nyt utilitarismin termin, on kaikkien yhteinen etu, että ne saavat aikaa, jotka tarvitsevat sitä, ja ne, jotka eivät tarvitse, voivat käyttää aikansa niin kuin tahtovat. Tästä on perimmältään kysymys.

E d. R ä t y: Arvoisa puhemies! Ehdotan seuraavaa menettelyä: Edustajat ovat väsyneitä. Me olemme kaikki väsyneitä. Ehdotan, että äänestys kyseessä olevasta asiasta siirretään tänään kello 10 alkavaan täysistuntoon. Toivon, että joku edustajista kannattaa ja päästään nukkumaan.

E d. T. R o o s: Arvoisa rouva puhemies! Ilmoitan aluksi, että kannatan asian käsittelyä siinä aikataulussa, jota puhemiesneuvosto esittää. Jos rouva puhemies sallii, niin hieman perustelen sitä.

Mielestäni puheet siitä, että eduskunnalla ei ole ollut aikaa perehtyä asiaan ja asiapapereihin, ovat farisealaisuutta. Valiokuntien mietinnöt ovat olleet käytettävissämme siinä järjestyksessä, kun ne ovat valmistuneet, aivan riittävän kauan, Maastrichtin sopimus 1,5 vuotta ja luettavissa ovat olleet monet muut sopimukset, jotka tähän liittyvät, myös aivan riittävän kauan, ainakin ajan, jota ei mitata tunneissa, vaan viikoissa, kuukausissa, vuosissa.

Tänään jaetuissa vastalauseissa ei ole ollut mitään sellaista, joka olisi voinut kääntää asioihin paneutuneiden edustajien takkeja, vaikka siihen toimeen edustavia esimerkkejä tarjolla olisi-kin.

Mitä sitten puhutaan ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä, tänä aikana siihen olisi kyllä ehtinyt paneutua ja lukea monta kertaa.

En jaksa ymmärtää puheita siitä, että aika on ollut liian lyhyt asioihin perehtymiseen. Entisenä erityisopettajana suunnilleen tiedän, minkä verran aikaa vaatii tekstin lukeminen. Luetun ymmärtämisen suhteen minulla on myös omat arveluni, mutta niistä kuitenkin nyt pidättäydyn. Vastaisen varalle kumminkin ilmoitan, rouva puhemies, että viimeksimainitussa tarkoituksessa olen edustajatovereiden käytettävissä istuntoaikojen ulkopuolella valtion virastoissa noudatettavana työaikana.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Väyrynen: Arvoisa puhemies! Täytyy ensin pahoitella sitä, että puhemies ei voi ottaa osaa keskusteluun, koska täällä on toivottu selvennystä puhemiesneuvoston ja puhemiehen päätöksentekoon. Arvoisa puhemies vain viehättävästi ja arvoituksellisesti hymyilee. Ehkä me saamme jonkun muun kertomana tätä tietoa keskustelun kuluessa.

Arvoisa puhemies! Täällä on mielestäni tehty aika hyvin ehdotuksia, joiden pohjalta aikataulu voisi ratketa niin, että se tyydyttäisi kaikkien toiveita. Ajatus siitä, että ensimmäinen käsittely alkaisi torstaina ja pidettäisiin normaalit kirkkopyhät välissä ja maanantaina jatkettaisiin ensimmäistä käsittelyä, voisi tällainen olla. En tiedä, onko puhemiehelle tästä ajatuksesta kerrottu. Se olisi eräänlainen modifiointi keskustan eduskuntaryhmän ehdotuksesta, joka puhemiehen tietoon on saatettu.

Ed. Korkea-aho käytti puheenvuoron, jossa hän mielestäni hyvin oikealla tavalla kytki yhteen ne kokemukset, joita meillä oli ulkoasiainvaliokunnan työstä, siihen aikataulukeskusteluun, joka meillä nyt on, koskien täysistuntokäsittelyä. Koko EU-kysymyksen käsittelemisessä on ollut se suuri hankaluus, että on ennalta määritetty päivämäärä, johon mennessä tämä valtava kysymys pitäisi saada ratkaisuun. Koska se ei normaalimenettelytapoja käyttäen näytä siihen menevän, sitten käytetään epätavallisia menettelytapoja, on käytetty ulkoasiainvaliokunnassa ja nyt sitten käytetään täysistuntokäsittelyssä edellyttämällä, että ensimmäinen käsittely alkaisi ennen kuin on ollut tilaisuutta tutustua valiokunnan mietintöön.

Monet ovat nähneet tämän asian pelkästään käytännöllisenä ja ovat katsoneet, että eihän täs-

sä materiaalissa ole mitään sellaista, joka kantoja muuttaisi millään tavalla. Tässä on kysymys minusta ensi sijassa periaatteesta, siitä että valtiopäiväjärjestys edellyttää, että ensimmäisessä käsittelyssä kansanedustajilla on tosiasiallinen mahdollisuus ottaa kantaa valiokunnan mietintöön. Tämä on periaate, josta on pidettävä kaikissa olosuhteissa kiinni. Jos jotkut kansanedustajat katsovat, että se aika, jota tarjotaan, on liian lyhyt, tämä pitäisi ottaa huomioon ja antaa se aika, joka tarvitaan. Oikeusoppineiden kirjoitukset, joita keskustelussa on siteerattu, puhuvat vahvasti sen puolesta, että tässä on kysymys kansanedustajien oikeudesta voida perehtyä asioihin ja ottaa niihin oikealla tavalla kantaa.

Jos nyt olisi jokin painava asiassyy ja joku kertoisi sen täällä täysistunnossa, miksi pitäisi tämä kiireinen aikataulu hyväksyä, me voisimme sitä harkita. Mutta me olemme täällä nyt puhuneet jonkin aikaa, eikä ole tullut tällaisia perusteluja. Täällä istuu puhemiesneuvoston jäseniä, keskeisiä kansanedustajia. Kukaan ei kerro, mikä on se syy. Sanotaan, että keskustelussa pitäisi perustella aikatauluehdotus. Me, jotka haluamme, että aikataulu on rauhallisempi, olemme perustelleet sen sekä periaatteellisesti, lain kannalta, valtiopäiväjärjestyksen valossa että myös käytännön kannalta. Tälle pohjaehdotukselle ei tule minkäänlaisia perusteluja.

Ed. Roos äsken pyrki esittämään sellaisia, mutta eivät ne ainakaan minua vakuuttaneet, koska en minä epäile ed. Roosin edellytyksiä tänään kymmeneltä päästä keskusteluun käsiiksi, mutta koska on kansanedustajia, jotka haluavat, että aikaa on enemmän, heidän oikeuttaan tiedon saamiseen ja asialliseen käsittelyaikatauluun pitäisi minusta kunnioittaa. Eduskuntatyössä pitää olla joitakin periaatteita. Ei voida tehdä niin, että käytännön seikat aina ratkaisevat, mikä on aikataulu ja mikä menettelytapa.

On sanottu, että kysymyksessä olisi vähemmistön diktatuuri, kun tällaista keskustelua käydään. En muista, kuka edustajista näin puhui. On joskus tilanteita, joissa vähemmistö voi päästä oikeuksiinsa puhumalla. Tällainen tapaus meillä oli itse asiassa ulkoasiainvaliokunnan käsittelyssä, joka aivan välittömästi liittyy tähän tilanteeseen. Valiokunta äänestyksen jälkeen päätti, että me olisimme viime lauantaiamuna 9.30 aloittaneet toisen käsittelyn. Kun saimme erittäin puutteellisen mietintöluonnoksen perjantai-iltpäivällä, me jouduimme ilmoittamaan, että jos tällaista aikataulua suunnitellaan, meidän on pakko keskustella toisen käsittelyn yleiskeskustelus-

sa vuorotellen, niin että toiset ovat kokoushuoneen ulkopuolella kirjoittamassa muutosehdotuksia. Mutta kun me tätä uhkasimme, kävikin niin, että valiokunta perääntyi, ja me pääsimme käsiksi käsittelyyn ...

Puhemies (koputtaa): Ed. Värynen, tähän istuntoon!

Puhuja: ... asianomaisessa aikataulussa. Se liittyy, arvoisa puhemies, tähän keskusteluun siinä mielessä, että kaikki se aika, mikä voitetaan tässä aikataulussa, on niiden edustajien käytettävissä, jotka haluavat tätä asiaa tutkia ja tähän tarkemmin perehtyä.

Ajatus, että olisi vähemmistön diktatuurista kysymys, jos käytetään kansanedustajan puheoikeutta hyväksi, ei ole minusta oikea ajatus. Tällainen, jota täällä nyt on esitetty, että kiireesti vain äänestämään, enemmistö päättää, polkee vähemmistön oikeuksia jalkoihinsa. Juuri sen takia on säännöt valiokuntakäsittelyä varten, meillä on valtiopäiväjärjestys, joka turvaa sen, että enemmistö ei voi sanella, vaan että asianmukainen käsittelyaika on edessä.

Puhemies (koputtaa): Ed. Värynen, käsittelyn ajankohtaan!

Puhuja: Niin, arvoisa puhemies! Minä puhun koko ajan tästä ajankohdasta.

Puhemies: Hyvin laajoin kaartein, ed. Värynen!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Minusta on omituista, että on syytetty niitä, jotka ovat halunneet tästä ajankohdasta keskustella. On tehty ehdotus, puhemies tai puhemiesneuvoston ehdotus, jota ei ole mitenkään perusteltu, vaikka sitä on moneen kertaan pyydetty. Sen sijaan on perusteltu ehdotuksia, että aikataulu olisi hitaampi. Minä toivon, että arvoisa puhemies luovana ihmisenä löytäisi jonkin menettelytavan, jolla tämä asia ratkaistaisiin, niin että löydetäisiin toinen ajankohta ensimmäisen käsittelyn aloittamiselle, josta voisi olla laaja yhteisymmärrys ja joka ottaisi huomioon myös niiden kansanedustajien mielipiteen ja tarpeen, jotka ovat toivoneet hitaampaa aikataulua.

Arvoisa puhemies! Kun näistä aikatauluista puhutaan, katsoin myös kansanedustajan lakikokoelmasta. Siinä sanotaan täysistuntojen ajoista: "Täysistunnot pidetään yleensä joka tiis-

tai ja perjantai. Milloin asioiden käsittely vaatii, pidetään täysistuntoja muinakin viikonpäivinä." Ja nyt näyttää, että pidetään yölläkin. Mutta tällainen tietysti täytyy aina voida perustella, miksi poiketaan normaaliaikataulusta, miksi ei tätä pöydällepanokeskustelua avattu vasta tänään, päivänvalossa, normaalisti, miksi piti pitää kello 22 illalla istunto ja synnytettiin tämä vaikea aikatauluongelma. Ja koko ajan tietysti tässä on kysymys siitä, että tämän nimenomaisen tarpeen vuoksi, että Suomessa pitäisi äänestää ennen Ruotsia, prässätään aikataulua, joka ei salli kansanedustajille sellaista työskentelyä, jota valtiopäiväjärjestyksen mukaan meillä pitäisi olla.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, tämä keskustelu on sikäli omituista, voi sanoa koko tätä substanssia koskeva keskustelu, että näyttää ikään kuin tosiasioilla ja asia-argumenteilla ei olisi mitään merkitystä vaan enemmistö määrää. Se ei ole minusta demokratian periaatteiden mukaista.

Puhemies (koputtaa): Aikatauluun!

Puhuja: Ed. Räte ehdotti, että tästä asiasta äänestettäisiin huomenna kello 10 pidettävässä istunnossa. Sitä ed. Roos on kannattanut. En tiedä, onko tämä jokin sopimus, johon tässä pyritään. Minusta joka tapauksessa on tavalla tai toisella päästävä siihen, että aikaa tämän asian käsittelyyn saadaan enemmän. Puhemies tai puhemiesneuvoston esittämä aikataulusuunnitelma on kerta kaikkiaan mahdoton, kun otetaan huomioon tämän asian laatu ja laajuus.

Niin kuin ulkoasiainvaliokunta itse omassa mietinnössään totesi, tämä on asia, joka on itsenäisen Suomen historian merkittävin ratkaisu. Miksi tällaista asiaa pitää käsitellä sellaisella kiireellä, että normaaliin pöydällepanoon ensi viikon tiistaihin ei olisi mahdollisuutta?

Ne, jotka ovat toivoneet hitaampaa aikataulua, arvoisa puhemies, ovat esittäneet kompromisseja: torstaita jne. Minusta näitä pitäisi nyt käsitellä. Minä olen kannattanut torstaita, mutta toivonut, että sitten voidaan myös sopia siitä, että ensimmäistä käsittelyä jatketaan vielä maanantaina, jolloin viikonloppu aikana ne kansanedustajat, jotka eivät ehdi torstaihin mennessä vielä perehtyä riittävästi asioihin, saisivat tilaisuuden puheenvuorojansa käyttä.

Kun me puhumme täällä eduskunnassa, niin minusta on tärkeää, että me pidämme kiinni myös joistakin periaatteista. Ei voi olla niin, että jotkut käytännön valtapoliittiset tai muut tarpeet

polkevat jalkoihinsa ne keskeiset periaatteet, joilla on haluttu turvata valtiopäiväjärjestyksessämme ja perustuslaissamme asianmukainen asioiden käsittely. Myös yksittäisen kansanedustajan oikeudet ja vähemmistön oikeudet on turvattava. Minä toivon, arvoisa puhemies, että keskustelu johtaisi johonkin rakentavaan ratkaisuun, jolla tämä syntynyt erimielisyys käsittelyn aika-
taulusta voitaisiin ratkaista.

Ed. Seivästö: Arvoisa puhemies! Keskustelu on kaikkine avoimine kysymyksineen osoittanut, että pääministeri Aho oli alun perin aivan oikeassa, että kansanäänestys olisi pitänyt järjestää samanaikaisesti Ruotsin kanssa.

Tänään on tullut niin monta kysymystä, että on välillä tuntunut, arvoisa puhemies, että tämä on kyselytunti. Jotta näihin avoimiin kysymyksiin saataisiin asialliset ja maltilliset vastaukset, tämä asia on syytä laittaa pöydälle vähintään torstain täysistuntoon.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa puhemies! Minua sen verran ärsytti, kun ed. Timo Ruuspuori syyttämään farisealaisuudesta sen suhteen, kuinka kivuttomasti tämä säädösaineisto, koko tähän asiaan liittyvä aihepiiri, on käsiteltävissä. Hän väitti, että on farisealaista, ellei se olisi suunnilleen kello 10 valmis. Hän vetosi lukunopeuteen ja tekstin ymmärtämiseen. En missään tapauksessa halua kilpailla siinä suhteessa, myönnän auliisti, että varmasti häviän tässä suhteessa ed. T. Roosille.

Mutta yhdestä asiasta olen kuitenkin aivan vakuuttunut. Euroopan unionia koskeva kysymys sisältää periaatteessa noin 60 000 sivua lainsäädäntöä. Jokaisen tulisi myöntää — kyllä täällä varmasti kaikki myöntävätkin — että jo yksittäisten pykälien tai artiklojen lukeminenkin on äärettömän vaikeaa. Sitä meidän kenenkään ei tulisi kiistää. Se tarkoittaa sitä, että jos otetaan tällaiseen lähes koko maailmaa syleilevään kysymykseen ja elämääkin suurempaan kysymykseen todella syvällisellä ja perusteellisella tavalla kantaa, jos kysytään siitä ajasta, mikä siihen tarvitaan, niin minusta, arvoisa rouva puhemies, vastaus on se, että ei itse asiassa ole olemassa mitään aikaa, joka sellaisenaan olisi riittävä.

Olen oikeastaan aivan varma siitä, että koskaan ei voida sanoa, että tänään olen jo päätnyt riittävän varmaan lopputulokseen verrattuna siihen, että miettsin vielä päivän lisää. Tietenkään ei ole kysymys siitä, että pitäisi antaa loputtomiin harkinta-aikaa. Ei, se on itsestäänselvää. Mutta

tosiasiassa se vaatisi niin paljon aikaa kuin mahdollista.

Mainitsen nyt vain yhden esimerkin, että joka haluaa väittää, että tämä kysymys on tärkeä esimerkiksi kansainvälisen kilpailun kannalta, niin hänen tulisi — en mene substanssiin missään tapauksessa, arvoisa puhemies, vakuutan tämän. Siis tarkoitan sitä ...

Puhemies: Vakuutus ei riitä. Ajankohdtaan!

Puhuja: ... että kun mietitään aikaa, mikä tarvitaan ensimmäiseen käsittelyyn mennessä, minusta olisi perusteltua ottaa huomioon, että esimerkiksi Cecchinin raportissa — en mene sen sisältöön millään tavalla, arvoisa puhemies, vakuutan sen — on noin 16 000 englanninkielistä sivua. Kyllä tämän raportin lukemisella olisi hyötyä ja merkitystä. Toivoisin, että jokainen kansanedustaja olisi lukenut sen.

Puhemies (koputtaa): Ed. Laukkanen, tämän lukeminen ei ole mikään edellytys sille, että voidaan päättää pöydällepanon ajankohdasta.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Nyt on kysymys siitä, että kun pöydällepanon ajankohdasta päätetään, se suhteutetaan siihen tarpeeseen, mikä on olemassa. Minun esimerkkini oli vain allegorinen, en tarkoita nyt aivan konkreettisella tavalla, että tämä olisi luettava, vaan tarkoitan sitä, että jos on suppea katsantokanta, sanoo: olen jo oikeastaan menneisyydessäni lukenut riittävän paljon, voidaan aloittaa tunnin päästä. Toinen kanta on se, että täytyisi lukea äärettömän paljon tästä haudanvakavasta kysymyksestä. Siihen liittyy se, että ei kai nyt ole mitään järkeä näiden kahden vaihtoehdon välillä, joko muutaman tunnin päästä tai sanokaamme vaikka vasta joulukuussa, niin ei ole mitään järkeä näiden kahden ääriäiden välillä valita sitä vaihtoehtoa, joka lähestyy kahdeksan tunnin kuluttua. Tämä on minun argumentointini.

Arvoisa puhemies! Uskoisin, että tämä liittyy ajattelutapaan, annammeko me nyt kohtuullisesti aikaa. Ei torstai ole kohtuuton aika, ei edes ensi viikon tiistai ole kohtuuton aika. Eikö täällä voitaisi antaa kansanedustajille tämän verran aikaa? Minä todella vakuutan, että ei tämä liity farisealaisuuteen, jos itsekkin vilpittömästi haluaisin lukea vaikka viikon tästä aihepiiristä vielä kaiken sen jälkeen, mitä jo olen lukenut pitkälti toista vuotta. (Ed. Tiuri: Edustaja on Hämeestä!) —

Arvoisa ed. Tiuri, se voi johtua siitä, että olen hämäläinen, mutta tarkoitan nyt vain sitä, että olisi tarve syntynyt mistä syystä tahansa, niin itsekkin mielelläni käytän kaiken mahdollisen ajan, ennen kuin ensimmäinen käsittely alkaa.

Täällä on mielestäni jokseenkin julma menta-liteetti niiden taholta, jotka ovat niin kehittyneitä, äärettömän nopeita, taitavia ja älykkäitä, että he voivat olla valmiina suureen keskusteluun tänään kello 10 eli 8 tunnin 15 minuutin kuluttua. Hyväksytään, että he kaikki ovat valmiita tähän ja nostetaan heille hattua, mutta nyt keskustellaan siitä, kannetaanko hieman kainaloista niitä, jotka haluaisivat hieman lisää aikaa. Voitaisiko vastata siihen, miksi ei voitaisi antaa hieman aikaa niille, jotka sitä pyytävät? Olisiko se jotenkin epäinhimillistä? Ed. Markkulakin peräsi kristillisyyttä. Eikö se olisi kristillistä, että annetaan niille aikaa, jotka sitä haluavat?

Puhemies: Ed. Laukkanen, pyydän ehdotuksia pöydällepanon ajankohdasta ja selkeitä kannatuksia, mille kannalle te asetutte!

Puhuja: Kyllä. Mutta, arvoisa puhemies, nyt on puhuttu neljä ...

Puhemies: Kehotan redundanssin minimointiin!

Puhuja: Kyllä. Mutta, arvoisa rouva puhemies, on perusteltu kaikkea, mitä on sanottu. Minä arvostan sellaista perustelutapaa. Ed. Markkula peräsi sitä, onko kristillisyyttä. Minusta se nyt olisi kristillisyyttä, että annettaisiin aikaa niille, jotka sitä haluavat. Jos on joitakin painavia vasta-argumentteja, vähintä, mitä rehellinen keskustelu edellyttäisi, olisi se, että ne nostettaisiin esille ja kerrottaisiin ne. Mutta, ed. Markkula, te ette ole ainakaan sanonut sanaakaan siitä, miksi keskustelua ei voitaisi aloittaa torstaina. Te aiotte vaieta, ja silti te moittitte muita, jotka tekevät parhaansa. Minusta se on merkkillistä. Kenenkään ei tulisi kätkeä lamppuansa vakan alle. Jos teillä on tietoa, miksi asia pitäisi käsitellä jo tänään kello 10? Ettekö te voisi kertoa? Ehkäpä voisin ymmärtää tämän perustelun ja ymmärtää sen niin hyvin, että voisinpa luopua ikään kuin esittämästä vastaperusteluista.

Ed. Kauppinen: Arvoisa rouva puhemies! Valitan, että edellinen puheenvuoro meni ikään kuin sivu suun, mutta olin hakemassa lisämateriaalia työhuoneesta, ja kaikki se materiaali

koskettaa kyseessä olevaa asiaa. Kun, arvostan kansanedustajat, entinen presidenttiehdokaskin on hyvin vahvasti tuonut esiin, ettei ole ollut aikaa perehtyä näihin asioihin, minä voin vakuuttaa, että nuo kaksi pinoa työskentelytasollani ovat tulleet tämän eduskunnan istuntokauden aikana, ja minä väittäisin, että on suoraa laiskuutta ja laiminlyöntiä kansanedustajalta, jos hän ei ole ehtinyt niihin asioihin perehtyä.

Ulkoasiainvaliokunta tietystikin on tehnyt lausuntonsa asiantuntijoiden perusteella, mutta perustieto on ollut olemassa. Nyt on kysymys aivan jostakin muusta kuin asiaan perehtyneisyydestä tai perehtymättömyydestä. Jos joku väittää, että ei ole ehtinyt perehtyä, minä väittäisin, että on syyllistynyt ainakin kansanedustajan tehtävien laiminlyöntiin.

Arvoisa puhemies! Tältä pohjalta, mitä tähän ajankohtaan tulee, minä näen, että me voimme ihan hyvin asian käsittelyä jatkaa tänään kello 10 ja kenties pitää muutaman tunnin lukutauon ja jättää turha jaarittelu pois syystä, että senkin ajan me voisimme käyttää asiapapereihin tutustumiseen ja kenties vähäiseen lepoonkin. Nyt on kyse aivan jostakin muusta kuin asiaan liittyvästä seikasta, arvoisa rouva puhemies. Kyse on vain muutamien henkilöitten valtopoliitikasta ja omien kasvojen pesemisestä, jotta pystyisi tekemään päätöksen. Suomi on minun käsittäkseni, arvoisa rouva puhemies, itsenäinen valtio, joka voi tehdä itsenäisesti päätökset eikä aina ole kumartelemassa itään tai länteen, mitä sieltäpäin kuuluu ja mitä me saamme tehdä.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä perusteilla olen edelleen sitä mieltä, että meillä on riittävät valmiudet tässä huoneessa käsitellä näitä asioita. Tämä on saanut tähän mennessä jo farssinomaisia piirteitä, jotka kohdistuvat vain muutamien henkilöiden jääräpäisiin näkemyksiin, mutta eivät välttämättä edusta tosiasiaa muuta kuin vähemmistön näkemyksiä, joka kenties on olemassa. Tosin arvostan niitäkin. Mutta sitä, että tietoisesti ja taktisesti omista valtopoliittisista pyrkimyksistä vain pyritään jarruttamaan, minä pidän täysin edesvastuuttomana suorastaan.

Arvoisa rouva puhemies! Näin ollen minä en näe todella mitään tarvetta sille, että meidän pitäisi näitä keskusteluja jatkaa ihan pelkästään sen takia, että eräät pääsisivät taktikoimaan äänestyspäätöksen Ruotsin EU-äänestyksen jälkeen. Meillä ei ole mitään syytä nöyristellä itsenäisenä kansakuntana minkään maan puolesta. Me voimme tehdä itsenäiset ratkaisut, ja meidän pitääkin pystyä tekemään itsenäiset ratkaisut,

eikä vain lähteä muitten mieliä miettimään. Mutta toisaalta minusta tuntuu, että ne, jotka ovat pitkään olleet valtapolitiikassa mukana ja olleet mm. yya-sopimuksen voimassa ollessa kysymässä neuvoja aina itäisestä naapurimaastamme Moskovasta, eivät varmaan uskalla tehdä itsenäisiä päätöksiä.

Arvoisa rouva puhemies! Jos ajatellaan tältä pohjalta, minusta ei ole minkäänlaista syytä jarruttaa keskustelua, ja jos sitä jarrutusta halutaan toiselta puolelta tehdä, toisellakin puolella, jos halutaan ilkeitä olla, voidaan tehdä yhtä ja toista jäynää. Mutta minusta tämä jäynänteko ei kuulu tämän talon mentaliteettiin. Täällä pitäisi pysyä...

P u h e m i e s : Ed. Kauppinen, edelleen ajankohtaan!

P u h u j a : ... puhumaan asiallisista asioista asiallisesti ja tekemään myös asialliset päätökset, koska kyllä tämä antaa varsin naurettavan kuvan suomalaisille tämän talon kyvystä hoitaa asioita. Se kulminoituu valitettavasti psykologisesti muutamien henkilöitten niskaan niillä esiintymisillä, arvoisa rouva puhemies, joita muuttamat henkilöt ovat EU-keskustelun yhteydessä tuoneet julkisuuteen, ja se on pääasiassa kulminoinut yhden henkilön harteille. (Eduskunnasta: Kuka se on?) — Jääkööt nimet mainitsematta. Jokainen teistä varmaan tietää sen henkilön, joka on varsin mittavasti...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Kauppinen, ajankohtaan!

P u h u j a : ... ollut julkisuudessa tämän asian tiimoilta.

Arvoisa rouva puhemies! On puhuttu myös, että ei ole ollut aikaa perehtyä asiapapereihin, ei Maastrichtin sopimukseen eikä mihinkään muihinkaan. On lukematon määrä, on sopimuksista Euroopan talousalueesta jne., jotka ovat tulleet aika päiviä sitten arvoisille kansanedustajille, varmasti kaikille muillekin kuin minulle, joten jos haluatte näihin tutustua, ehkä se nyt on hiukan myöhäistä. Teillä on ollut monta kuukautta ja monta vuotta aikaa tutustua, mutta jostakin syystä ette ole halunneet niihin tutustua tai sitten olette umpisokeita, että ette näe, mitä siellä lukee, tai ette ymmärrä lukemaanne. Muita johtopäätöksiä ei oikeastaan tästä voi tehdä.

Arvoisa rouva puhemies! Tältä pohjalta minä väitän, että näitä asioita ei tarvitse pitkittää sen

pidemmälle kuin on tähän mennessä esitetty, koska ei se johda yhtään mihinkään muuhun kuin siihen, että se entisestään hermostuttaa ja kiristyttää tämän työskentelyhuoneen ilmapiiriä, joka ei varmasti ole niitä parhaita tämän syksyn loppuratkaisujen kannalta. Ne henkilöt, jotka tästä ottavat vastuun, ottavat tietoisesti vastuun, joka ei välttämättä ole heille itselleen eduksi. Psykologinen reaktiokin, miten kansa reagoi tähän, kannattaisi joskus ottaa huomioon.

Arvoisa rouva puhemies! Jos ajatellaan tilannetta kaiken kaikkiaan, tämä on jo tähän mennessä saanut farssinomaiset piirteet. Jos vielä tätä hommaa jatketaan, löytyy varakangasta rullalta itse kultakin, jos niikseen halutaan laittaa kapuloita rattaisiin. Minusta se pitäisi ottaa myös toisen osapuolen huomioon. Tässä on kaksi kantaa olemassa, ja sitten ovat ne nollat, jotka eivät osaa sanoa mitään tai eivät uskalla sanoa mitään. Mutta tähän taloon meidät on valittu juuri sitä varten, että me uskallamme ottaa kantaa asioihin, vaikka meitä kirjeitse hengenmenolla uhattaisiin, niin kuin minä olen saanut EU-vastustajilta lukuisia kirjeitä, arvoisa rouva puhemies.

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Kauppinen, pysymme pöydällepanon ajankohdassa.

P u h u j a : Näin ollen, arvoisa rouva puhemies, minä katson, että tältäkin pohjalta ajatellen meidän täytyy miettiä tilannetta, minkä syyn takia meidän täytyy jatkaa keskustelua ja ottaa vastaan yhä edelleen henkeä uhkaavia kirjeitä, kiristystä jne. Eräät kansanedustajat, tiedän, ovat säilyttäneet näitä kirjeitä, joten sieltä varsin miellyttävä arkisto varmasti löytyy lehdistön käyttöön.

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Kauppinen, ensimmäisessä käsittelyssä pääsemme substanssikysymyksiin!

P u h u j a : Arvoisa rouva puhemies! Tältä pohjalta en aio nyt ruveta lukemaan näitä kirjoja tässä vaiheessa, mutta sitten kun asiakeskusteluun mennään, jos kerran muuttamat haluavat tuoda esiin valtapoliittisista näkökohdistaan näitä asioita, minä voin vakuuttaa, että materiaalia löytyy ja sisua myös. Voin lainata niitä muillekin ehdolla, että palautatte ne sitten, jos ei muuten, niin ainakin talon roskakoriin.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan sitä, että aamulla kello 10 jatketaan asian käsittelyä, istun-

to keskeytetään ja sitä jatketaan kello 16 tämän vuorokauden kuluessa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Keskustelun aluksi käytin kolmen minuutin puheenvuoron. Kun nyt kuuntelin ed. Kauppinen äskeistä puheenvuoroa, saatoinkin todeta, että se oli aivan liian lyhyt, jotta olisin tehnyt itseni ymmärrettäväksi. Kunnioitettu ed. Kauppinen, siinä puheenvuorossa totesin vain, että meidän tulee projisoida mietinnöistä oppimamme kaikkeen siihen, minkä olette onnistuneet haalimaan eteenne. Se on luettu jo kaikille, mutta kysymys on siitä, että siitä työstetään se hengentuote, se puhe, joka esitetään. Siitä oli vain kysymys.

Arvoisa puhemies! Alussa esitin, että asia laitettaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon. Olen kuunnellut tarkoin keskustelua, erikoisesti siihen liittyneitä ja sisältyneitä välihuutoja. Olen todennut, että on esitetty myös kolmas kilpaileva ehdotus, että asiaa käsiteltäisiin torstaina. Jotta olisi näytetty se, että kuka on ajatellutkaan jarruttaa mitään, minä peruutan oman ehdotukseni, joten jäljellä on vain arvoisan puhemiehen ehdotus ja sitten se ehdotus, joka koskee huomista torstain käsittelyjärjestystä.

On sillä tavalla tämän asian kanssa, että tämä keskustelu on siinä mielessä ollut erinomaisen hyvä, että se toivottavasti on opettanut meille itse kullekin sen, mikä on valtiopäiväjärjestyksen asianomaisten pykälien sanoma meidän työskentelyllemme. Siinä suhteessa se on ollut arvokas. Se ei ole jarruttanut tätä asiaa mihinkään, koska se on vain lähentänyt sitä hetkeä, jolloin on keskiviikon eli tämän päivän kello 10 ja sitten se huominen, joka voittaa kohta äänestyksessä.

Ed. Laakkonen: Arvoisa rouva puhemies! Tänä iltana on käytetty monta värikästä puheenvuoroa sinänsä hyvin pienestä asiasta, pöydällepanosta. Tosin tämä pöydällepano on varmasti tämän eduskuntakauden tärkein pöydällepano, koska asia, jota pöydällepano koskee, on myös tämän eduskunnan tärkein asia. Voidaan sanoa, niin kuin monta kertaa on todettu, että jäsenyysasia on itsenäisyyden ajan historiimme tärkein asia.

Kun olen kuunnellut keskusteluja, olen tullut siihen johtopäätökseen, että pöydällepanoa hierittää suuri arvovaltakysymys, jota kuvaili muun muassa ed. Sirkka-Liisa Anttila puheenvuorossaan hyvin. Puhemies on tehnyt päätöksen, joka poikkeaa puhemiesneuvoston ajatuksista, ja puhemiehellä on tietysti oikeus tehdä tämä päätös.

Mutta voidaan kysyä, onko se järkevä päätös, koska se on herättänyt näin paljon keskustelua tänä iltana. Jos tuota päätöstä ei olisi tehty tuossa muodossa, tämä keskustelu olisi varmasti loppunut paljon aikaisemmin.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä perustella omia näkökantojani. En hyväksy asioiden liian nopeaa käsittelyä. Haluan perehtyä kunnolla asioihin. Olen perehtynyt aika paljonkin Maastrichtin sopimukseen, mutta mietintöön en ole ehtinyt perehtyä. Tänä iltana olen kuunnellut sujuvasti keskusteluja, joita on käyty, mutta 85-sivuinen mietintö ja sata sivua vastalauseita on liian pitkä minulle perehtyä muutamissa tunneissa, vaikka olenkin käynyt nopean lukemisen kurssin. Mielestäni ...

Puhemies (koputtaa): Ed. Laakkonen, minä toivon, että pysytään kiinteästi näinä yön hetkinä pöydällepanossa, perusteluissa hyvin lyhyesti ja kannatuksissa niihin tehtyihin ehdotuksiin, jotka ovat olleet.

Puhuja: Kyllä, rouva puhemies! Minä perustelen juuri nyt, minkä takia minä olen tällä kannalla.

Minusta koko EU-prosessi on ollut hirvittävä farssi, jota voidaan kuvata kovalla kiireellä, ja se on leimannut tätä prosessia ihan alkuhetkistä lähtien. Päätös nopeasta aikataulusta on ihan suoranaista jatkoa kiireelle, joka on leimannut tätä EU-prosessia.

Jos puhemies Uusikainen haluaisi, niin hän voisi ratkaista ongelman ilmoittamalla, että kansanedustajille annetaan riittävä aika perehtyä mietintöön, joka nyt aiotaan tuoda liian varhain eduskunnan käsittelyyn.

Ed. Riihijärvi puhui täällä aikaisemmin siitä ...

Puhemies (koputtaa): Ed. Laakkonen!

Puhuja: Arvoisa rouva puhemies! Perustelen näkemystäni sillä, että niin kuin ed. Riihijärvi mainitsi täällä saarnaaja Aku Rädyn sanoneen, onneton on ihminen, jolla ei ole elämässään peruutusvaihtetta. Tämä sopii hyvin myös tämän illan keskusteluun. Jos on huomattu, että jokin päätös on ollut huono, niin pitää olla käytössä myös peruutusvaihtede niin, että voidaan muuttaa huono päätös.

Arvoisa rouva puhemies! On tehty ehdotuksia, että käsittely alkaisi huomenna kello kymmenen avausesittelypuheenvuorolla ja jatkuisi kello 16. Nyt on täällä tehty myös ehdotus, että käsit-

tely olisi torstaina, ja kannatan tätä ed. Helteen tekemää ehdotusta, että käsittely olisi torstaina.

Ed. Laine mainitsi, että hän on ollut eduskunnassa 27 vuotta eikä koko tänä aikana ole ollut koskaan niin kiirettä asioiden käsittelyssä. Varsinkin kun nyt on todella tärkeä asia kysymyksessä, niin annan hyvin suuren painoarvon ed. Laineen lausunnolle, jonka mukaan 27 vuoden aikana ei ole ollut tällaista kiirettä kuin nyt on tämän asian käsittelyssä otettu.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että otetaan varteen tästä kompromissiehdotuksesta, joka on tehty, että mietinnön käsittely aloitettaisiin torstaina, ja todella kannatan tehtyä ehdotusta.

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! Se kiire vain näyttää yltyvän, sillä meille jaettiin juuri eduskunnan tiedote, joka yksioikaisesti totea, että ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja esittelee Euroopan unionimietinnön tänään keskiviikkona kello 10 alkavassa täysistunnossa, jonka jälkeen on mahdolliset valtioneuvoston jäsenten puheenvuorot, ja istunto keskeytetään. Täysistuntoa jatketaan kello 14 edustajien puheenvuoroin.

Emmehan me ole päättäneet vielä, että näin tullaan tekemään. Täällä on tehty erittäin hyvä kompromissiesitys, jonka ed. Pulliainen teki ja jota ed. Laakkonen on kannattanut, jonka mukaan Euroopan unionin asiakäsittelyn aloitamme torstain täysistunnossa. Se on kohtuullinen aika perehtyä ulkoasiainvaliokunnan mietintöön.

Tässähän on kysymys nimenomaan siitä, että me teemme itsenäisesti päätöksen. En minä ainaakaan ole jaksanut ajatella Ruotsin kansanäänestystä ja niitä tuloksia, vaan me teemme päätöksen itsenäisesti, mutta emme hosumalla. Sen tähden kannatan ed. Pulliaisen tekemää esitystä, (Ed. Vähäkangas: Se on ed. Helteen tekemä!) jonka ed. Helle teki jo aikaisemminkin. Tulkoon kunnia näille kaikille hyvien ehdotusten tekijöille!

Arvoisa puhemies! Minä vetoan nyt tässä siihen, että voitaisiin tällainen sovinnollinen päätös tehdä. Sillä olisi varmasti merkitystä pitkälle eteenpäin. Jos asian käsittely nyt pyritään runnomaan tiukkaan aikatauluun, niin sillä ei ole mitään hyvää seurausta. Ei ole oikein, että eduskunnassa sanellaan kansanedustajien työtahti. Meitä on täällä hyvin erilaisia ihmisiä: on niitä, jotka pystyvät nopeasti omaksumaan ja käsittämään asioita, ja sitten on meitä hitaampia. Armeijakin marssii hitaimman mukaan, rouva puhemies!

Ed. V ä y r y n e n : Arvoisa puhemies! Täällä aikaisemmassa vaiheessa välihuudoissa kovasti puhuttiin vähemmistödiktatuurista ja syytettiin, että ne, jotka haluavat keskustella tästä aikataulusta ja ovat ehdottaneet toista aikataulua, tällaista harjoittaisivat. Toteaisin, että koko tämän asian ongelmahan näyttää olevan se, jos nyt voidaan katsoa, että tämä on parlamentaarista kieltä, että joukossa tyhmyys tiivistyy. Eli kun on ryhmäkuri tämän laatuissa asioissa, niin jossakin korkealla tasolla päätetään, että tietyllä aikataululla mennään. Jokainen kansanedustaja tässä salissa tai lähes kaikki ajattelevat samalla tavalla kuin mekin, jotka olemme halunneet väljemmän aikataulun. Se olisi asiallinen. Se olisi valtiopäiväjärjestyksen mukaan perusteltu, mutta jossakin on päätetty, onko se sitten puhemies tai puhemiesneuvosto tai Ruotsin pääministeri tai oppositiojohtaja, jossakin on vain ratkaistu, että näin nyt täytyy mennä. Tämä minusta aiheuttaa sen, että ei ole mitään demokratiaa tässä päätöksenteossa.

Minä ikävä kyllä joudun ennustamaan, että kun aikataulusta äänestetään, niin tämä puhemiesneuvostossa ajateltu tai puhemiehen esittämä aikataulu hyväksytään, vaikka sydämeistä kansanedustajien enemmistö on sitä mieltä, että se ei ole oikea aikataulu. Joskus pitäisi toimia omantunnon mukaan. Minä yritän toimia aina. Se on joskus raskasta julkisuudessa, mutta silloin on itsensä kanssa sovinnossa. Niin on mukava olla.

Arvoisa puhemies! Minä jo aikaisemmin huomautin siitä, että kansanedustajia kohdellaan vähän eriarvoisesti. Ed. Kauppinen eteni aika pitkälle tästä asiasta, ennen kuin puhemies häntä huomautti. Minä puutun hänen puheenvuorossaan ihan lyhyesti pariin seikkaan, jotka liittyvät aikatauluun. Minä en kommentoi sitä, mitä hän puhui ummet lammet muuta. Ensinnäkin hän huomautti, että Suomi on itsenäinen valtio. Niin on, ja sen takia ihmetyttää, miksi meidän täytyy Ruotsin aikataulun mukaan ruotsalaisten poliitikkojen toivomuksesta runnoa läpi täällä päätöksentekoaikatauluja, käsittelyaikatauluja, jotka ovat oman valtiopäiväjärjestyksemme vastaisia. Tätä minä en jaksa ymmärtää. Kyllä kai meidän pitää itsenäisenä kansakuntana ja tässä kansanedustuslaitoksessa, joka on Suomen korkein valtiollinen elin, arvokkaalla tavalla ja omien aikataulumme mukaan näitä asioita käsitellä eikä määritellä joitain ulkomaista aikataulua, jonka mukaan asioita prässätään, jopa säännösten ja lakien

vastaisesti, niin kuin ulkoasiainvaliokunnassa tapahtui.

Toinen huomio ed. Kauppisen puheenvuorossa oli se, että hän syytti taktiikasta, valtopoliitikasta, jarruttamisesta, henkilökohtaisten etujen ajamisesta niitä, jotka ovat puhuneet hitaammasta aikataulusta. Minä huomautan, että tämän talon suurin ryhmä, keskustan eduskuntaryhmä, yksimielisesti ehdotti kaksiosaista päätöstä tässä asiassa. Sen mukaan olisimme saaneet huomenna tauon kello 18:aan ja olisi sovittu, että pyhäinpäivänä ei istuntoja pidetä, mutta tämänmöisestä ei voitu sopia, ja niin sitten on tämä ikävä keskustelu jouduttu käymään.

Missä me nyt sitten olemme? Ed. Pulliainen osoitti täällä vastaantulon henkeä, kävi kannattamassa torstaita, perui oman esityksensä tiistaista, ja melkein yhtä aikaa tänne jaetaan paperi, jossa on vedetty kaksi tuntia tiukemmaksi tätä aikataulua siitä, mitä täällä oli jo ed. Mattilan suulla lupailtu. Ei tämä ole mikään kompromissihenkinen esitys. Jos halutaan, että me pääsemme nopeasti ja sujuvasti asian käsittelyyn kiinni, niin silloin pitäisi yrittää sopia tämä aikatauluksi, ettei siitä tarvitsisi jatkuvasti puhua.

Arvoisa puhemies! Kun en tiedä, millä tavalla puhemiesneuvoston ja puhemiehen huoneessa päätöksiä tehdään, toivon, että tässä nyt koetettaisiin löytää jokin sellainen ratkaisu, joka tyydyttäisi kaikkia. Tämä on aikamoinen rätti silmille niille ihmisille, jotka ovat toivoneet enemmän aikaa, kun aikatauluja vain tiukennetaan, vaikka toivotaan, että aikataulut voisivat olla väljempiä. Emme me täällä mielellämme keskustele eikä täällä kukaan näitä puheita mielellään kuuntele, mutta täytyyhän meidän tämä aikataulukysymys jotenkin säädyllyiseen ratkaisuun saada niin, että valtiopäiväjärjestystä noudatettaisiin ja asianmukaisiin käsittelyaikatauluihin voitaisiin päästä.

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Minä kuuntelin hyvin tarkkaan ed. Väyrysen äskeistä puheenvuoroa niin kuin hänen aiempiakin puheenvuorojaan. Olen pyrkinyt kuuntelemaan niitä hyvinkin vilpittömästi ja niitä sanoja seurata, joita puhuja on käyttänyt. Mutta äskeisessä puheenvuorossa oli jotakin sellaista, joka oli erittäin kova syytös.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että puhemiesneuvosto ottaa todella tarkkaan nyt esille omassa keskuudessaan sen syytöksen, jonka ed. Väyrynen esitti siitä, että puhemiesneuvoston esitys on valtiopäiväjärjestyksen vastainen. Se on kova

syytös puhemiesneuvoston päätöstä vastaan, ja ihmettelen, mihin tekijöihin nojautuen tällainen syytös voidaan tässä istuntosalissa esittää. Se tuli pari kertaa ed. Väyrysen puheenvuorossa esitettyä, ja se on erittäin kova argumentti tässä työskentelyssä, sillä olen aika tarkkaan kuunnellut puheenvuoroja ja seurannut niitä näkökantoja, joihin puhemiesneuvoston päätösehdotus perustuu. Minun on mahdotonta omalla parlamentaarisella kokemuksellani mennä sanomaan, että se on valtiopäiväjärjestyksen vastainen.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Olen käyttänyt edellisen puheenvuoron kello 22.05, jolloin lyhyesti perustelin näkemyksiäni ja kannatin ed. Pulliaisen ehdotusta, jossa puhemies tulkitsi alussa, kuten sanoin, ehkä hieman väärin oman kannatukseni, mutta se tulkittiin kuitenkin oikeaksi.

Arvoisa puhemies! Minua eniten tässä keskustelussa on häirinnyt se, että puhemies puuttuu joidenkin puheenvuoroihin hyvin voimakkaasti, jotka pyrkivät ainakin pysymään asiassa, ja taas toisten, jotka minun ymmärtääkseni puheenvuoroissaan käsittelevät asioita, jotka eivät ole liittyneet varsinaiseen asiaan lainkaan, niihin ei ole huomautettu eikä niissä ole koputettu. En halua mainita nimiä nyt tässä yhteydessä, mutta arvoisat edustajat varmasti ymmärtävät, keitä tarkoitin. (Ed. Vähänäkki: Puhemies johtaa!) — Ed. Vähänäkki, näin on, sen johdosta en sen enempää asiaan puutukaan.

Arvoisa puhemies! Ennen kuin lyhyesti perustelen eräitä näkemyksiäni, hieman ihmettelen ed. Pihan puheenvuoroa, joka käsitykseni mukaan myöskään ei sisältänyt lainkaan tähän asiaan liittyviä asioita ja jossa hän totesi, että tämä on ammatti ja lukeminen riittää, hän lukee nopeasti tämän mietinnön läpi.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni tässä aikataulukysymyksessä, kun istunto alkaa illalla kello 22 ja esitetään, että seuraavana päivänä kello 10 alkaa ensimmäinen käsittely, minun ymmärtääkseni ei riitä se, että ainoastaan mietintö luetaan. Ehkä ymmärrän toisaalta ed. Pihan toteamusta, koska hän nyt vielä ei kovin pitkään tässä talossa ole ollut eikä ehkä näin laajoja asiakirjakokonaisuuksia ole tässä talossa aikaisemmin käsitelty.

Arvoisa puhemies! Mietintö jaettiin noin kello 22, jolloin minä sen kokonaisuudessaan ensi kerran näin. Siihen liittyy hyvin paljon erilaisia asioita, pitkät vastalauseet ja myös eri valiokuntien lausunnot ja eriävät mielipiteet. Ymmärrän,

kun täällä monet sanovat, että niitä on käsitelty eri valiokunnissa, mutta arvoisa puhemies, silloin kun ulkoasiainvaliokunnassa käsiteltiin asioita, lausunnoista otettiin osa. Minun mielestäni edustajilla pitäisi olla oikeus tutustua valiokuntien lausuntoihin, joista voi verrata, mitä sieltä on otettu ja mitä ei. Näistä asioistahan äänestettiin. Nämä ovat hyvin laajoja kokonaisuuksia. Sen johdosta itse noin kello 22 kannatin ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta.

Arvoisa puhemies! Käytän puheenvuoron ainoastaan sen johdosta, että myös minä haluan osoittaa, että minä en missään nimessä halua jarruttaa asian käsittelyä, vaan esitin näkemykseni siitä, että olisi oltava riittävä aika tutustua mietintöön. Sen johdosta haluan myös esittää sovinnoneleeni. Minä tyydyn kompromissiesitykseen, jonka ed. Helle teki, että ensimmäinen käsittely alkaisi ensi torstaina, ja peruutan kannatukseni ed. Pulliaisen ehdotukselle.

Ed. L a a k s o : Arvoisa rouva puhemies! Tarkoitukseni ei ollut käyttää keskustelussa puheenvuoroa, mutta sain äsken eteeni ilmeisesti rouva puhemiehen, siis Riitta Uosukaisen, tekemän päätöksen, jossa kansanedustajille tiedotetaan siitä, missä järjestyksessä istunto tulee tänään alkamaan, koska se tulee alkamaan ja minäkäläisessä järjestyksessä puheenvuorot käytetään.

Totean, että keskustelu, jota nyt on käyty, tuntuu aika tarpeettomalta, koska tässä keskustelussa on erityisesti vasemmistoliiton taholta yritetty löytää sellainen kompromissi, joka voisi tyydyttää menettelytavan osalta, käsittelyn aloittamisen osalta, eri tavalla itse asiaan suhtautuvia tahoja.

Vaikuttaa siltä, että eduskunnan puhemies on ymmärtänyt asemansa kokonaan väärin. Ei voi olla oikein, että kun tavoitteena on löytää kompromissi, eduskunnan rouva puhemies omalla esityksellään tuhoaa mahdollisuudet kompromissin löytämiseen. (Min. Kanerva: Kovaa tekstiä, erittäin raju syytös!) — Ilmeisesti ministeri Kanerva ei ole vielä lukenut tätä Eduskunta tiedottaa -nimellä kansanedustajille jaettava tiedonantoa, jossa yksiselitteisesti todetaan, että käsittely alkaa keskiviikkona kello 10 alkavassa täysistunnossa, jossa ministereille on kyllä varattu puheenvuorot, minkä jälkeen istunto keskeytetään.

Ymmärrän tietenkin sen, että ministeri Kanerva, jos hän on tutustunut tähän tekstiin, on tietenkin tyytyväinen siihen, että hänellä on mahdollisuus muiden valtioneuvoston jäsenten ohel-

la ottaa osaa keskusteluun. Kansanedustajilla sitä vastoin ei ole tähän keskusteluun mahdollisuutta osallistua vielä silloin.

Nopeaa aikataulua on perusteltu sillä, että meillä kaikilla on ollut mahdollisuus esimerkiksi tämän keskustelun aikana lukea ulkoasiainvaliokunnan mietintö. Tämä on totta, olen itse lkenut ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, mutta kyse ei ole vain lukemisesta. Kyse on myös siitä, että meillä täytyy olla aikaa verrata ulkoasiainvaliokunnan mietintöä omien valiokuntiemme, mm. omalta osaltani puolustusvaliokunnan ja sivistysvaliokunnan lausuntoihin, ja saada myöskin selvyys siitä, miksi ulkoasiainvaliokunta on päätenyt aivan toisenlaisiin arvioihin kuin esimerkiksi puolustusvaliokunta. Tätä aikaa meillä ei ole, jos me aloitamme käsittelyn tänään kello 10 täysistunnossa. (Min. Kanerva: Puhuja tuntee kyllä asian!) — Juuri siksi, että tunnen esimerkiksi puolustusvaliokunnan osalta asian, katson, että tarvitsisin aikaa saada selvyyden siitä, kuinka ulkoasiainvaliokunta on voinut päätyä esimerkiksi niin kummallisiin johtopäätöksiin keskeisistä turvallisuuspolitiikan kysymyksistä, joihin se on päätenyt. Ulkoasiainvaliokuntahan ei perustele ollenkaan kannanottojaan, se vain toteaa. Tämäkin on syy, miksi meillä pitäisi olla aikaa saada selvyys siitä, miksi ulkoasiainvaliokunta on tällaiseen kannanottoon päätenyt.

Oma näkemykseni on, että vasemmistoliiton kompromissina tekemä ehdotus, joka ei millään tavalla jarruta itse asian asiallista käsittelyä, olisi sellainen, johon myös puhemiesneuvosto voisi vielä huomenaamulla päätyä, koska ymmärrän, että puhemiesneuvosto tulee vielä aamulla kokoontumaan. Valitettavaa vain on se, että ilmeisestikin puhemiehen arvovalta on nyt joutunut sellaiselle koetukselle, että tämä arvovalta ikään kuin kaatuksi, jos hän esityksestään tinkisi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kanerva ikään kuin lisää panoksia tähän keskusteluun, eikä tehtäväni ole tietenkään puhua, vaan olin jo valmiiksi pyytänyt puheenvuoron ennen ed. Väyrystä, joka varmaan omalta osaltaan vastaa näihin syytöksiin.

Ensinnäkin haluan todeta sen, että onhan se kerta kaikkiaan käsittämätöntä, että tämän keskustelun yhteydessä, kun eduskunta keskustelee

siitä, milloin mietintö esitellään, tähän on koko tämän yön keskustelun aihe eikä mikään muu, tulee yhtäkkiä tiedote, jossa lukee isolla "Eduskunta tiedottaa". Ensinnäkin tämä viittaisi siihen, että eduskunta kokonaisuutena tiedottaa. Ei tässä sanota, että puhemies tiedottaa tai jotakin muuta. Tässä sanotaan nyt keskellä yötä, että ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja esittelee EU-mietinnön tänään keskiviikkona kello 10 alkavassa täysistunnossa, minkä jälkeen mahdolliset valtioneuvoston jäsenten puheenvuorot ja istunnon keskeytys. Täysistuntoa jatketaan kello 14 edustajien puheenvuoroilla.

Arvoisa rouva puhemies! Tätä keskustelua ei ole käyty siksi, että olisi edetty tilanteeseen, jossa täytyy kysyä, onko tämä nyt ennustus, ennustaa-ko joku, että eduskunta päättää näin, vai onko nyt jollakulla salaista tietoa, miten eduskunta päättää. (Ed. Sasi: Puhemies on päättänyt!) — Puhemies on päättänyt" Ed. Sasi, minun käsitykseni on se, että eduskunnalla on valta, ainakin tämä koko keskustelu on perustunut siihen, että eduskunta päättää, milloin tämä asia käsitellään. (Ed. Laurila: Totta kai, äänestetään kohta!) Nyt ed. Sasi väittää, että puhemies on päättänyt, että se käsitellään kello 10. (Ed. Laakso: Mitä tämä sitten kannattaa? Kannattaako täällä keskustella ja kannattaako täällä äänestää? — Ed. Kalliomäki: Ei, lopetetaan!)

Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu täytyy varmaan aloittaa alusta. Ed. Sasin mielestä täällä on sellainen tilanne, että mikään ei kannata, yhdenkään kansanedustajan ei kannata esittää ehdotuksia, joita arvoisa puhemies on kysynyt todella monesti tänä iltana. On pyydetty ehdotuksia, milloin tämä käsiteltäisiin, on pyydetty kannatuspuheenvuoroja. Eduskunnan puhemies Uosukainen on toistuvasti pyytänyt ehdotuksia siitä, mihin istuntoon tämä laitettaisiin pöydälle. Sen lisäksi hän on pyytänyt kannatuksia ja lyhyitä perusteluja. (Ed. Sasi: Ei ole totta!) — Ei ole totta. Uskomatonta! Luuleeko ed. Sasi, että olen tullut tänne valehtelemaan? (Ed. Laurila: Kyllä siltä kuulostaa!)

Arvoisa puhemies! Minä vakuutan, että puhemies Uosukainen useamman kerran tämän illan aikana — ja ed. Sasi voi kirjoittaa nyt ylös — on sanonut, että pyydetään ehdotuksia, milloin tämä käsiteltäisiin, ja kannatuksia ja lyhyitä perusteluja. Se on ollut tämän keskustelun sisältö. Nyt neljä ja puoli tuntia myöhemmin ed. Sasi tulee tänne, ilmeisesti omaa suuren viisauden ja ilmoittaa, että mikään tämä ei kannata. Puhemies on päättänyt, ja jollakin ihmeellisellä tavalla

tämä puhemiehen päätös syrjäyttää 200-henkilön eduskunnan. (Ed. Laurila: Ei syrjäytä, kyllä me äänestämme heti kun puhuja sallii!) — Kyllä, tämä on ilmoitus. Tämä on aivan käsittämätöntä, arvoisa rouva puhemies. Tätä ei mikään voi selittää, että ensiksi kuvitellaan, että syntyisi aito tilanne, josta äänestettäisiin tästä asiasta sen jälkeen, kun perustelut puolin ja toisin on kuultu. Sitten kaiken kesken täällä kerrotaan, että ai jaa, tuolla jossakin selän takana on käyty päättämässä tämä asia.

Toinen merkillisuus tässä asiassa on, että tässä on ilmiselvästi jonkinlaista painostuksen makua. Ensiksi lähdettiin siitä, että kello 16 jatketaan tänään kello 10 alkanutta käsittelyä. (Ed. Renlund: Mutta keskusta ei ole eduskunta!) — Täällä nyt on ongelmia tietää, mikä pitää kutinsa ja mikä ei. Ed. Renlund, te kiinnitätte oikeaan asiaan huomiot. — Mutta minä olen suorastaan perännyt sitä, voidaanko tähän nyt edes luottaa, että keskustelu jatkuisi kello 16. Sehän on yksi merkittävä argumentti sen puolesta, että voitaisiin ehkä antaa periksi. Nyt moni on ajatellut, että keskustelu voisi jatkua kello 16, ja sitten yhtäkkiä tulee paperi, jossa sanotaan, että ei, keskustelu jatkuu kello 14.

Eikä siinä kaikki. Alunperin oli yksiselitteinen ilmoitus ed. Mattilalta, että vain ed. Paasio puhuu esittelypuheenvuoron. Sen jälkeen istunto keskeytetään ja jatketaan kello 16. Nyt tähän tulee merkittävä lisä, jos esimerkiksi kaikki valtioneuvoston arvoisat jäsenet voivat puhua tästä asiasta sen jälkeen, kun ed. Paasio on käyttänyt esittelypuheenvuoron. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että luvattu aika voi supistua nollaan minuuttiin. Näin siis voidaan pelata ja huiputtaa mennen tullen kansanedustajia. Tämä ei voi nostaa sitä arvonantoa, joka kansanedustajille periaatteessa oletetaan kuuluvaksi.

Nyt vielä siihen kysymykseen, arvoisa rouva puhemies, kun ministeri Kanerva todella lähti ikään kuin siitä, että on kova syytös väittää, että menetellään jotenkin valtiopäiväjärjestyksen vastaisesti. Ministeri Kanerva itse ymmärtää tämän asian niin, että valtiopäiväjärjestys on niin suvereeni perustuslaki, että se ei kovin sanatar-kasti ohjaa sitä, mitä tehdään. Mutta 65 §:ssä toteaa, että asian käsittely on pantava pöydälle, jos sitä halutaan.

Nyt relevantti kysymys kuuluu: Mitä me ymmärrämme tällä, että asia on pantava pöydälle? Me emme voi sanoa, että me tämän lakitekstin lukemisella välittömästi voisimme nähdä oikean johtopäätöksen, vaan meidän on ymmärrettävä

tämän lain ratio eli tarkoitus. Jos me kieltäydymme lukemasta lain tarkoitusta, niin me ymmärrämme, että pöydällepano voi tapahtua esimerkiksi siten, että istunto lopetetaan nyt kello 2.26 ja seuraava eduskunnan täysistunto alkaa kello 2.27. Ministeri Kanerva, tällaisessa tilanteessa kaikki valtiopäiväjärjestyksen pykälän edellytykset ovat täyttyneet. Mutta täällä ei puhuta nyt siitä, mikä ikään kuin muodollisesti, lakitekniisesti täyttää valtiopäiväjärjestyksen edellytykset. Ei kai täällä ole ihmisiä, jotka haluavat vääntää valtiopäiväjärjestyksestä väkivaltaisella tavalla toteuttamaan omia tarkoitusperiään? Eikö täällä ole tarkoitus tutkia lain ratiota?

Jotta me emme joutuisi pitäytymään siihen, mitä itse ehkä ajattelen, koska saattaisihan olla, että olen subjektiivinen enkä edusta puhdasta lain tulkintaa, niin palataan nyt, arvoisa rouva puhemies, vielä kerran siihen, mitä jo vuonna 1948 kirjoitettiin tästä asiasta. Vuonna 1948 tutkija ei ajatellut sitä, mikä merkitys sillä on Ruotsin tai minkään muun asian kannalta, kun hän sanoi tutkijan rehellisen mielipiteen, mistä tässä säännöksessä on kysymys. Hän sanoi, että asia tavallisesti käsitellään seuraavassa täysistunnossa, ellei pöydälle pantavia asioita jaotella eri istuntoihin tai jotakin asiaa esimerkiksi laajuutensa vuoksi muuten ehdoteta otettavaksi käsiteltäväksi vasta myöhemmässä istunnossa.

Arvoisat kansanedustajat! Vuonna 1948 tämä tutkija teki vilpitöntä ja nöyryä työtä, ja hän esitti keskeisimmän perustelun sille, miksi valtiopäiväjärjestyksen 65 §:ää ei tule soveltaa muodollisesti siten, että annetaan tunti, annetaan viisi tuntia tai annetaan kymmenen tuntia aikaa. Tilanteessa, jossa päätetään noin 60 000 sivua käsittävästä sopimuksesta, joka peruuttamattomalla tavalla ratkaisee Suomen kohtalon jopa vuosikymmeniksi, vuosisadoiksi eteenpäin, sitä ei tule käsitellä muodollisesti ehkäpä tunnin päästä alkavassa täysistunnossa tai viisi tuntia myöhemmin. Tämä tutkija myönsi sen, että jos asia on laaja, se on käsiteltävä myöhemmissä täysistunnoissa, ei heti seuraavassa, vaan vasta myöhemmissä. Onko täällä nyt joku kansanedustaja, joka edes välihuudellaan kehtaa väittää, etteikö tämä ole lain tarkoitus?

Arvoisa rouva puhemies! Täällä siis edustetaan nyt sitä kantaa, että lain tarkoitus on se, että ”myöhemmässä istunnossa”. Ja mitä tämä myöhempi istunto tarkoittaa? Se tarkoittaa ed. Sasin mukaan sitä istuntoa, joka alkaa kello 10, riippumatta esimerkiksi siitä, päättyykö tämä istunto kahta vaille 10 vai yhtä vaille 10. Tämä on ed.

Sasin kanta. Arvoisa puhemies, tällä ymmärrän niitä, jotka väittävät, että tämä on perustuslain raiskaamista. Tämä on perustuslain vääntämistä väkivaltaisella tavalla.

Luulisin, että eräät kansanedustajat erityisesti, jotka arvostavat parlamentarismia, arvostavat perustuslakeja, arvostavat joitakin perusoikeuksia, puhuisivat sen puolesta, mikä on lain tarkoitus. Nimittäin jos me hyväksymme ed. Sasin ajattelun, että kello 10 kaikki alkaa, se tarkoittaa ehkäpä sitä, että jää vain yksi minuutti aikaa edellisen täysistunnon ja seuraavan täysistunnon välille. Mutta huomataan, että ed. Sasi kirkkain silmin vakuuttuneena sanoo, että näin voidaan tehdä. Arvoisa puhemies, jos näin sanotaan, tehdään väkivaltaa perustuslaille. (Ed. Sasi: Se on Laukkanen, joka tekee väkivaltaa!) — Ed. Sasi, te syytätte muita, mutta minä väitän, että teidän edustamanne kanta irrotettuna tästä yhteydestä, eihän tässä tarvitse keskustella tästä hetkestä, vaan kysymys on perustuslain tulkinasta, te väitätte, että jos on vain minuuttikin aikaa seuraavaan täysistuntoon, lain tarkoitus toteutuu.

Ed. Sasi, minä voin vakuuttaa, että tämä on järkyttävintä perustuslaillista tulkintaa, mitä olen koskaan kuullut ja mitä tulen koskaan kuulemaan. Tämä on mieletön ajatus. Juuri siitä on kysymys, että täällä ovat nämä perustuslailliset, jotka puhuvat muodon puolesta, silloin kun se on heidän etunsa. Tietenkin, ed. Sasi, jos olisi jostakin syystä tarpeellista venyttää tätä tulkintaa, olen vakuuttunut, että te olisitte valmis siihen. Mutta nyt te pakotatte perustuslain palvelemaan teidän tarkoitusperiänne, vaikka se tarkoittaisi sitä, että te teette väkivaltaa sille, mikä on lain tarkoitus.

Koskaan lainsäädäntö ei voi olla niin tyhjentävä ja niin aukoton, etteikö lakia voitaisi käyttää, ed. Sasi, väärin. Te onnistutte vääntämään melkein minkä lain tahansa siten, että sen lain soveltaminen tosiasiaa tekee vääryyttä asialle. Näin suuremmasta oikeudesta tulee suuri vääryys, niin kuin tuomarinohjeet sanovat.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Ed. V. Laukkanen, kehotan palaamaan asiaan pöydällepanon ajankohdasta!

P u h u j a : Ajankohtaan liittyen olen nyt perustellut vain sen yksinkertaisen asian, että juuri tämän asian, minkä ministeri Kanerva sanoi — valitettavasti hän oli hetken poistuneena — kannalta on siis täysin perustuslain, ja sanon nyt

tarkasti, hengen vastaista sanoa, että lyhytkin hetki, puoli tuntia, viisi tuntia, kahdeksan tuntia riittää toteuttamaan sen tavoitteen, jonka valtiopäiväjärjestyksen 65 § määrää.

Tästä haluaisin kuulla niiden kannanottoja, jotka katsovat, että mikäli perustuslain 65 §:ää kurinalaisesti tulkitaan, voidaan päätyä siihen lopputulokseen, että kello 10 voisi alkaa seuraava täysistunto tässä asiassa. Haluan kuulla niitä kansanedustajia, jotka rohkeasti uskaltavat edustaa tätä mielipidettä. Kuuntelen heitä, ja jos on aihetta, voin myöntää, jos perustelut ovat vakuuttavia, että sitten olen itse erehtynyt.

Ed. V ä y r y n e n : Arvoisa puhemies! Meilähän on kaksi asiaa, joista voimme valtiopäiväjärjestyksen mukaan puhua. Toinen on tämä nimellinen käsittelyaikataulu, ja sen yhteydessä voimme puhua kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu.

Ministeri Kanerva puheenvuorossaan siirsi keskustelua asian varsinaiseen substanssiin, mikä on perustuslain, valtiopäiväjärjestyksen, kannalta oikein ja mikä ei. Minun kannanottoni, se on myönnettävä, on voimakas. Sen olisi voinut ehkä, jos olisi juristin koulutus, muotoilla vähän pehmeämmin, mutta sanon mitä ajattelen tästä asiasta.

Lähtökohtanahan tässä on se, mitä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössään sanotaan, että tämä ratkaisu on itsenäisen Suomen historian laajakantoisin, tärkein ratkaisu. Kukaan ei ole oikeastaan keskustelussa kiistänyt, etteikö näin olisi. Nyt kun katsotaan, mitä valtiopäiväjärjestyksessä sanotaan, niin järjestelmä tarkoittaa sitä, että ensimmäisessä käsittelyssä kansanedustajilla pitää olla tilaisuus lausua käsityksensä valiokunnan mietinnöstä.

On myös oikeusoppineitten kirjoituksia, on tämä Tammion vuodelta 48 oleva teksti, jonka olen saanut perustuslakivaliokunnan sihteeriltä Jarmo Vuoriselta. Kirjan nimi on Lain säätäminen itsenäisessä Suomessa. Ehkä tässä onkin se vika, että emme ole enää itsenäisiä, kun pitää Ruotsin aikataulujen mukaan näitä asioita päätää.

Tässä kirjoituksessa on minusta hyvin selvästi tämä asia esitetty. Tässä todetaan, että tavallisesti pannaan seuraavaan istuntoon, mutta jotakin asiaa voidaan esimerkiksi laajuutensa vuoksi ehdottaa johonkin muuhun istuntoon. Sitten tässä todetaan, että kun on kysymyksessä ensimmäisen käsittelyn yhteydessä tapahtuva pöydällepano, siinä on omat perustelunsa. Minä vain jou-

dun kysymään, mitä valtiopäiväjärjestys tarkoittaa, jos tämäkään asia ei ole sellainen, joka on pantava pöydälle pidemmäksi aikaa, että kansanedustajat ehtivät siihen perehtyä. Mikä se asia sitten on? Eli kyllä kai valtiopäiväjärjestystä pitää jotenkin käytännön kannaltakin tarkastella ja tulkita. Kun on näin suuresta ja laajasta asiasta kysymys, laaja mietintö on juuri valmistunut, juuri tällaisen asian kohdalla pidempi pöydällepano olisi perusteltu.

Minä lähden siitä, että valtiopäiväjärjestystä tulkitaan virheellisesti, jos katsotaan, että tämä asia voidaan panna seuraavaan istuntoon, joka alkaa vain muutamaa tuntia pöydällepanoiston jälkeen.

Tammion kirjoituksessa on vielä mielenkiintoinen tekninen yksityiskohta. Tässä nimittäin sanotaan, että "kun valiokunnan mietintö on valmistunut ja hyväksytty painettavaksi, annetaan tästä valiokunnan kirjelmällä tieto eduskunnan kanslialle, jonka toimesta asia otetaan jne". Me olemme siirtyneet monistustekniikkaan. Kun tätä kirjoitettiin ja puhuttiin pitkistä pöydällepanoista, siihen aikaan ilmeisesti kesti pari viikkoa, ennen kuin valiokunnan mietintö oli painettuna pöydillä. Tämä aika oli jo käytettävissä ainakin epävirallisesti asian tutkimiseen. Kun me eilen illalla ulkoasiainvaliokunnassa lopetimme käsittelyn, meille annettiin niin ruhtinaallisesti kuin tähän aamuun aikaa jättää vastalause. Ja kun me jätimme ne, me toimme tietokonelevykkeellä sen tekstin, myllyt pantiin pyörimään, ja samana iltana meillä on täällä moniste edessämme. Silloin kun Tammio kirjoitti tämän tekstin, niin tekniikan vuoksi oli jo enemmän aikaa käytettävissä kuin nyt.

Kyllä minä tämän valossa ihmettelen, mitä sitten valtiopäiväjärjestys tarkoittaa, ellei se tarkoita sitä, että tämän mittaluokan asia olisi pantava pöydälle pitemmäksi aikaa. Mutta eihän tämä ole keskustelu, missä asia-argumenteilla on mitään merkitystä. Jossakin on päätetty jotakin. Vaikka valtiopäiväjärjestykseen vedoten ja hyvillä asia-argumenteilla perustellaan toinen kanta, ei se mitään vaikuta. Täällä vain odotetaan, että nämä väsyisivät puhumaan ja sitten äänestetään ja eduskunnan enemmistö määrää, miten tehdään. Mutta tässä on se mielenkiintoinen kysymys, jonka ed. V. Laukkanen nosti esille, mikä merkitys sillä äänestyksellä on, joka meillä on edessä, kun meille on jo jaettu tänne lista, miten huomenna kaikki menee. Täällä on kaksi ehdotusta, joista kohta äänestetään. Ei tämä tunnu oikein hyvältä tämäkään.

En tiedä, onko tämä asia nyt sitten näin lopullisesti lukossa, ettei kellonajoista tai päivistä voitaisi lainkaan keskustella. Tässä on sellaisia kummallisia piirteitä, että kun keskustan eduskuntaryhmä teki tämän yksimielisen päätöksen, jossa ehdotti, että olisi tauko kello 18:aan ja sitten viikonloppu sovittaisiin rauhoitettavaksi kirkkopyhän viettoon, niin tästä tuli ilmoitus, että on sovittu, että kello 16 tämä keskustelu jatkuisi. Samoin sanottiin, että tästä viikonlopun asiasta aamulla puhemiesneuvosto sitten keskustele.

Tässä nyt herää kysymys, mikä merkitys on puhemiesneuvoston keskustelulla, jos puhemies yksinään kuitenkin nämä aikataulut määrää. Minä toivon, että siinä aamun puhemiesneuvoston kokouksessa keskusteltaisiin vakavasti aikatauluista ja että otettaisiin vakavasti varteen ne näkökohdat, joita täällä täysistunnossa on esitetty.

Jos ajattelee normaaleja eduskunnan työskentelytapoja, niin kyllähän siihen täytyisi olla aivan merkilliset syyt, että me tällaisena juhlapyhänä kuin pyhäinpäivän aikana pitäisimme istuntoja. Siitä minusta olisi hyvä tehdä puhemiesneuvostossa selvä päätös, että näin ei tehdä. Tämä merkitsisi sitä, että täysistuntokäsiteltyä aikana edustajilla olisi aikaa asioihin perehtyä ja niihin puuttua, jolloin varhaisen aloittamisen synnyttävä epäkohta voitaisiin edes osittain korjata.

Arvoisa puhemies! Täällä on nyt siis kaksi ehdotusta enää jäljellä, torstai ja puhemiesneuvoston ehdotus. Minä toivon kovasti, että kansanedustajat olisivat itsenäisiä kansanedustajia itsenäisessä Suomessa, niin kuin Tammion tätä kirjaa kirjoittaessa vielä asianlaita oli, ja sovittaisiin sellainen ajankohta, että se olisi varmasti valtiopäiväjärjestyksen mukainen.

Tähän liittyy kaksi perustuslaillista kysymystä. Ensinnäkin olisi hyvä, että tällainen asia voitaisiin lähettää perustuslakivaliokunnan tutkitavaksi, mutta sitä ei kai voida lähettää. Toiseksi kyllä puhemiehen asema jotenkin pitäisi selvittää tai sitten nämä sanamuodot, mitä käytetään. Jos kerran on niin, että puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnalle ei olekaan puhemiesneuvoston ehdotus, vaan puhemiehen ehdotus, niin korjataan sitten niin, että se on puhemiehen ehdotus, jotta me tietäisimme, mistä tässä on kysymys.

Kun aamulla puhemiesneuvosto kokoontuu, niin toivottavasti siellä syntyy järkeviä päätöksiä jatkoaikataulusta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Vesa Laukkanen on älykäs ja hyvä puhuja. Sanoisin, kun kuuntelin tarkkaan hänen viimeisen puheenvuoronsa koskien valtiopäiväjärjestystä verrattuna käsiteltävään asiaan, että hän oli perusteellisesti siinä oikeassa. Ihmettelen vähän ed. Sasin, joka itsekin on juristi, ivallisia välihuutoja, jotka ovat täysin asiantuntemattomia. Kyllähän tietysti ministeri Kanervankin virnistelyt vähän siihen suuntaan antoivat, että ed. Vesa Laukkanen puheilla ei ollut mitään merkitystä. Kuitenkin joka kuunteli tarkkaan hänen puhettaan, hän oli perusteellisesti oikeassa tässä asiassa.

Rouva puhemies! Totean vielä sen omalta osaltani, että tätäkin taustaa vasten, mitä ed. Laukkanen puhui, eduskunnan arvovallan kannalta olisi hyvin tärkeätä, että ed. Helteen tekemä ehdotus hyväksyttäisiin. Se ei ole mitään jarrutusta, mutta se antaisi, jos me heräisimme tästä keskusteluhuimasta, joka tapauksessa ulospäinkin sellaisen kuvan, että täällä pystytään järkeviä ratkaisuja näissä asioissa tekemään eli eteneään sillä tavalla kuin eduskunnan arvovalta myös ulospäin edustaa ja välttämättä tarvitsee.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhetta ryhtyy johtamaan puhemies Uosukainen.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Helle ed. Wahlströmin kannattamana ehdottanut puhemiesneuvoston ehdotuksesta poiketen, että asia pantaisiin pöydälle huomisen torstain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Puhemiesneuvoston ehdotus "jaa", ed. Helteen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 60 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 31. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 10.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 2 päivänä marraskuuta kello 2.47.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
